

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELENDOST İLÇESİNİN (ISPARTA) BEŞERİ VE
İKTİSADİ COĞRAFYASI
Yüksek Lisans Tezi
Ahmet SÜSLÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

TEMMUZ 2022
ELAZIĞ

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

GELENDOST İLÇESİNİN (ISPARTA) BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYASI

Tez Yazarı
Ahmet SÜSLÜ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Selçuk HAYLI

TEMMUZ 2022
ELAZIĞ

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

Başlığı:	GELENDOST İLÇESİNİN (ISPARTA) BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYASI
Yazarı:	Ahmet SÜSLÜ
Tez Öneri Tarihi:	26.03.2021
Savunma Tarihi:	01.07.2022

TEZ ONAYI

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık yapılan savunma sonucunda OYBİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

İmza

Danışman:	Dr. Öğretim Üyesi Selçuk HAYLI Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi
-----------	--

Başkan:	Prof. Dr. Zeki BOYRAZ İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Online Katılım
---------	--	----------------

Üye:	Dr. Öğretim Üyesi Handan ARSLAN Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi
------	---

Üye:	
------	--

Üye:	
------	--

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunun/...../20..... tarihli toplantısında tescillenmiştir.

Prof. Dr. Murat SUNKAR
Enstitü Müdürü

BEYAN

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “GELENDOST İLÇESİNİN (ISPARTA) BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYASI” başlıklı Yüksek Lisans Tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

01 / 07 / 2022

Ahmet SÜSLÜ

ÖNSÖZ

Gelendost İlçesinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası adlı bu yüksek lisans tezi Isparta ilinin Kuzeydoğusunda bulunan Gelendost ve buraya bağlı bulunan yerleşim birimlerine ait nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetlerinin incelenmesinden oluşmaktadır. Araştırma sahasının ve konusunun seçilme nedeni daha önce bu sahada beşeri ve ekonomik faaliyetlerle ilgili bir çalışmanın yapılmamış olmaması ve sahada bu özelliklerin tarihsel süreç içerisinde çeşitlilik göstermesidir.

Araştırma sahası olan Gelendost, bulunduğu konum itibarıyla eski çağlardan bu yana yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Etrafını çevreleyen Eğirdir Gölü, Anamas, Karakuş ve Sultan Dağları bölgeyi sınırlandırarak beşeri ve ekonomik faaliyetlere ait özelliklerin bu doğal ortam unsurlarının etkisiyle mekandaki ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde araştırma sahasının yeri, sınırları ve başlıca özellikleri ile çalışmada kullanılan veri yöntemlere değinilmiştir. İkinci bölümde nüfusun tarihsel gelişimi ile birlikte, nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleri, nüfusun dağılışı ve nüfus yoğunlukları coğrafi bir bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde yerleşmelerin tarihçesi, dağılışı ve bunları etkileyen doğal ve beşeri faktörlere değinilmiştir. Dördüncü bölümde ise ekonomik faaliyetler türleri ile bunları etkileyen unsurlar değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında ise elde edilen bulgular ile ortaya çıkan sorunlar tespit edilerek çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Lisansüstü eğitim sürecimin ders, seminer ve tez aşamasında sahip olduğu bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösterici olan danışman hocam sayın Dr. Öğretim Üyesi Selçuk HAYLİ' ye çalışmalarım esnasında fikir birliği yaptığım Arş. Gör. Dr. Dündar DAĞLI' ya arazi çalışmalarını birlikte yürüttüğüm Gelendost İlçesi Yenice köyü sakinlerinden meslektaşım İbrahim AKÇAY' a ve ailesine, eğitim-öğretim hayatımda maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen anne ve babam ile katkısı olan herkese en içten teşekkürlerimi sunarım

İÇİNDEKİLER

BEYAN	I
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	VI
SUMMARY	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
HARİTALAR LİSTESİ.....	XIV
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	XV
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Doğal Ortam Özellikleri	1
1.2 Araştırmanın Amaç ve Kapsamı	4
1.3 Araştırmada Kullanılan Veri ve Yöntemler	4
2. GELENDOST İLÇESİ'NİN NÜFUS COĞRAFYASI	7
2.1 Gelendost İlçesinde Nüfusun Gelişimi	7
2.2 Göçler.....	14
2.3 Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri.....	16
2.3.1 Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı	16
2.3.2 Nüfusun Ekonomik Faaliyetler Açısından Özellikleri	26
2.3.3 Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu.....	29
2.3.4 Nüfusun Sağlık Durumu	31
2.4 Nüfusun Dağılışı	31
2.4.1 Topografyanın ve Arazi Kullanım Özelliklerinin Nüfusun Dağılışına Etkileri	31
2.4.2 Nüfus Dağılışı'nın Yıllara Göre Değişimi.....	33
2.5 Nüfus Yoğunlukları.....	35
2.5.1 Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	36
2.5.2 Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu	39
3. GELENDOST İLÇESİ'NİN YERLEŞME COĞRAFYASI	42
3.1 Gelendost İlçesi'nin Yerleşim Tarihi	42
3.2 Yerleşmeler Üzerinde Etkili Olan Faktörler	44
3.3 Yerleşme Şekilleri ve Mesken Tipleri.....	45
3.3.1 Köy Altı Yerleşmeler	47

3.3.1.1	Mezraalar.....	47
3.3.1.2	Yayla	47
3.3.1.3	Mahalle.....	48
3.3.1.4	Kelif.....	48
3.4	Köy Yerleşmeleri	49
3.4.1	Adlarına Göre Köyler	49
3.4.2	Konumlarına Göre Köyler	50
3.4.3	Yükselti Basamaklarına Göre Köyler	51
3.4.4	Yerleşme Dokularına Göre Köyler	52
3.4.5	Nüfus Büyüklüklerine Göre Köyler.....	53
3.4.6	Hâkim İktisadi Faaliyetlere Göre Köyler.....	54
3.5	Meskenler.....	57
3.5.1	Meskenleri Etkileyen Doğal ve Beşeri Faktörler	57
3.6	Gelendost İlçe Merkezi	66
3.6.1	Gelendost İlçe Merkezi'nin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi	66
3.6.2	Gelendost İlçe Merkezi'nin Nüfus Özellikleri	69
3.6.3	Gelendost İlçe Merkezi'nin Fonksiyonel Özellikleri.....	73
3.6.3.1	Konut Alanları.....	73
3.6.3.2	Resmi ve İdari Fonksiyon Alanları	74
3.6.3.3	İktisadi Fonksiyon Alanları	76
3.6.3.4	Sosyal ve Kültürel Fonksiyon Alanları	80
3.6.3.5	Diğer Fonksiyon Alanları.....	81
4.	GELENDOST İLÇESİ'NİN İKTİSADİ COĞRAFYASI	82
4.1	Tarım.....	82
4.1.1	Genel Bakış.....	82
4.1.2	Genel Arazi Kullanımı	85
4.1.3	Tarım Alanlarının Parsel Büyüklükleri ve Mülkiyet Durumu	89
4.1.4	Tarımda Makine ve Alet Kullanımı	92
4.2	Tarımsal Faaliyetler	93
4.2.1	Tahıl Tarımı	94
4.2.2	Baklagiller.....	97
4.2.3	Yumrulu Bitkiler.....	98
4.2.4	Sebzecilik.....	98
4.2.5	Yem Bitkileri	98

4.2.6 Meyvecilik	99
4.2.6.1 Elma Tarımı.....	99
4.2.6.2 Diğer Meyveler	102
4.3 Hayvancılık	103
4.3.1 Büyükbaş Hayvancılık	103
4.3.2 Küçükbaş Hayvancılık	104
4.3.3 Kumes Hayvancılığı.....	105
4.3.4 Arıcılık	105
4.4 Ulaşım	105
4.5 Sanayi ve Ticaret.....	108
4.6 Turizm.....	109
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	114
KAYNAKÇA.....	117
ÖZ GEÇMİŞ	

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GELENDOST İLÇESİNİN (ISPARTA) BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYASI

AHMET SÜSLÜ

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA BİLİM DALI

ELAZIĞ – 2022, SAYFA: XV + 117

Gelendost Göller Yöresinde yer alan Isparta İline bağlı bir ilçedir. İlçe Isparta'nın Kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yüzölçümü 624km² olan Gelendost'un deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 940 metredir. Gelendost'un kuzeyinde Yalvaç, güneyinde Eğirdir, doğusunda Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli batısında ise Eğirdir Gölü yer alır. Eğirdir Gölüne 27 km kıyısı bulunmaktadır.

1415 yılında Konya vilayetine bağlanan Gelendost daha sonra Afşar Köyü'nün gelişerek nahiye olması ile birlikte Afşar Nahiyesine bağlı bir köy konumuna gelmiştir.1930 yılında tekrar nahiye merkezi olan Gelendost, Şarkikaraağaç kazasına bağlanmış 1954 yılında ise İlçe Statüsüne sahip olmuştur.

Gelendost, bağlı bulunduğu Isparta gibi, coğrafi bölge olarak Akdeniz Bölgesinde bulunmasına rağmen iklimi tam Akdeniz iklimi özellikleri taşımaz. Hem Akdeniz ikliminden hem de İç Anadolu'nun karasal ikliminden etkilenir. Bunun için Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş iklimi olarak adlandırılabilir. Bozkır alanın fazlaca yer kapladığı bölgede yazın sıcak ve kurak olması haziran ayı başından itibaren tarım ürünlerinin sulanmasına gerekli kılmaktadır.

1935 yılında Şarkikaraağaç ilçesine bağlı bir nahiye olan Gelendost'ta 15 köy bulunurken,1940 yılında Mahmatlar ve Sarııdris köyleri Gelendost'tan ayrılarak Eğirdir'e bağlanmış ve bağlı bulunan köy sayısı 13'e düşmüştür.1940 yılından bu yana herhangi bir idari sınır değişikliği olmamıştır.1967 yılında beldeye çevrilen Bağlı Köyü ile 1975 yılında beldeye çevrilen Yaka Köyünün belediye statüsü, nüfusun 2.000 kişinin altına düşmesi nedeniyle 2013 yılında sona ermiştir. Gelendost'un 1940 yılında 9.739 olan nüfusu 1970 yılına gelindiğinde 17.757' ye 1990 yılında ise 22.739'a ulaştığı görülmektedir. Nüfusun sürekli olarak artış gösterdiği bu dönemde 1970 yılından sonra Ülke dışına yapılan işçi göçlerinden kaynaklı nüfus artış hızında dalgalanmalar meydana gelmiştir. 2000 li yıllarla birlikte kırdan kente göçün hızlanmasıyla birlikte 2021 yılında Gelendost Nüfusu 15.059' a kadar gerilemiştir.

Gelendost ilçe sınırlarında en eski yerleşimler M.Ö. 3000 yılına kadar uzanmaktadır. Araştırma sahası tarih boyunca; Hitit, Frig, Lidya, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı uygarlıklarının hâkimiyeti altına girmiştir. 1954 yılında ilçe statüsüne kavuşan Gelendost'ta, günümüzde ilçe merkezi dışında 13 köy yerleşmesi bulunmaktadır.

Gelendost'ta temel ekonomik geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Tarımsal faaliyetler hayvancılık faaliyetlerine göre daha ön plandadır. 1990'lı yılların başında kuru tarım alanları toplam tarım alanları içerisinde %90 oranında bir paya sahipken, faaliyete geçen sulama projeleri ile birlikte günümüzde sulu tarım

alanlarının payı toplam tarım alanları içerisinde %35'e kadar yükselmiştir. Bu durum bölgede elma yetiştiriciliğinin de önem kazanmasını sağlamıştır. 1991 yılına göre 2021 yılında elma üretimi 10 kat artış göstermiştir. Böylelikle tarımın ekonomik faaliyetler içerisindeki payı da yükselmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beşeri Coğrafya, Ekonomik Coğrafya, Isparta, Gelendost, Tarım,

SUMMARY

MASTER THESIS

THE HUMAN AND ECONOMIC GEOGRAPHY OF GELENDOST DISTRICT (ISPARTA)

AHMET SÜSLÜ

FIRAT UNIVERSITY

SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

DEPARTMENT OF GEOGRAPHY

HUMAN AND ECONOMIC GEOGRAPHY SUBDIVISION

ELAZIĞ- 2022, PAGE: XV + 117

Gelendost is a district of Isparta Province located in the Lakes Region. The district is located in the Northeast of Isparta. Gelendost has an area of 624 km² and its altitude above sea level is an average of 940 meters. Yalvaç is located in the north of Gelendost, Eğirdir in the south, Şarkikaraağaç and Yenişarbademli in the east and Eğirdir Lake in the west of Gelendost. It has a 27 km coast to Eğirdir Lake.

Gelendost, which was connected to the province of Konya in 1415, later became a village of Afşar sub-district with the development of Afşar Village. Gelendost, which became the sub-district center again in 1930, was connected to the Şarkikaraağaç district and in 1954 it acquired the District Status.

Although Gelendost is located in the Mediterranean Region as a geographical region, like Isparta to which it is affiliated, its climate does not have the characteristics of the full Mediterranean climate. It is affected by both the Mediterranean climate and the continental climate of Central Anatolia. For this, it can be called as transition climate between Mediterranean climate and continental climate. The fact that the summer is hot and dry in the region where the steppe area occupies a lot of space makes it necessary to irrigate agricultural products from the beginning of June.

While there were 15 villages in Gelendost, a sub-district of Şarkikaraağaç district in 1935, the number of settlements connected to Eğirdir, Mahmatlar and Sarıdris villages, decreased to 13 in 1940. There any has not been administrative border change since 1940. The municipal status of Bağlılı Village, which was converted into a town in 1967 and Yaka Village, which was turned into a town in 1975, ended in 2013 due to the population falling below 2000 people. It is seen that the population of Gelendost, which was 9.739 in 1940, reached 17.757 in 1970 and 22.739 in 1990. In this period in which the population constantly increased, fluctuations occurred in the population growth rate after 1970 due to the migration of workers outside the country. With the acceleration of migration from rural to urban in the 2000s, the Gelendost population declined to 15.059 in 2021.

The oldest settlements within the borders of Gelendost district date back to BC. It dates back to 3000 years. Throughout the history of the research area; It came under the domination of Hittite, Phrygian, Lydian, Persian, Roman, Byzantine, Seljuk and Ottoman civilizations. In Gelendost, which gained the status of a district in 1954, today there are 13 village settlements outside the district center.

The main economic livelihood in Gelendost is agriculture and animal husbandry. Agricultural activities are more prominent than livestock activities. While dry farming areas had a share of 90% in the the total agricultural areas in the early 1990s, today the share of irrigated agricultural areas in the total agricultural areas has increased to 35% with the irrigation projects that have started to operate. This situation made apple cultivation gain importance in the region. Compared to 1991, apple production increased 10 times in 2021. Thus, the share of agriculture in economic activities has also increased.

Keywords; Human Geography, Economic Geography, Isparta, Gelendost, Agriculture.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Gelendost İlçesi Sınırlarında Bulunan Yerleşmelerin 1478-1501 Tarihlerindeki Nüfusu	7
Tablo 2.	Gelendost İlçesi Sınırlarında Bulunan Yerleşmelerin 1478-1501 Tarihlerindeki Nüfusu	8
Tablo 3.	Gelendost İlçesi Sınırlarında Bulunan Yerleşmelerin 1568 Tarihindeki Nüfusu.....	8
Tablo 4.	Isparta İli Geneli ve Gelendost İlçe Geneli Nüfus Artış Hızları (1935-2021)	9
Tablo 5.	Türkiye Kırsal Nüfusu, Isparta Kırsal Nüfusu ve Gelendost Nüfusu (1935-2021)	13
Tablo 6.	Gelendost'dan Yurt İçine ve Yurt Dışına Yapılan Göçler	15
Tablo 7.	Gelendost Nüfusuna Kayıtlı Nüfusun Türkiye Geneline Dağılımı (2021)	16
Tablo 8.	Gelendost İlçesi, Isparta İli Kırsal Nüfusu ve Türkiye Geneli Kırsal Nüfusunun Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları ile Cinsiyet Oranları (1935-2021)	18
Tablo 9.	Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)	19
Tablo 10.	Gelendost Belde ve Köylerde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)	19
Tablo 11.	Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021).	20
Tablo 12.	Gelendost Belde ve Köylerde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021).....	20
Tablo 13.	Gelendost İlçe Merkezi ile Belde ve Köylerinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000).....	22
Tablo 14.	Gelendost İlçe Merkezi ile Belde ve Köylerinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021).....	23
Tablo 15.	Gelendost İlçe Merkezi ile Belde ve Köylerinin Ekonomik Faaliyet Türlerine Göre Bölünüşü 1985-2000.....	26
Tablo 16.	Gelendost'da Nüfusun Eğitim Durumu (2000-2020)	29
Tablo 17.	Gelendost'da Hizmet Veren Eğitim Kurumları (2021).....	30
Tablo 18.	Gelendost'un Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935-1990-2021).....	37
Tablo 19.	Gelendost'un Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935-1990-2021).....	39
Tablo 20.	Gelendost'da Yerleşmelerin Yükselti Değerleri	45
Tablo 21.	Araştırma Sahasındaki Yerleşme Şekilleri ve Yerleşmelerin Yer Aldığı Morfografik Ünitelere Göre Dağılışı	46
Tablo 22.	Gelendost'a Bağlı Köylerin Toponimik Kökeni ve Önceki İsimleri	50
Tablo 23.	Gelendost'da Konumlarına Göre Köyler	51
Tablo 24.	Gelendost'a Bağlı Köylerin Yükselti Basamaklarına Göre Sayı ve Nüfus Miktarları..	51
Tablo 25.	Gelendost'da Yükselti Kademelerine Göre Yerleşmeler	52
Tablo 26.	Gelendost'da Bulunan Köylerin Doku Özellikleri.....	53
Tablo 27.	Gelendost'da Bulunan Köylerin 1990 ve 2021 Yıllarındaki Nüfusları.....	54
Tablo 28.	Gelendost'da Bulunan Köylerin Hâkim İktisadi Faaliyetlere Göre Dağılımı	55
Tablo 29.	Gelendost'da Bulunan Köylerinin Hâkim İktisadi Faaliyetlere Göre Sıralaması	57
Tablo 30.	Gelendost'da Bulunan Köylerde Kullanılan Yapı Malzemesi.....	58
Tablo 31.	Gelendost'a Bağlı Köylerde Kat Sayılarına Göre Meskenler	60
Tablo 32.	Gelendost'a Bağlı Köylerde Meskenlerin Çatı Şekilleri.....	62

Tablo 33.	Gelendost'a Bağlı Köylerde Meskenlerin Çatı Örtü Malzemesi	64
Tablo 34.	Gelendost'a Bağlı Köylerde Meskenlerin Oda Sayıları.....	65
Tablo 35.	Gelendost İlçe Merkezi'nde Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Yapısı	69
Tablo 36.	Gelendost İlçe Merkezi'nde Bulunan Mahallelerin Nüfusları (2007-2021)	71
Tablo 37.	Gelendost İlçe Merkezi'nde Yer Alan Perakende Ticaret İşletmeleri (2021).....	76
Tablo 38.	Gelendost İlçe Merkezi'nde Yer Alan Diğer Ticari İşletmeler (2021)	79
Tablo 39.	Gelendost İlçe Merkezi'ndeki Eğitim Kurumlarının Derslik-Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2021)	81
Tablo 40.	Gelendost'da Arazi Verimlilik Sınıflaması	83
Tablo 41.	Gelendost'da Genel Arazi Kullanım Türleri ve Alanları (2021)	85
Tablo 42.	Gelendost'da Arazinin Toprak Türlerine Göre Bölünüşü (2021).....	88
Tablo 43.	Gelendost'da Tarımsal İşletme Büyüklükleri (1981).....	90
Tablo 44.	Gelendost'da Tarımsal İşletme Büyüklükleri (2020).....	91
Tablo 45.	Gelendost'da Yıllara Göre Tarımsal Araç ve Gereç Durumu.....	93
Tablo 46.	Gelendost'da Tarım Alanları, Kullanım Türü ve Oranları (2021).....	94
Tablo 47.	Gelendost'da Buğday Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim	96
Tablo 48.	Gelendost'da Arpa Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim	96
Tablo 49.	Gelendost'da Baklagil, Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2021)	97
Tablo 50.	Gelendost'da Yem Bitkileri, Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2021)...	98
Tablo 51.	Gelendost'da Elma Dikim Alanı, Elma Üretim Miktarı ve Ağaç Başına Ortalama Verim (2004-2021)	100
Tablo 52.	Gelendost'da Meyve Veren Ağaç, Meyve Vermeyen Ağaç ve Toplam Ağaç Sayısı (2004-2021)	101
Tablo 53.	Gelendost'da Bazı Meyvelerin Kapladığı Alanı ve Üretim Miktarları (2021)	103
Tablo 54.	Gelendost'da Bazı Yıllar İtibariyle Sığır Varlığı.....	104
Tablo 55.	Gelendost'da Bazı Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı	104
Tablo 56.	Gelendost'da Kovan Sayısı (2005-2021).....	105
Tablo 57.	Gelendost'da Bal ve Bal Mumu Üretimi (2005-2021)	105
Tablo 58.	Gelendost'da Köylerin İlçe Merkezi'ne Uzaklıkları.....	107
Tablo 59.	Gelendost'da Ulaşım Araçları Sayısı.....	107
Tablo 60.	Gelendost'a Bağlı Bulunan Köylerdeki Ticarethaneler (2021)	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Gelendost İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Nüfusun Değişimi	10
Şekil 2.	Isparta İli ve Gelendost İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artış Hızı	11
Şekil 3.	Türkiye Kırsal Nüfusu Kadın Erkek Nüfuslarının Seyri (1935-2021).....	12
Şekil 4.	Isparta Kırsal Nüfusu Kadın Erkek Nüfuslarının Seyri (1935-2021).....	14
Şekil 5.	Gelendost İlçesi'nin Kadın ve Erkek Nüfuslarının Seyri (1935-2021).....	14
Şekil 6.	Gelendost İlçesi, Isparta İli Kırsal Nüfusu ve Türkiye Geneli Kırsal Nüfusunun Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları İle Cinsiyet Oranları	17
Şekil 7.	Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)	19
Şekil 8.	Gelendost'un Belde ve Köylerinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000).....	19
Şekil 9.	Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021).....	21
Şekil 10.	Gelendost'un Belde ve Köylerinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021).....	21
Şekil 11.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)	24
Şekil 12.	Gelendost'un Belde ve Köylerinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)	24
Şekil 13.	Gelendost'un Belde ve Köylerinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021)	25
Şekil 14.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021)	25
Şekil 15.	Gelendost İlçe Merkezi'nin 1985 Yılında Ekonomik Faaliyet Türlerine Göre Ayrılışı	27
Şekil 16.	Gelendost'un Belde ve Köylerinin 1985 Yılında Ekonomik Faaliyet Türlerine Göre Ayrılışı.....	27
Şekil 17.	Gelendost İlçe Merkezinin 2000 Yılında Ekonomik Faaliyet Türlerine Göre Ayrılışı	27
Şekil 18.	Gelendost'un Belde ve Köylerinin 2000 Yılında Ekonomik Faaliyet Türlerine Göre Ayrılışı	28
Şekil 19.	Gelendost'da Nüfusun Eğitim Durumu (2000).....	30
Şekil 20.	Gelendost'da Nüfusun Eğitim Durumu (2021).....	30
Şekil 21.	Gelendost'un Köylerinde Hâkim İktisadi Faaliyetlerin Dağılımı	56
Şekil 22.	Gelendost'da Kat Sayılarına Göre Köy Meskenleri (1981).....	61
Şekil 23.	Gelendost'da Kat Sayılarına Göre Köy Meskenleri (2021).....	61
Şekil 24.	Gelendost Köy Meskenlerinde Çatı Sistemleri (1981)	62
Şekil 25.	Gelendost Köy Meskenlerinde Çatı Sistemleri (2021)	62
Şekil 26.	Gelendost Köy Meskenlerinde Çatı Örtü Malzemeleri (1981)	64
Şekil 27.	Gelendost Köy Meskenlerinde Çatı Örtü Malzemeleri (2021)	64
Şekil 28.	Gelendost Köy Meskenlerinde Oda Sayısı (1981).....	66
Şekil 29.	Gelendost Köy Meskenlerinde Oda Sayısı (2021).....	66
Şekil 30.	Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Bölünüşü (2000)	70
Şekil 31.	Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Bölünüşü (2021)	70
Şekil 32.	Gelendost İlçe Merkezinde Yer Alan Perakende Ticaret İşletmelerinin Oransal Bölünüşü (2021)	77
Şekil 33.	Gelendost İlçe Merkezinde Yer Alan Diğer Ticari İşletmelerinin Oransal Bölünüşü (2021).....	80
Şekil 34.	Gelendost'da Arazinin Verimlilik Sınıfına Göre Bölünüşü.....	83

Şekil 35.	Gelendost’da Genel Arazi Kullanım Durumu	86
Şekil 36.	Gelendost’da Arazinin Toprak Türlerine Göre Oransal Bölünüşü (2021).....	88
Şekil 37.	Gelendost’da Tarımsal İşletme Büyüklüklerinin Oransal Bölünüşü (1981)	91
Şekil 38.	Gelendost’da Tarımsal İşletme Büyüklüğü Gruplarının Toplam Alan İçerisindeki Oranları	92
Şekil 39.	Gelendost’da Tarım Alanları, Kullanım Türü ve Oranları.....	94
Şekil 40.	Gelendost’da Buğday Ekim Alanı ve Üretim Miktarı	95
Şekil 41.	Gelendost’da Arpa Ekim Alanı ve Üretim Miktarı.....	95
Şekil 42.	Gelendost’da Farklı Yıllara Göre Elma Üretimi.....	101
Şekil 43.	Gelendost’da Meyve Veren Ağaç, Meyve Vermeyen Ağaç ve Toplam Ağaç Sayısı (2004-2021)	102

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1.	Gelendost İlçesinin Lokasyon Haritası	2
Harita 2.	Gelendost İlçesinin Topoğrafya Haritası	3
Harita 3.	Gelendost İlçesinin Arazi Kullanım Haritası	32
Harita 4.	Gelendost İlçesinde Nüfusun Dağılışı (1935).....	33
Harita 5.	Gelendost İlçesinde Nüfusun Dağılışı (1990).....	34
Harita 6.	Gelendost İlçesinde Nüfusun Dağılışı (2021).....	35
Harita 7.	Gelendost İlçesinde Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935)	37
Harita 8.	Gelendost İlçesinde Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1990)	38
Harita 9.	Gelendost İlçesinde Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (2021)	38
Harita 10.	Gelendost İlçesinde Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935)	40
Harita 11.	Gelendost İlçesinde Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1990)	40
Harita 12.	Gelendost İlçesinde Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (2021)	41
Harita 13.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Tarihi Gelişim Haritası.....	67
Harita 14.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (2021)	72
Harita 15.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Nüfus Yoğunluk Haritası (2021).....	72
Harita 16.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Arazi Kullanım Haritası (2021).....	75
Harita 17.	Gelendost İlçesi Arazi Kabiliyet Haritası	84
Harita 18.	Gelendost İlçesi Toprak Grupları Haritası	89
Harita 19.	Gelendost İlçesi Yol Ağı Haritası	108

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1.	Gelendost İlçe Merkezinden Doğuya Bakış (Anamas Dağları).....	5
Foto 2.	Anamas Dağları üzerinden Gelendost Ovasına Bakış	5
Foto 3.	Yaka Köyünden Gelendost İlçe Merkezi'nin Görünüşü.....	6
Foto 4.	Gelendost Yeşilköy'de Bulunan Ertokuş Hanı	45
Foto 5.	Gelendost Yenice Köyünde Bulunan Kelif Yerleşmesi.....	48
Foto 6.	Gelendost Yenice Köyünde Bulunan Kelif Yerleşmesi.....	48
Foto 7.	Gelendost'da Bulunan Soğuk Hava Deposu.....	55
Foto 8.	Gelendost Afşar Köyünde Bulunan Soğuk Hava Deposu	55
Foto 9.	Köke Köyünde Yapılan Tarla Tarımı	56
Foto 10.	Gelendost Keçili Köyünde Bulunan Kerpiç Ev	59
Foto 11.	Gelendost Yaka Köyünde Bulunan Taş Ev	59
Foto 12.	Gelendost Yenice Köyünde Bulunan Modern Ev.....	60
Foto 13.	Gelendost İlçe Merkezinde Kare Çatı Yapısı	63
Foto 14.	Gelendost'da Beşik Çatı Yapısı (Yaka Köyü)	63
Foto 15.	Gelendost'da Çatı Örtü Malzemesi Olarak Kiremit Kullanılan Konutlar (Yaka Köyü)	65
Foto 16.	Gelendost İlçe Merkezi'nin Uydu Görüntüsü.....	67
Foto 17.	Gelendost İlçe Merkezinin Görünüşü (1970'li yıllar).....	68
Foto 18.	Gelendost İlçe Merkezinin Görünüşü (1990'lı yıllar).....	68
Foto 19.	Gelendost İlçe Merkezinin Görünüşü (2021)	68
Foto 20.	Gelendost TOKİ Konutları	73
Foto 21.	Gelendost Muharrem Mahallesinde Bulunan Taş Ev	74
Foto 22.	Gelendost Hükümet Konağı.....	74
Foto 23.	Gelendost Belediyesi	75
Foto 24.	Gelendost İlçe Müftülüğü	75
Foto 25.	Gelendost Devlet Hastanesi	76
Foto 26.	Yenice Köyünde Bulunan Soğuk Hava Deposu ve Paketleme Tesisleri	77
Foto 27.	Yenice Köyünde Bulunan Soğuk Hava Deposu ve Paketleme Tesisleri	78
Foto 28.	Gelendost İlçe Merkezinde Bulunan Ticari İşletme (Hırdavatçı)	78
Foto 29.	Gelendost İlçe Merkezinde Bulunan Ticari İşletme (Elektrik Tesisatçısı)	79
Foto 30.	Gelendost Elma Bahçeleri (Yenice Köyü).....	87
Foto 31.	Gelendost Elma Bahçeleri (Yeşilköy Köyü).....	87
Foto 32.	Gelendost'da Elmacılık Faaliyetleri	102
Foto 33.	Gelendost'da Mera Alanında Küçükbaş Hayvancılık Faaliyeti.....	104
Foto 34.	Gelendost İlçe Merkezinde Ulaşım Faaliyetleri.....	106
Foto 35.	Ertokuş Han	110
Foto 36.	Afşar Köprüsü.....	110
Foto 37.	Abdülgahtar Camii	111
Foto 38.	Afşar Camii.....	112
Foto 39.	Afşar Hamamı.....	113

1. GİRİŞ

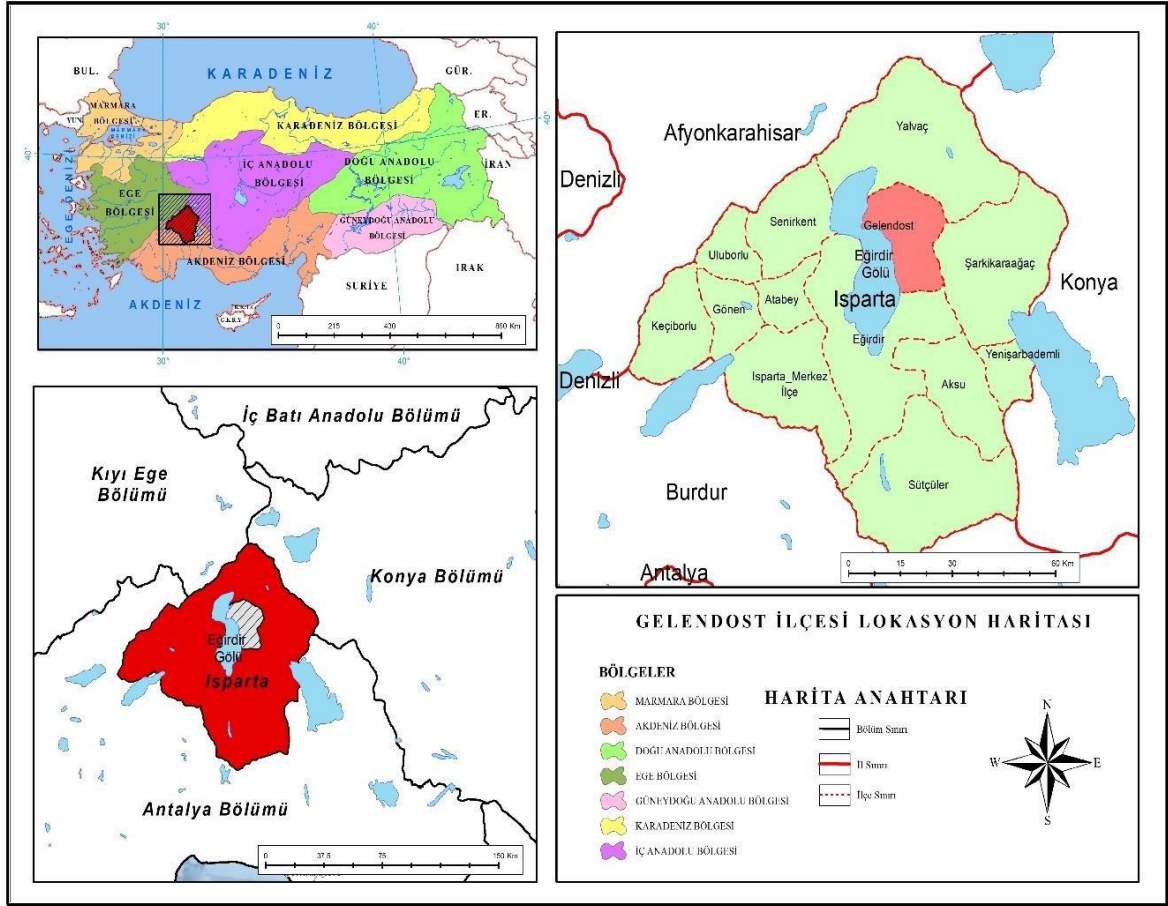
1.1 Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Doğal Ortam Özellikleri

Gelendost Göller Yöresinde yer alan Isparta İline bağlı bir ilçedir. İlçe Isparta'nın Kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yüzölçümü 624 km² olan Gelendost'un deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 940 metredir. Gelendost'un kuzeyinde Yalvaç, güneyinde Eğirdir, doğusunda Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli batısında ise Eğirdir Gölü yer alır. Gelendost'un Eğirdir Gölüne 27 km kıyısı bulunmaktadır

İlçenin içerisinde yer almış olduğu havza, kuzeybatı da Kirişli dağı, doğu da Toros Dağlarının bir uzantısı olan ve kuzey-kuzeybatı ve güney-güneydoğu doğrultuda uzanan Anamas dağları, kuzeyde ise Sultan dağları ile çevrilidir. İlçenin kuzeyindeki Ak Dağ (Bozdağ), ilçenin en yüksek yerini oluşturur.

'Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türkler, Gelendost ve havalisi ile bölgenin birçok kısmını ele geçirmişlerdir. Ancak bu yörelerdeki Selçuklu egemenliği gerek Bizans'ın güçlü savunması gerek Haçlı Seferleri sebebiyle uzun süreli olmamıştır. Ele geçirilen yerler Bizanslılarla Selçuklular arasında el değiştirmiştir. II. Kılıç Arslan zamanında (1156-1192) yoğunlaşan savaşlar 1176 yılında yapılan Miryakefalon Zaferiyle dönüm noktasına ulaşmıştır. 1182 yıllarında Gelendost ve havalisi Selçuklu egemenliğine geçmiş ve adı "Gelende" veya "Gelindi" olarak değiştirilmiştir. Fatih Sultan Mehmet zamanında "Gelende" ismi "Gelendost'a dönüşmüştür. Daha sonraki dönemlerde Afşar Köyü gelişerek nahiye olmuş, Gelendost Afşar'a bağlanmıştır. Gelendost Afşar nahiyesine bağlı bir köy durumunda iken, 1930 yılında nahiye, 1954 yılında ise kaza merkezi olmuştur' (Isparta Kültür Envanteri, 2010).

'Afşar-Gelendost ovaları arasında yer alan tepecik ve bozkırlar kırıklı yapıya sahiptir. İlçe toprakları 3. ve 4. jeolojik zamanlarda teşekkül etmiştir. Topraklar tuzlu, tınlı ve killi özelliklere sahiptir. Kahverengi step toprakları çoğunluktadır. Göl kenarları alüviyal ve göl tabanı toprakları özelliğindedir' (Isparta Kültür Envanteri, 2010).

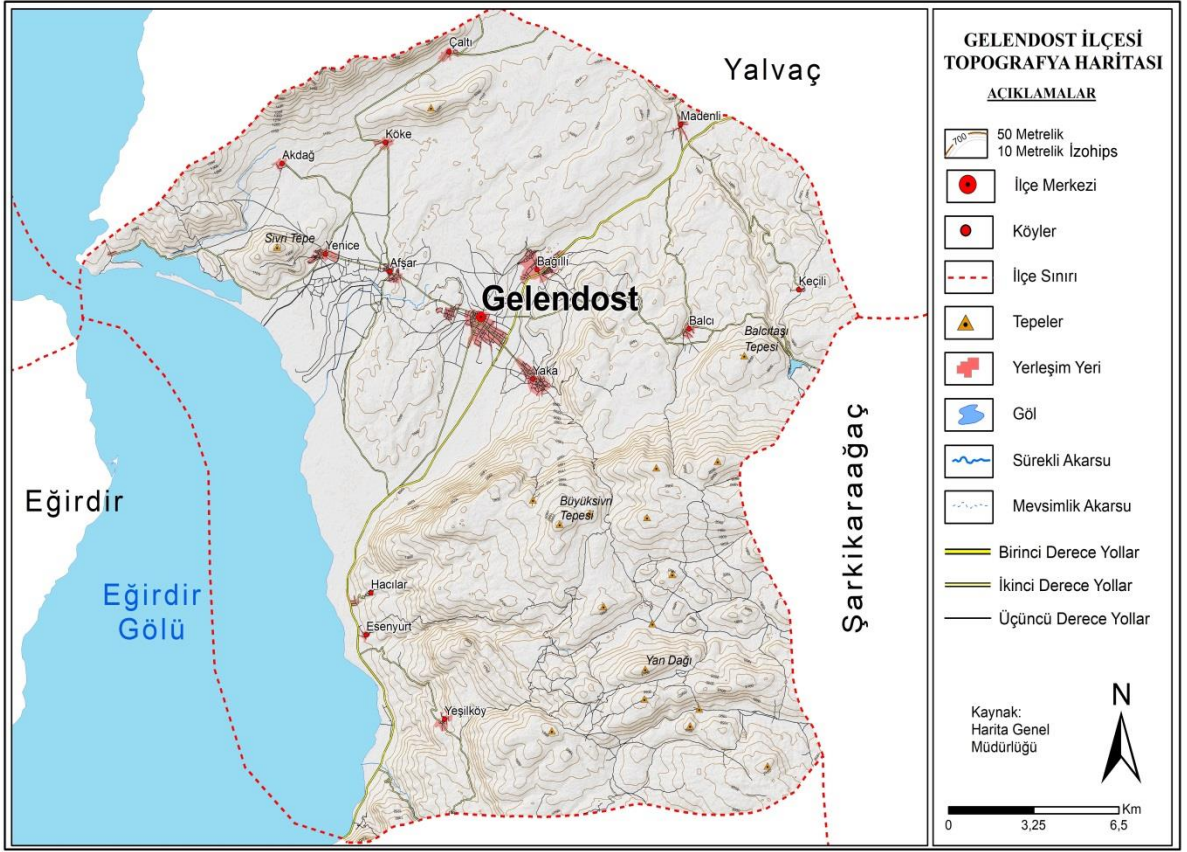

Harita 1. Gelendost İlçesinin Lokasyon Haritası

‘Sultan Dağları’nın bitiminde güneye uzanan Anamas Dağları yükselmeye başlar. Gelendost Ovası ile Şarkikaraağaç Ovası ortasında 2110 metre yüksekliğine ulaşan Anamas Dağları Gelendost ovasında Çin seddi gibi bir görünüm kazanarak Toros Dağlarının başlangıcında Eğirdir Gölünün doğu sahillerini takip ederek, Geyikli Dedegül Dağından Emir Tota-Tuta- ormanlarına ulaşır.2000 metre yüksekliklerle Aksu vadisine doğru inen dağlar, Alanya ve Akseki ilçelerinin şimaline uzanırlar’ (Şekercioğlu, 1989).

‘Eğirdir Gölünün doğusunda, iki tarafı faylar ve fay diklikleri ile sınırlı bir grabene tekabül eden Gelendost Ovası, kuzeybatıda Kirişli Dağı, güneyde ise Anamas Dağları ile sınırlıdır. 45 km² alana sahip olan ova, ortalama 930 m yüksekliğe sahiptir. Gelendost Ovası, orta kısmı hariç 150-200 m kalınlığında alüvyonlardan oluşmuştur. Ovanın ortasında kuzey-güney yönlü bir antiklinal olan Aktepe yer alır. Ovayı, Eğirdir gölüne dökülen Özdere drene eder’ (Ardos,1985’e atfen, Temurçin, 2004).

‘Gelendost İlçesi Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği gösterir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer. Kış mevsiminin çok sert geçtiği yıllarda göl yüzeyinin buz tuttuğu zamanlarda olur. Sıcaklık ortalaması 12°C, yağışlı gün sayısı 53, yıllık yağış ortalaması 547 kg ortalama nispi nem oranı ise %60 civarındadır. Alçak yerlerdeki tepelikler küçük meşe koruluğu ve bozkır bitki örtüsüne sahiptir. Yükseklerle doğru çıkıldıkça pınar (pınar meşesi), daha yukarılarda ise köknar, ardıç, dişbudak, karaağaç, dağ armudu, dağ eriği, karamık ve seyrek yapıda çam çeşitleri yer alır’ (Isparta Kültür Envanteri, 2010).

Harita 2. Gelendost İlçesinin Topoğrafya Haritası

Eğirdir Gölü'nün doğu- kuzeydoğu sahillerine paralel uzanan Anamas Dağları ve Kirişli Dağı üniteleri arasında bulunan alan Gelendost Topoğrafyasını oluşturur. Sultan Dağlarından Güney Batıya doğru akışa geçen dereler Akçay veya Gelendost Çayı diye adlandırılan çay tarafından toplanır, Avşar platosunu aşarak Eğirdir'e dökülür.

Gelendost Kirişli ve Anamas dağları arasında bir koridorda yer aldığı için hâkim rüzgâr yönü de kuzeydoğu-güneybatı şeklinde oluşmuştur. Gelendost, Afşar ve Yenice, Akçay boyunca alüvyon tabanlı az eğimli arazilerden oluşurken, Çaltı, Köke, Akdağ daha eğimli araziler üzerindedir. Yine bölgede en eski yerleşim olan Avşar kendi adını da verdiği plato üzerinde yer almaktadır. Akçay bu platoyu yarararak Eğirdir'e ulaşmaktadır.

Anamas Silsilesi üzerinde yer alan Keçili ve Balcı köyleri dağ eteğinde yer alan daha az eğimli alanlarda bulunmaktadır. Bağlı ve Madenli ise Sultan Dağları'ndan gelen derelerin toplanma alanı olan Akçay Vadisi üzerinde kurulan vadi içi yerleşmelerdir. Yeşilköy bir dağ eteği köyüken bu köye bağlı Hanönü Mahallesi ise göle doğru yaklaşmış az eğimli arazi üzerinde yer almaktadır. Hacılar ve Esinyurt köyleri de Anamas Dağlarının eteklerinde Gelendost'un güneyinde yer almaktadır.

1.2 Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Araştırmanın amacı; nüfus yerleşme ve ekonomik faaliyetlere ait birçok niteliğin, Gelendost İlçesinde uğradığı değişimi coğrafi bir bakış açısıyla değerlendirerek, sebep sonuç ilişkisi kurmak ve benzer coğrafi özelliklere sahip alanların geleceğe dönük yapılacak olan planlamalarında beşeri ve ekonomik unsurların geçirdiği değişimleri göz önünde bulundurarak mekânın bu veriler ışığında değerlendirilebileceğini ortaya koyabilmektir.

Araştırmanın kapsamı ise; nüfus yerleşme ve ekonomik faaliyetlerin kırsal karakterli bir ilçe olan Gelendost'da geçmişten günümüze niteliksel ve niceliksel özelliklerinin mekânla ilişkisi incelemektir.

Gelendost; 06.03.1954 tarihinde ilçe olmuştur. 1967 yılında beldeye çevrilen Bağlı Köyünün belediye statüsü nüfusun 2.000 kişinin altına düşmesi nedeniyle 2013 yılında sona ermiştir. Gelendost'a bağlı yerleşim birimlerinden biri olan Yaka Köyü de 1975 yılında belde olup nüfusunun 2.000 kişinin altına düşmesi sebebiyle 2013 yılında belediye statüsünü kaybetmiştir. İlçede 2021 yılı itibarıyla 13 köy (Afşar, Akdağ, Bağlı, Balcı, Çaltı, Esinyurt, Hacılar, Keçili, Köke, Madenli, Yaka, Yenice, Yeşilköy) bulunmaktadır.

1.3 Araştırmada Kullanılan Veri ve Yöntemler

Araştırma sahasının tarihsel süreçte geçirmiş olduğu beşeri ve iktisadi değişimler ile ilgili kaynaklar kapsamlı bir şekilde araştırılmış, çalışma alanı ile ilgili çeşitli araştırmalar, tezler, makaleler, kitaplar, istatistiki verilere (TÜİK, MERNİS, BİRÜNİ vb.) ulaşıp incelenmiş, bölgesel ve indirgemeci bir yaklaşım ile coğrafi açıdan değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın yönünü belirlemek ve belirli bir plan dâhilinde ilerleyebilmek adına araştırma alanı; beşeri ve iktisadi coğrafya kapsamında 5 bölümde incelenmiştir. Birinci bölümde; araştırma alanının yeri ve sınırları ile başlıca doğal ortam özellikleri, araştırmanın amacı ve kapsamı ile araştırmada kullanılan veri ve yöntemlere değinilmiştir. Bu bölümde araştırma alanının konumunu ve fiziksel yapısını genel hatlarıyla vermek amacıyla lokasyon ve topoğrafya haritaları kullanılmıştır. Haritaların çizimi için ise ArcMap programı uygulanmıştır.

İkinci bölümde Gelendost İlçesinin Nüfus Coğrafyası Başlığı adı altında, nüfusun XV. ve XVI yy. tarihsel gelişimi ile Cumhuriyetten günümüze kadar olan seyri farklı kaynaklardan veriler elde edilerek uygun tablo, grafik ve haritalara dönüştürülmüştür. Nüfusa ait sosyal ve ekonomik özellikler; Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı, göç, nüfusa ait ekonomik faaliyetlerin özellikleri, nüfusun eğitim ve kültür durumu ile nüfusun sağlık durumu başlıkları altında incelenmiş, yine nüfusun dağılışımda etkili olan faktörler ile nüfus yoğunlukları hakkında bilgi verilmiştir. Bu kapsamda 1935, 1990 ve 2021 yılına ait nüfus dağılışı ve yoğunluk haritaları; 1985 ve 2000 yılı nüfusun sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtan tablo ve grafikler, 1935-2021 yılları arasında kırsal nüfusun artış hız-oran grafik ve tabloları ile 2000-2021 yıllarına ait nüfusun dar ve geniş yaş aralıklarına bölünüşlerine ait grafik ve tablolar oluşturularak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Gelendost İlçesi'nin yerleşim tarihi, yerleşme üzerinde etkili olan faktörler, köy altı ve köy yerleşmeleri, meskenler ve meskenlere ait özellikler 1981, 1997 yıllarında hazırlanan köy envanter etütleri ile 2021 yılında yapılan arazi gözlem ve anketleri ışığında karşılaştırılarak çeşitli tablo, grafik ve fotoğraflarla görselleştirilerek değerlendirilmiş, bununla birlikte Gelendost İlçe merkezinin yerleşim, nüfus ve fonksiyonel özellikleri kamu kurum ve kuruluşlarından alınan veriler ve arazi çalışmaları sırasında yapılan anket ve gözlemlerle incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, Gelendost'un İktisadi Coğrafyası başlığı altında, arazi kabiliyet sınıflandırılması, genel arazi kullanımı, toprak türleri ile ilgili tablo, grafik ve haritalar hazırlanmış, Gelendost'daki tarımsal işletme büyüklükleri, tarımda makine ve alet kullanımının 1981 ve 2021 yılları arasında ki uğradığı değişim hazırlanan tablo ve grafiklerle karşılaştırılmıştır. Ekonomik faaliyetler içerisinde yer alan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yıllar içerisinde uğradıkları değişim tablo ve grafiklerle değerlendirilerek coğrafi bir bakış açısıyla sunulmuştur. Yine ekonomik faaliyetler kapsamında yer alan ulaşım ve turizm sektörleri de elde edilen istatistiki bilgiler ile çalışma sahasında yapılan gözlem ve anketlerle birlikte değerlendirilip sonuçları ortaya konulmuştur.

Beşinci bölüm ise, çalışmanın son bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde, araştırma ile ilgili elde edilen bilgi ve bulgular değerlendirilmiştir. Araştırma alanının doğal coğrafi özellikleri ile nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetler arasındaki ilişki, bir bütün halinde yorumlanmaya çalışılmıştır.

Foto 1. Gelendost İlçe Merkezinden doğuya bakış (Anamas Dağları)

Foto 2. Anamas Dağları üzerinden Gelendost Ovasına bakış (Kaynak Ersin Özen)

Foto 3. Yaka Köyünden Gelendost İlçe Merkezi'nin görünüşü

2. GELENDOST İLÇESİ'NİN NÜFUS COĞRAFYASI

2.1 Gelendost İlçesinde Nüfusun Gelişimi

‘Eski çağlardan beri yerleşim yeri olarak kullanılan, Eğirdir Gölü’nün doğusunda bulunan, Gelendost ilçe sınırları içinde tespit edilebilmiş en eski yerleşimler Tunç Çağ (MÖ 3000–1200) dönemine ait malzemelerin bulunduğu Kötürnek Höyük (Madenli), Yaka Höyük (Yakaköy), İskele Höyük’de (İskele Mevkii) ele geçmiştir. Gelendost Üst Paleolitik Dönemden başlayarak sırasıyla Hitit, Psygia, Lidya, Pers, Hellenistik Krallıklar, Roma, Bizans, Selçuklu, Hamitoğulları ve Osmanlı Egemenliği altına girmiştir. 1415 yılında Konya vilayetine bağlanan Gelendost daha sonra Afşar Köyü’nün gelişerek nahiye olması ile birlikte Afşar Nahiyesine bağlı bir köy konumuna gelmiştir. 1930 yılında tekrar nahiye merkezi olan Gelendost, Şarkıkaraağaç kazasına bağlanmış 1954 yılında ise İlçe Statüsüne sahip olmuştur’ (Isparta Kültür Envanteri, 2010.)

Tablo 1. Gelendost İlçesi Sınırlarında Bulunan Yerleşmelerin 1478-1501 Tarihlerindeki Nüfusu

	AFŞAR	MAZIYE	YENİCE	DİĞER	AFŞAR GENELİ		
	(Nefer)	(Nefer)	(Nefer)	Köyler	Nefer	Bennak	Mücerred
1478	181	20	87	----	931	349	7
1501	147		-	----	-	-	-

Kaynak: Arıkan, 1988

Üst paleolitik dönemden bu yana yerleşim yeri olarak kullanılan Gelendost ve çevre köylerine ait nüfus bilgilerine ilk olarak 1475-1476 tarihli (TT30) Tapu Tahrir defterinde rastlanılmaktadır. Bu dönemde Afşar genelinde toplamda 1.287 erkek nüfusun kaydı tutulmuştur. 1501 yılında Afşar da bulunan nefer sayısı 147 olarak kayıt altına alınmıştır (Tablo1).

‘Tapu defterlerinde yazılı bulunan reaya ve askeri sınıftan olan kimselerle ilgili sayılar, günümüzde herhangi bir şehir, kasaba, köy ya da yönetim biriminin nüfusunun hesaplanmasında kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu sayıların yalnız erkek nüfusla ilgili olması, yaş ve cinsiyet gruplarının belirtilmemiş olması, tapu defterlerinin dışında başka defterlerinde (yaya, müselleme, evkaf) bulunması, elde edilen sayıların sağlıklı tartışılabilir duruma getirmektedir’ (Arıkan, 1988).

Tablo 2. Gelendost İlçesi Sınırlarında Bulunan Yerleşmelerin 1478-1501 Tarihlerindeki Nüfusu

AFŞAR		GELENDOST		MAZİYE		YENİCE		KUYUCAK		ILGIN		DİĞER KÖYLER		AFŞAR GENELİ		Mücerred	Toplam
Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane		
188	160	191	146	26	18	93	70	6	6	38	31	868	708	1.219	1.139	157	1.567

Kaynak: Arıkan, 1988

1523 senesindeki tapu tahrir defterindeki veriler ışığında Afşar genelindeki erkek nüfusun 1.567 olduğu görülmektedir. Bu dönemde Afşar'a bağlı bir köy durumunda olan Gelendost' a ait verilere Barla Nahiyesinden ulaşılmaktadır.

Tablo 3. Gelendost İlçesi Sınırlarında Bulunan Yerleşmelerin 1568 Tarihindeki Nüfusu

	GELENDOST		MAZİYE- AKBÜK		KEÇİLİ		GÜDÜL		BAĞILLI		YENİCE -KÖKE		YAKA		DİĞER KÖYLER		AFŞAR GENELİ		Mücerred	Toplam
	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane	Nefer	Hane		
1568	425	280	31	24	103	65	168	97	257	143	244	160	197	100	1289	747	2714	1616	865	3579

Kaynak: Arıkan, 1988

'O zamanlar, 191 nefer ve 146 haneli büyük bir köy durumunda olan Gelendost'un, 4 km mesafede bulunan Afşar kazasına doğrudan bağlı olmayıp da 31 km uzaklıktaki Barla nahiyesine bağlı olması, bu iki yer arasında geçmişe dayanan önemli bağların var olduğunu göstermektedir' (Topraklı, 2010) .

1523'ten 1568'e kadar olan süreçte Afşar genelindeki kaydı tutulan erkek nüfusun 2 kattan daha fazla arttığı söylenebilir ayrıca hane sayısında da gözle görülür bir artış olmuştur.

'Afşar'ın, Gelendost, Yenice, Yaka, Keçili, Güdül ve Bağilli köyleri bu çevrenin en kalabalık yerleşmeleridir. 1568 tarihinde Gelendost 425 nefer 280 hane; Yaka 197 nefer 100 hane; Keçili 103 nefer 65 hane; Güdül 168 nefer 97 hane; Bağilli ise 257 nefer 143 hanedir' (Arıkan, 1988).

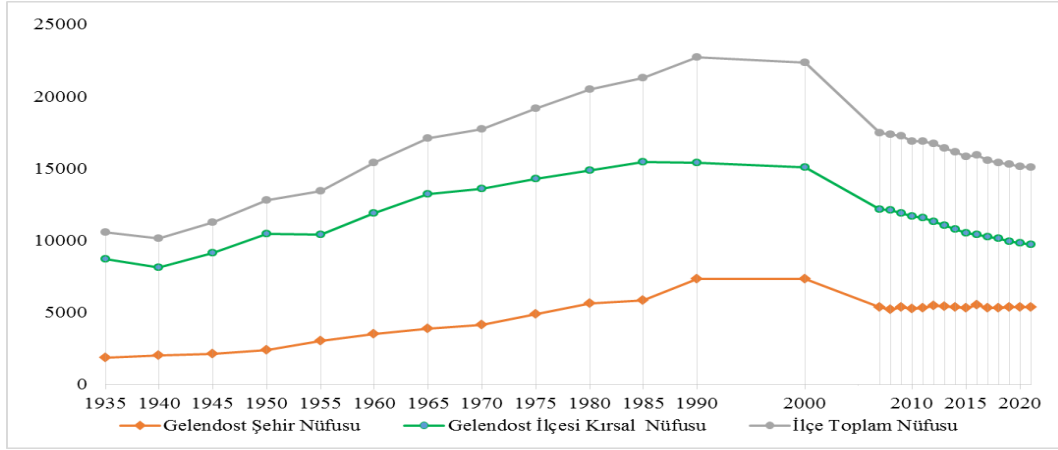
'Yenice köyü çevredeki köylerin en büyüklerinden biriydi. 1478' de 87 nefer olan nüfusu, 1522'de 93 nefer, 70 haneye çıkmıştı. 1568'de ise Köke köyüyle birlikte 244 nefer, 160 hane olmuştur. Tapu defterlerinde geçen ve bu çevrede bulunan Ilgın, Akbük köyleri de kaybolmuştur. Bu köylerin yıkıntıları bugün yenice köyü sınırlarında bulunmaktadır'(Çağatay, 1944'e atfen, Arıkan, 1988).

Gelendost ilçesi nüfusu Cumhuriyetin ilanından günümüze değin belirli değişimler geçirmiştir. Nüfusun seyri olarak da adlandırabileceğimiz bu dönemleri 5 grupta incelemek mümkündür.

- 1) 1935-1940 İdari Sınır değişikliği sonucu nüfus azalması dönemi
- 2) 1945-1970 Dinamik nüfus artış dönemi
- 3) 1970- 1990 Ülke dışına gerçekleşen göçlerle nüfus artış hızının azaldığı dönem
- 4) 1990-2000 arası durağan dönem
- 5) 2000 Sonrası nüfusun azalma dönemi

Tablo 4. Isparta İli Geneli ve Gelendost İlçe Geneli Nüfus Artış Hızları (1935-2021) (DİE- Genel Nüfus Sayımları (1935-2000), TÜİK (2007-2021))

YILLAR	ISPARTA	GELENDOST	SAYIM DÖNEMLERİ	ISPARTA NÜFUS ARTIŞ HIZI %	GELENDOST NÜFUS ARTIŞ HIZI %
1927	144.437				
1935	166.441	10.550	1927-1935	17,41	
1940	171.751	10.145	1935-1940	6,28	-7,82
1945	172.543	11.233	1940-1945	0,92	20,3
1950	186.316	12.795	1945-1950	15,36	26
1955	212.080	13.432	1950-1955	25,92	9,7
1960	242.352	15.382	1955-1960	26,9	27
1965	266.240	17.078	1960-1965	18,8	20,8
1970	300.029	17.757	1965-1970	23,9	7,79
1975	322.685	19.154	1970-1975	14,56	15,1
1980	350.116	20.513	1975-1980	16,32	13,7
1985	382.844	21.302	1980-1985	17,87	7,54
1990	434.771	22.739	1985-1990	25,44	13,05
2000	513.681	22.370	1990-2000	16,67	-1,6
2007	419.845	17.481	2000-2007	-28,71	-35
2008	407.463	17.334	2007-2008	-29,9	-8,44
2009	420.796	17.239	2008-2009	32,2	-5,5
2010	448.298	16.887	2009-2010	63,3	-20,6
2011	411.245	16.901	2010-2011	-86,3	0,8
2012	416.663	16.741	2011-2012	13,1	-9,5
2013	417.774	16.428	2012-2013	2,7	-18,9
2014	418.780	16.133	2013-2014	2,4	-18,1
2015	421.766	15.818	2014-2015	7,1	-19,7
2016	427.324	15.927	2015-2016	13,1	6,86
2017	433.830	15.533	2016-2017	15,1	-25
2018	441.412	15.414	2017-2018	17,3	-7,6
2019	444.914	15.298	2018-2019	7,9	-7,5
2020	440.304	15.149	2019-2020	-10,4	-9,7
2021	445.678	15.059	2020-2021	12,1	-5,9

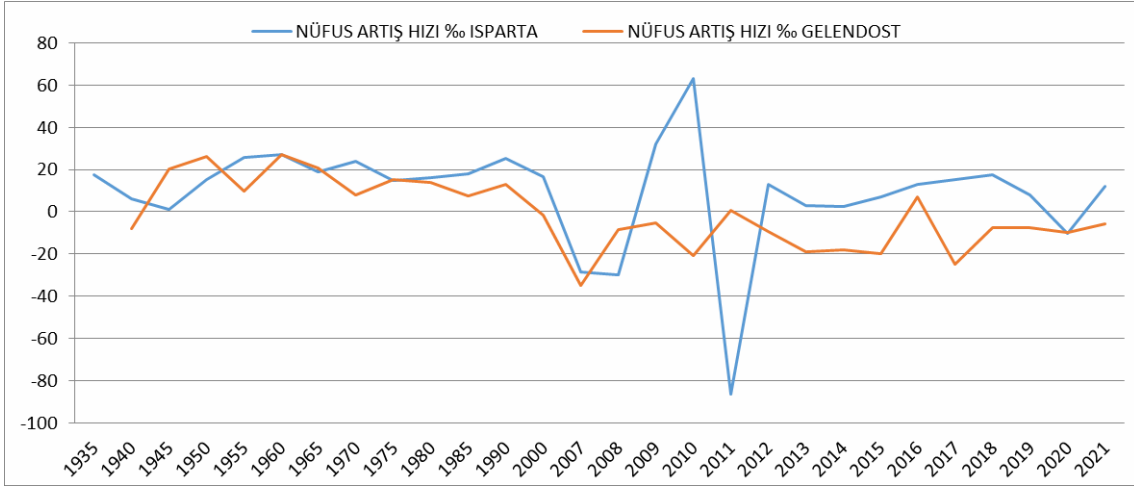
Şekil 1. Gelendost İlçesinde sayım yıllarına göre nüfusun değişimi

1) 1935-1940 İdari Sınır Değişikliği Sonucu Nüfus Azalması Dönemi

1935-1940 arası dönemde Gelendost Şarkikaraağaç'a bağlı bir nahiye merkezi durumundadır. Bu dönemde Gelendost'a bağlı 15 adet köy bulunmaktadır. İlçe genelinde toplamda 10.550 kişilik bir nüfusa sahiptir (Tablo 4). Gelendost İlçe merkezi 1935 yılında 1.847 kişilik bir nüfusa sahip olup bağlı bulunan köylerin toplam nüfusu ise 8.681 kişidir. 1940 yılına gelindiğinde ise ilçe genelinde toplam nüfus 10.145 e gerilemiştir. Bu gerilemenin sebebi 1935 yılında Gelendost'a bağlı bulunan Sarıdris ve Mahmatlar köylerinin 1940 yılında Eğirdir'e bağlanmış olmasıdır. İdari anlamda meydana gelen bu değişiklik Gelendost genelinde nüfusun gerilemesine yol açmıştır (Şekil 1). 1935 yılında Mahmatlar köyünde 284, Sarıdris köyünde ise 1.053 kişi bulunmaktaydı. Bu iki köyde yaşayan toplam 1.337 kişinin 1940 yılında olmayışı nüfusun azalmasına yol açarken, Gelendost ilçe merkezinde 1935 yılında 1847 olan nüfus 1940 yılında 2011 kişiye yükselmiş, bağlı bulunan köylerde de 1935 yılında Sarıdris ve Mahmatlar köyü hariç 7344 olan nüfus 1940 yılında 7.728 e yükselmiştir. 1935-1940 döneminde Gelendost ilçe genelinin nüfus artış hızı % -7,82 olarak tespit edilirken aynı dönemde Isparta genelinin nüfus artış hızı % 6,28 artış göstererek 166.441 den 171.751 e ulaşmıştır (Tablo 4, Şekil 2).

2) 1945-1970 Dinamik Nüfus Artış Dönemi

Gelendost genelinde 1945 yılında 11.233 olan nüfus 1970 yılına gelindiğinde yaklaşık %58'lik bir artış göstererek 17.757 kişiye ulaşmıştır (Tablo 4). Bu dönem içerisinde 1950-1955 yılları arasında artış hızında bu dönemdeki diğer beşer yıllık artış hızlarına göre yavaş bir artış görülmüş bu durumun nedeni incelendiğinde 1950 nüfus sayımında toplam nüfusta gösterilen 1496 göçebe nüfusun 1955 yılında olmayışıdır. 2. Dünya savaşı sonrası ülke genelinde Isparta verilerinden de anlaşılacağı gibi ivme kazanan nüfus artış hızı, Gelendost'ta görülen nüfus artış hızına yansımamış ve ülke genelindeki ivmeye ayak uyduramamıştır (Tablo 4).

Şekil 2. Isparta İli ve Gelendost İlçesinde sayım yıllarına göre nüfus artış hızı

3) 1970- 1990 Ülke Dışına Gerçekleşen Göçlerle Nüfus Artış Hızının Azaldığı Dönem

Bu dönemde ülke genelinde yaşanan Avrupa'ya ve ülkedeki büyük kentlere olan işçi göçünden Gelendost' da etkilenmiş her ne kadar nüfus artmaya devam etse de 1970 ve 1985 yılında nüfus artış hızındaki belirgin azalmalar dikkat çekmektedir (Tablo 4, Şekil 1). Yine bu dönemde Isparta nüfus artış hızındaki dalgalanmalar da yaşanan bu süreçte örnek gösterilebilir.

4) 1990-2000 Arası Durağan Dönem

Bu dönemin başında 1990 yılında Gelendost nüfusu 22.739 iken 2000 yılına gelindiğinde 22.370' e gerilemiş ve nüfus artış hızı da % -1,6 olarak tespit edilmiştir. Nüfus bu dönemde gerilemiş olsa da 10 yıllık bir süreçte gerçekleşen % -1,6'lık azalış oranı bu dönemi durağan olarak adlandırmada etkili olmuştur. (Tablo 4, Şekil 1)

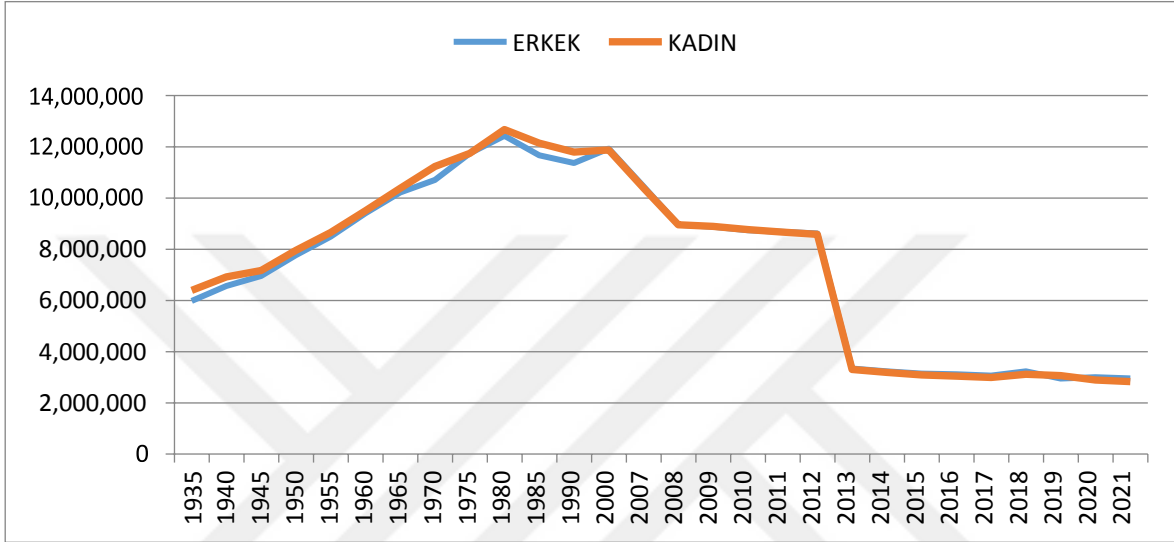
5) 2000 Sonrası Nüfusun Azalma Dönemi

2000 yılı sonrası dönemde Gelendost genelinde nüfus kaybı yaşanmaya başlamıştır. 2000 yılında Gelendost genelinde 22.370 olan nüfus 2007 yılına gelindiğinde 17.481'e kadar gerilemiş ve bu dönemde nüfus artış hızı % - 35 olmuştur (Tablo 4, Şekil 2). Bu oran ilçe genelinde sayım dönemleri arasında görülen en düşük nüfus artış oranıdır. Gelendost ilçe merkezinin kırsal özellikli olması ki bunu nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımından da tespit mümkün olup 2000 yılı verileri incelendiğinde Gelendost İlçe Merkezinde tarım sektörünün payı %64 olarak belirlenmiştir. 2000 yılında Gelendost İlçe Merkezinde nüfus 7.321 iken 2007 yılında 5.349 olarak belirlenmiştir. İlçe merkezinde nüfusun sektörel dağılımında tarımın payının yüksek olması ve 2000-2007 döneminde ilçe merkezinde yaşanan nüfus kaybının köylerdeki nüfus kaybına paralellik göstermesi Gelendost genelinin kırsal özellikli nüfusa sahip olduğunu göstererek kır-kent ayrımı yapılmadan bütün olarak ele alınmasını sağlamıştır.

Bu dönemde Türkiye'de görülen hızlı kentleşme, kentlerin çekim gücünün artması kırdan kente olan göçü arttırmıştır. Ayrıca 2007 yılında adrese dayalı nüfus tespiti sistemine geçilmiş olması nüfus artış hızının % - 35 çıkmasının nedenleri arasında gösterilebilir. 2007 yılından sonraki sayım dönemlerinde nüfusun azalışı devam etse de 2000-2007 arasındaki kadar fazla olmamış hatta Gelendost genelinde 2010-2011 döneminde % 0,8 ve 2015-2016 döneminde %6,86 oranında artış göstermiştir (Tablo 4, Şekil 1).

2000-2007 yılları arasında Gelendost genelinde görülen nüfus azalışı Isparta ve Türkiye kırsal nüfusunda da benzer bir azalış görüntüsünü ortaya koymuştur (Şekil 3-4-5). 2007 yılından sonra

Gelendost ve Isparta kırsal nüfusunda gerileme eğimi benzer oranlarda devam etmiş ancak Türkiye Kırsal Nüfus oranı 2013’ te gerçekleşen Büyükşehir belediye yasası ile nüfusu 750.000’i aşan il belediyelerinin büyükşehir belediyelerine dönüştürülmeleri, yine aynı düzenlemeyle bu nüfus büyüklüğüne sahip illerde belde belediyelerinin ve köylerin mahalleye dönüştürülmesi ile büyükşehir sınırları içerisindeki nüfusun tümü şehir nüfusu olarak kabul edilmiştir. Bu durum 2012 yılında Türkiye genelinde 17.178.953 olan nüfusun 2013 yılına gelindiğinde 6.633.451’ e gerilemesine yol açmıştır. Isparta ili büyükşehir belediye statüsünde olmadığı için bu durumdan etkilenmemiştir (Tablo 5).

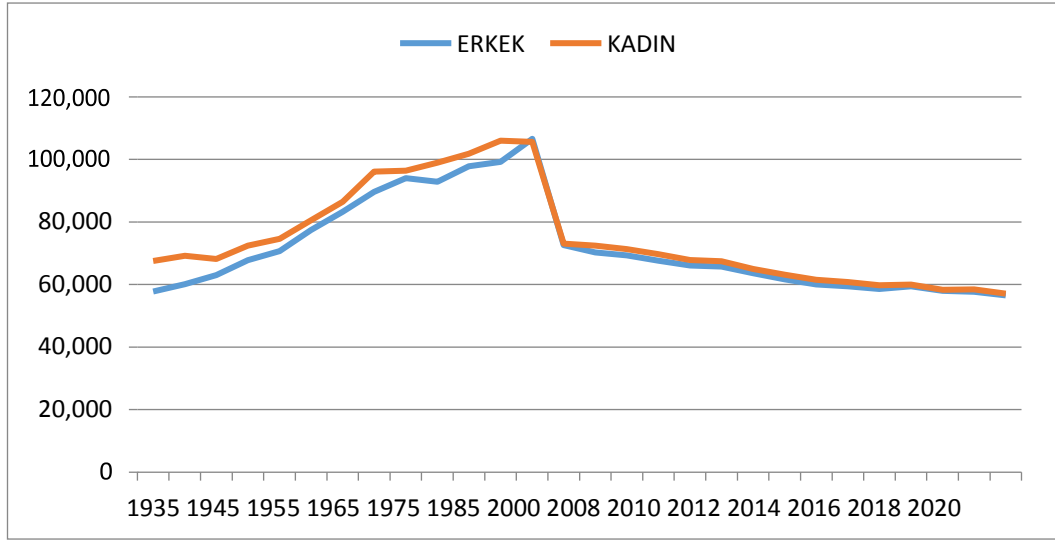

Şekil 3. Türkiye kırsal nüfusu kadın erkek nüfuslarının seyri (1935-2021)

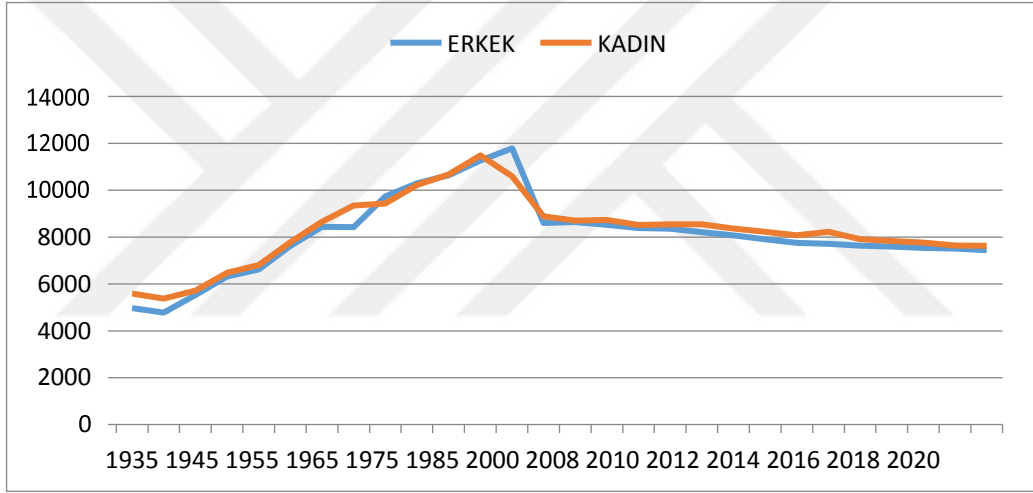
1935-2000 yılları arasında Gelendost nüfusunun ve Türkiye ile Isparta’nın kırsal nüfusunun seyrine bakıldığında Türkiye genelinde kırsal nüfusun 1980 yılına kadar sürekli artış gösterdiği 1980 sonrası kırdan kente göç ile birlikte kır nüfusu azalmaya başladığı görülmektedir. Yine 1935-2000 yılları arasında Isparta ilinin kırsal nüfusunun seyri incelendiğinde; kırsal nüfus 2000 yılına kadar sürekli olarak artış göstermiş ve 2000 yılından sonra azalış eğilimi başlamıştır (Tablo 5, Şekil 3-4-5). Gelendost nüfusu da Isparta kırsal nüfusuna benzer bir grafik çizmiştir. Gelendost’ da 1990 yılına kadar nüfus artmış 1990- 2000 arası azalma eğilimi başlasa da 2000 yılından sonra nüfusun azalması ivme kazanmıştır. Bu durumda Gelendost ile Isparta kırsal nüfusunun seyri birbirine benzerlik gösterirken, kırılma noktalarının farklı tarihlerde gerçekleşmesi ile Türkiye geneli kırsal nüfusunun seyri ile uyuşmadığı belirtilebilir.

Tablo 5. Sayım Yıllarına Göre Türkiye Kırsal Nüfusu, Isparta Kırsal Nüfusu ve Gelendost Kırsal Nüfusu (1935-2021) DİE-Genel Nüfus Sayımları (1935-2000), TÜİK (2007-2021).

Sayım Yılları	GELENDOST KIRSAL	ISPARTA KIRSAL	TÜRKİYE KIRSAL
1935	8.703	125.308	12.355.376
1940	8.134	129.240	13.474.701
1945	9.118	131.201	14.103.072
1950	10.427	140.187	15.702.851
1955	10.415	145.216	17.137.420
1960	11.878	157.915	18.895.089
1965	13.233	169.689	20.585.604
1970	13.610	185.733	21.914.075
1975	14.284	190.445	23.478.651
1980	14.885	191.865	25.091.950
1985	15.470	199.546	23.798.701
1990	15.401	205.197	23.146.684
2000	15.049	212.120	23.797.743
2007	12.132	19.488	20.838.433
2008	12.121	19.342	17.905.377
2009	11.888	19.248	17.754.093
2010	11.668	18.897	17.500.632
2011	11.590	18.912	17.338.563
2012	11.304	18.753	17.178.953
2013	11.028	18.441	6.633.451
2014	10.761	18.147	6.409.722
2015	10.521	17.833	6.217.919
2016	10.395	17.943	6.143.123
2017	10.255	17.550	6.049.393
2018	10.123	17.432	6.337.385
2019	9.930	17.317	6.003.717
2020	9.811	21.532	5.878.321
2021	9.692	21.198	5.771.642

Şekil 4. Isparta kırsal nüfusu kadın erkek nüfuslarının seyri (1935-2021)

Şekil 5. Gelendost İlçesi'nin kadın ve erkek nüfuslarının seyri (1935-2021)

2.2 Göçler

‘Ülkelerin nüfus değişiminde etkili olan faktörlerden birisi de göçlerdir. Göçler, hem ülkedeki genel olarak toplam nüfusun artışı ve azalışında; hem de ülke içinde farklı nüfus dağılışı ve yoğunluk alanlarının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Göç insanların çeşitli nedenlerle, o zamana kadar yaşadığı yerden ayrılarak yaşamının geri kalan kısmının tamamını veya bir bölümünü devam ettirmek üzere başka bir yerleşim birimine gitmesidir. Göçe katılan kişilere ise göçmen adı verilir’ (Karabağ, Şahin, 2009).

‘Göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir. Bu değişim, kıtalararası, uluslararası, bölgelerarası, kırdan şehre ya da şehirden kıra doğru herhangi bir ölçek ya da yönde meydana gelebilir. İnsanların bir yerden diğerine göçleri çok önemli bir coğrafi olgudur. Göçler nüfusun yeniden-dağılımı sonucunu doğurur. Günümüzdeki dünya nüfus dağılışı geçmişteki büyük göçlerin sonucunda oluşmuştur’ (Tümertekin, Özgüç, 2010)

Araştırma sahasında özellikle dışarıya verilen göçler nüfusun seyrinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. 1965-1970 yılları arasında yurtdışına yapılan göçlerle, Gelendost’da yer alan yerleşim yerlerinin tamamı başta Almanya ve Fransa olmak üzere işçi göçü vermiştir. Yurtiçi göçler ise daha çok 1980 sonrası görülmekle beraber 1985 ve 1990’lı yıllardan itibaren ivme kazanmıştır. Başta Isparta, Antalya ve İstanbul olmak üzere birçok hane yurtiçi göçlerle Gelendost’dan ayrılmıştır.

Göç olgusunun yaşanmasında ekonomik faaliyetlerin sınırlı oluşu, düşük gelir, eğitim, sağlık ve ulaşım gibi hizmetlerin yetersiz oluşuyla beraber kentlerde ekonomik refah seviyesinin daha ileride olması gibi çekici faktörler nüfusun bölgeden göç etmesine neden olan temel faktörlerdendir.

Gelendost’da 1981 yılı köy envanter etüdüne göre son 5 yıl içerisinde 31 aile 100 kişi yurt içine göçerken, yine son 5 yıl içerisinde 115 aile 392 kişi yurt dışına göç etmiştir. 1965-1970 arası yurt dışına yapılan göçlerle beraber Gelendost’dan Almanya’ya 225 kişi, Fransa’ya 285 kişi Hollanda’ya ise 30 kişi göç etmiştir.

1981 köy envanter etüdüne göre Gelendost’da son 5 yıl içerisinde 4 aile 26 kişi göç ederken hayvan otlatmak amacıyla köye göçebe olarak 15 aile gelmiştir.

Gelendost’da 1997 yılı köy envanter etüdüne göre ise 5 köyden 124 hane, 400 kişi göç etmiştir. Yine son 5 yılda göç edenlerden 4 köye 10 kişi kesin dönüş yaparak yerleşmiştir.

Tablo 6. Gelendost’dan Yurt İçine ve Yurt Dışına Yapılan Göçler (1981 Köy Envanter Etüdü ve Anket Sonuçları)

Köyler	1980 Öncesi Yurt Dışı				1980 Sonrası Yurt İçi		
	Almanya	Fransa	Hollanda	Isparta	Antalya	İstanbul	Diğer İller
Afşar	25	5	-		-	10	20
Akdağ	-	55	-	800	30	-	30
Bağılı	20	25	-	400	20	20	40
Balcı	-	40	-	100	50	15	15
Çaltı	8	10	-	100	100	20	30
Esinyurt		10	-	50	-	10	20
Hacılar	6	5	-	200	10	-	10
Keçili	6	5	-	200	150	150	100
Köke	23	20	10	600	-	50	50
Madenli	12	10	5	150	300	50	80
Yaka	35	40	5	150	100	100	100
Yenice	28	25	-	200	100	100	50
Yeşilköy	60	35	10	100	50	100	80
Toplam	223	285	30	3750	910	625	635

Gelendost’dan yurtiçine yapılan göçleri incelediğimizde 1980 yılından sonra hız kazanan yurtiçi göçlerde öncelikli olarak Isparta tercih edilmiştir. Araştırma sahasından elde edilen anket sonuçlarına göre Isparta’ ya 3.750 kişi göç ederken, Antalya’ ya 910 kişi İstanbul’ a ise 625 göç etmiştir. Bu illerin dışında Ankara, İzmir ve Konya göç edilen diğer illerin başında gelmektedir.

Tablo 7. Gelendost Nüfusuna Kayıtlı Nüfusun Türkiye Geneline Dağılımı (2021) TÜİK ADNKS sonuçları

İkamet Edilen İl	Gelendost'a Kayıtlı Nüfus	%
Isparta	23.987	68,6
Antalya	4.414	12,7
İstanbul	1.321	3,9
Ankara	987	2,9
İzmir	713	2,1
Konya	388	1,1
Burdur	325	0,9
Kocaeli	231	0,7
Afyonkarahisar	222	0,7
Denizli	220	0,7
Aydın	216	0,7
Diğer İller	1.732	5
Toplam	34.960	100

2021 yılı ADNKS sonuçlarına göre Gelendost nüfusuna kayıtlı olup Türkiye'nin farklı yerlerinde yaşayan nüfus toplam 34.960'tır. Bu nüfusun 23.9687'si (%68,6) Isparta' da 4.414'ü (%12,7) Antalya'da, 1.321'i (3,9) İstanbul'da, 987'si (%2,9) Ankara'da, 713'ü (%2,1) İzmir'de 388'i (%1,1) Konya' da yaşamaktadır.

Gelendost' da mevsimlik göç olgusu da önemli bir yer tutmaktadır. Isparta' da yaşayıp yaz aylarında köylerinde bulunan evlerine bahçelerin bakımı için gelen kişiler ile elma hasadı döneminde Afşar, Yenice, Yeşilköy, Yaka ve Gelendost'a Isparta Merkez' den, Şarkikaraağaç'tan, Yalvaç'tan Konya Akşehir'den güneybirlik 5000 civarında tarım işçisi gelmektedir.

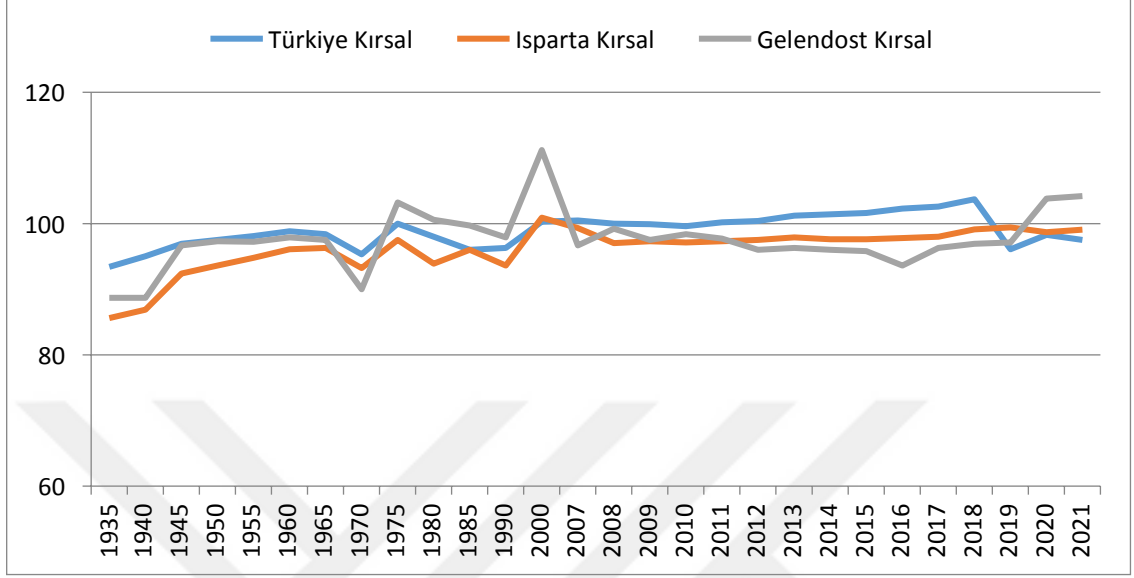
2.3 Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

2.3.1 Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

'Nüfusun, herhangi bir mekân hatta herhangi bir büyük şehir ölçüsünde değişen özelliklerinden birisi de yaş yapısıdır. Belirli bir mekândaki nüfusun miktarı yanında, onun çeşitli yaş gruplarına göre durumu ve özellikle çalışabilir ya da faal nüfus olarak adlandırılan 15-65 yaş arasındaki nüfus miktarları iş gücü kapasitesi, gıda ve çeşitli hizmetlere olan ihtiyaç, aile tipleri, ölüm ve doğum oranları ve nihayet göçler bakımından önem taşımaktadır' (Tümertekin, Özgüç, 2010).

'Nüfusun bir başka özelliği de kadın ve erkek oranıdır. Kadınların erkeklerden daha fazla ya da az oldukları yerleri belirlemek üzere yapılacak bir analiz 'cinsiyet oranının coğrafyası' demektir. Coğrafyacıların çok kullandıkları bir kriter olan cinsiyet oranı bir yerdeki 100 ya da 1000 kadına düşen erkek sayısıdır' (Tümertekin, Özgüç, 2010).

‘Nüfusun sadece sayısının bilinmesi, ülkelerin mevcut insan potansiyelinin belirlenmesi ve gelecekle ilgili planlamaların yapılabilmesi için yeterli değildir. Bu nedenle nüfusla ilgili başka bilgilere de ihtiyaç vardır. Günümüzden yüzyıllar önce nüfusun sadece sayısı üzerinde durulurken, artık nüfusun sayısal büyüklüğü yanında, niteliği de önem kazanmıştır’ (Karabağ, Şahin, 2009).

Şekil 6. Gelendost İlçesi, Isparta İli kırsal nüfusu ve Türkiye geneli kırsal nüfusunun sayım yıllarına göre erkek ve kadın nüfusları ile cinsiyet oranları

Gelendost’un 1935-2021 yılları arası nüfusunun cins yapısı incelendiğinde; 1935 ve 1940 yıllarında erkek nüfusun savaş yıllarının etkisiyle kadın nüfusa göre en düşük olduğu dönem olarak belirtilebilir. 1935-1940 yılları Isparta kırsal nüfusu ile Türkiye kırsal nüfusu için de benzer bir durum söz konusudur. 1945 yılından itibaren Gelendost ile Isparta ve Türkiye kırsal nüfuslarında ki erkek nüfus sayısı ile kadın nüfus sayısı arasındaki fark kapanmaya başlamış yani cins oranı artış göstermiştir. 1940 yılında Gelendost’ da 88,7 olan cins oranı 1945 yılında 96,7’ ye 1965 yılına gelindiğinde ise 97,5 ulaşmıştır (Tablo 8, Şekil 6).

Tablo 8. Gelendost İlçesi, Isparta İli Kırsal Nüfusu ve Türkiye Geneli Kırsal Nüfusunun Sayım Yıllarına Göre Erkek ve Kadın Nüfusları ile Cinsiyet Oranları (DİE-Genel Nüfus Sayımları (1935-2000), TÜİK (2007-2021)).

YILLAR	GELENDOST			ISPARTA KIRSAL			TÜRKİYE KIRSAL		
	Erkek	Kadın	Cins Oranı	Erkek	Kadın	Cins Oranı	Erkek	Kadın	Cins Oranı
1935	4.960	5.590	88,7	57.803	67.505	85,6	5.966.802	6.388.574	93,4
1940	4.771	5.374	88,7	60.091	69.149	86,9	6.566.354	6.908.347	95
1945	5.523	5.710	96,7	63.032	68.169	92,4	6.943.238	7.159.834	96,9
1950	6.310	6.485	97,3	67.794	72.393	93,6	7.755.239	7.947.612	97,5
1955	6.622	6.810	97,2	70.687	74.529	94,8	8.490.362	8.647.058	98,1
1960	7.610	7.772	97,9	77.393	80.522	96,1	9.392.455	9.502.634	98,8
1965	8.432	8.646	97,5	83.283	86.406	96,3	10.213.151	10.372.453	98,4
1970	8.413	9.344	90	89.624	96.109	93,2	10.694.272	11.219.803	95,3
1975	9.730	9.424	103,2	94.046	96.399	97,5	11.739.888	11.738.763	100
1980	10.289	10.224	100,6	92.916	98.949	93,9	12.423.232	12.668.718	98
1985	10.637	10.665	99,7	97.772	101.774	96	11.661.313	12.137.388	96
1990	11.253	11.486	97,9	99.227	105.970	93,6	11.359.494	11.787.190	96,3
2000	11.782	10.588	111,2	106.587	105.533	100,9	11.919.194	11.878.549	100,3
2007	8.595	8.886	96,7	72.580	73.061	99,3	10.447.584	10.390.849	100,5
2008	8.633	8.701	99,2	70.240	72.368	97	8.954.348	8.951.029	100
2009	8.513	8.726	97,5	69.388	71.254	97,3	8.872.983	8.881.110	99,9
2010	8.378	8.509	98,4	67.610	69.624	97,1	8.734.326	8.766.306	99,6
2011	8.355	8.546	97,7	66.061	67.857	97,3	8.679.379	8.659.184	100,2
2012	8.202	8.539	96	65.793	67.411	97,5	8.607.938	8.571.015	100,4
2013	8.061	8.367	96,3	63.634	64.937	97,9	3.337.565	3.295.886	101,2
2014	7.905	8.228	96	61.637	63.113	97,6	3.228.312	3.181.410	101,4
2015	7.743	8.075	95,8	60.020	61.491	97,6	3.134.796	3.083.123	101,6
2016	7.702	8.225	93,6	59.443	60.719	97,8	3.107.640	3.035.483	102,3
2017	7.621	7.912	96,3	58.567	59.730	98	3.064.942	2.984.451	102,6
2018	7.587	7.827	96,9	59.426	59.963	99,1	3.227.657	3.109.728	103,7
2019	7.537	7.761	97,1	57.957	58.279	99,4	2.943.186	3.060.531	96,1
2020	7.510	7.639	98,3	57.640	58.385	98,7	2.994.319	2.884.002	103,8
2021	7.437	7.622	97,5	56.533	57.057	99,08	2.946.307	2.825.335	104,2

1970 yılında Gelendost, Isparta ve Türkiye kır nüfusunun cins yapısındaki ani düşüş dış göçe bağlı olarak erkek nüfusun azalmasıdır. 1975 yılına gelindiğinde göç eden nüfusa erkeklerin yanında kadınların yani ailelerinde katılmasıyla cins oranı artış göstermiştir. Gelendost da 1975 yılında erkek nüfus kadın nüfus sayısını ilk defa geçmiş ve cins oranı 103,2 olmuştur. 1975 yılı sonrası Gelendost ülke içi göçlerle birlikte cins oranı azalış göstermiş, bu durum Isparta ve Türkiye kırsal nüfusu ile de paralellik göstermektedir.

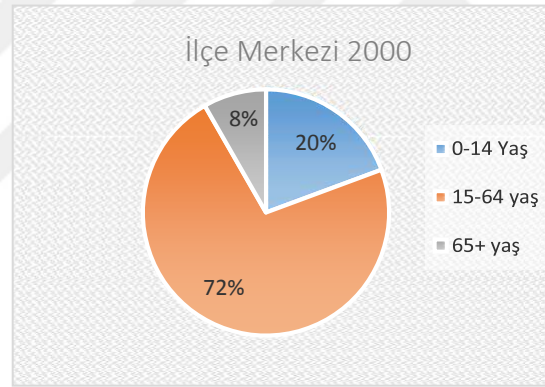
2000 yılı sonrası dönemde ise 2007 yılından itibaren Gelendost nüfusu ile Isparta kır nüfusunun cins oranlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir. Gelendost ve Isparta'da 2007 yılı sonrası kadın nüfusunun erkek nüfusuna göre daha fazla olduğu dönemde, kadın erkek nüfusu arasındaki fark azalmış ve birbirine yakın rakamlar ortaya çıkmaktadır (Tablo 8, Şekil 6).

Tablo 9. Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)

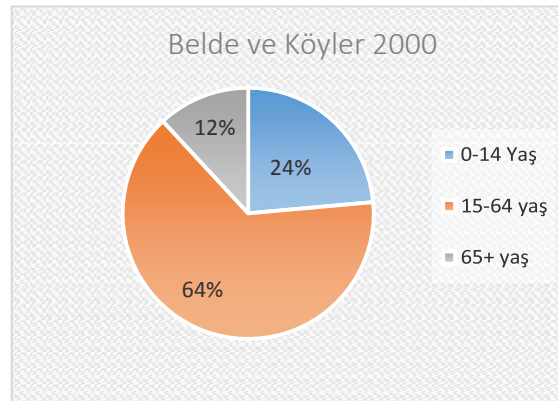
Gelendost İlçe Merkezi 2000 Yılı Nüfusun Yaş Yapısı			
Yaş grupları	Nüfus	%	Bağımlı Nüfus Oranı
0-14 Yaş	1.417	20	%38
15-64 yaş	5.296	72	
65+ yaş	7.320	8	
Toplam	7.320	100	

Tablo 10. Gelendost Belde ve Köylerde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)

Gelendost Belde ve Köyler 2000 Yılı Nüfusun Yaş Yapısı			
Yaş grupları	Nüfus	%	Bağımlı Nüfus Oranı
0-14 Yaş	3.547	24	%54,9
15-64 yaş	9.710	64	
65+ yaş	1.789	12	
Toplam	15.046	100	

Şekil 7. Gelendost İlçe Merkezinde nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2000)

Şekil 8. Gelendost'un Belde ve Köylerinde nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2000)

Gelendost'ta 2000 yılı verilerine göre nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü incelendiğinde, Gelendost İlçe Merkezi'nde nüfusun %72'sini 15-64 yaş grubu, %20'sini 0-14 yaş

grubu, %8'ini ise 65 yaş ve üzeri oluşturmaktadır (Tablo 9-Şekil 7). İlçe merkezinde 15-64 yaş grubunun yoğunluğu ve yaşlı nüfusun az olması ile doğum oranlarının düşüklüğü nüfus bağımlılık oranının %38 çıkmasını sağlamıştır. Bu oran Türkiye ortalamaların altındadır. 2000 yılı verilerine göre Isparta ilinin nüfus bağımlılık oranı %46,27 iken, Türkiye genelinde %55,10 oranında paya sahiptir.

Gelendost'un belde ve köylerine ait nüfusunun 2000 yılı verilerine göre geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü incelendiğinde, nüfusun %64'ünü 15-64 yaş grubu, %24'ünü 0-14 yaş grubu, %12 sini 65 yaş ve üzeri oluşturmaktadır (Tablo 10- Şekil 8). Belde ve köylerde nüfusun bağımlılık oranı %54,9 dur. Bu oran, 2000 yılı verilerine göre Türkiye ortalamasına yakın değerdir.

Gelendost'un belde ve köylerine ait nüfusunun 2021 yılı verilerine göre geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü incelendiğinde, 2000 yılında 0-14 yaş grubunda 3547 olan nüfus 2021 yılında 1355'e, 15-64 yaş grubunda ise 9710 olan nüfus 2021 yılında 5923'e gerilemiştir. Buna karşın 2000 yılında 1789 olan 65 yaş ve üzeri nüfus 2021 yılında 2414'e ulaşmıştır. Bu durum, kırsal nüfusun her geçen gün yaşlandığının bir göstergesidir. Gelendost belde ve köylerinin 2000 yılında %54,9 olan bağımlı nüfus oranı 2021 yılında %63,6'ya ulaşarak aktif nüfus üzerindeki baskıyı artırmıştır (Tablo 12, şekil 10).

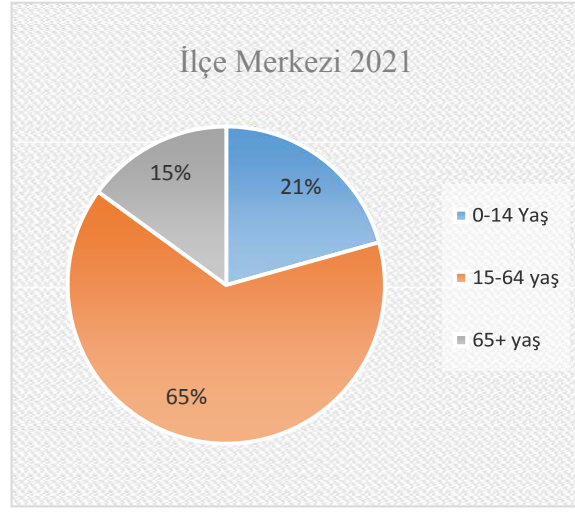
Gelendost'ta 2021 yılı verilerine göre nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşüne bakıldığında, Gelendost İlçe Merkezinde 2000 yılına göre 0-14 ve 15-64 yaş grubunda azalma görülmüş buna karşın 65 yaş ve üzeri nüfus artış göstermiştir. Bu durum, ilçe merkezinde nüfusun yaş ortalamasını yükseltmiş ayrıca yaşlı nüfusun artması bağımlı nüfus oranının da artmasına neden olmuştur. Gelendost İlçe Merkezinde 2000 yılında %38 olan bağımlı nüfus oranı 2021 yılında %55,11'e ulaşmıştır (Tablo 11 Şekil 9).

Tablo 11. Gelendost İlçe Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021)

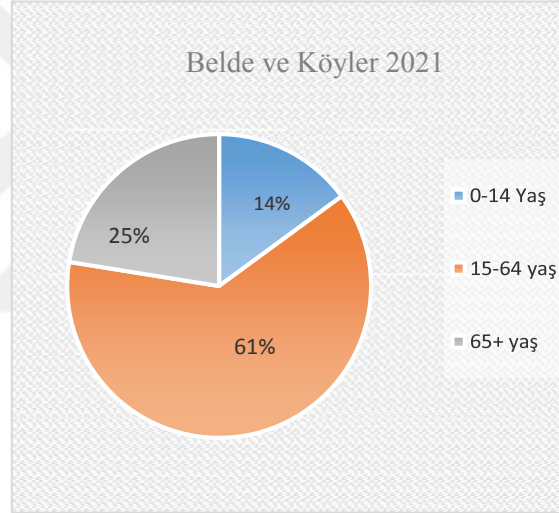
Gelendost İlçe Merkezi 2021 Yılı Nüfusun Yaş Yapısı			
Yaş grupları	Nüfus	%	Bağımlı Nüfus Oranı
0-14 Yaş	1.086	20	%55,11
15-64 yaş	3.460	65	
65+ yaş	821	15	
Toplam	5.367	100	

Tablo 12. Gelendost Belde ve Köylerde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021)

Gelendost Belde ve Köyler 2021 Yılı Nüfusun Yaş Yapısı			
Yaş grupları	Nüfus	%	Bağımlı Nüfus Oranı
0-14 Yaş	1.355	14	%63,6
15-64 yaş	5.923	61	
65+ yaş	2.414	25	
Toplam	9.692	100	

Şekil 9. Gelendost İlçe Merkezinde nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2021)

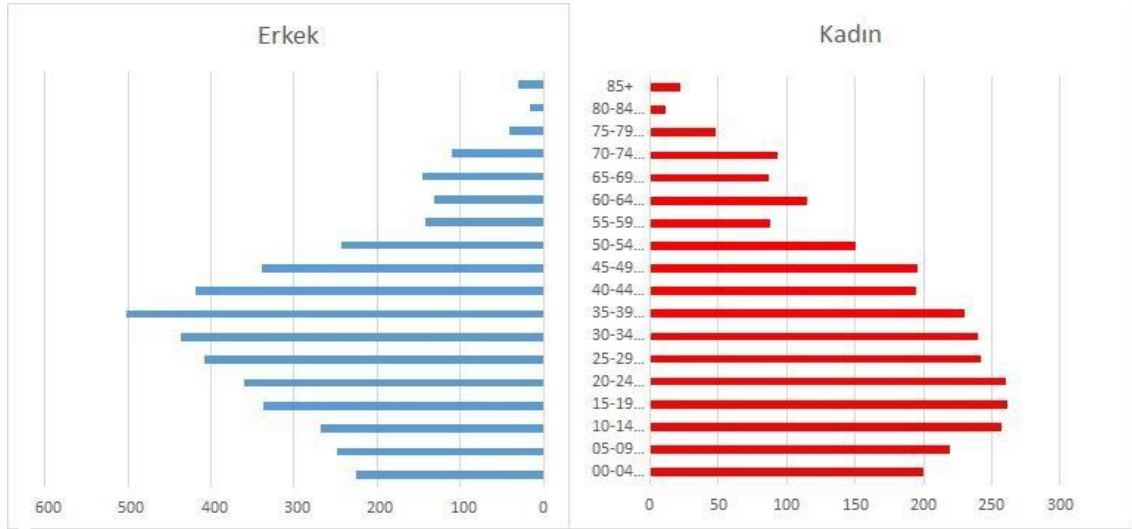
Şekil 10. Gelendost'un Belde ve Köylerinde nüfusun geniş aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2021)

Tablo 13. Gelendost İlçe Merkezi ile Belde ve Köylerinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2000)
DİE, (2000 Yılı Nüfus Verileri)

2000						
Yaş Grubu	Gelendost İlçe Merkezi			Belde ve Köyler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	225	200	425	577	532	1.109
05-09	248	219	467	565	529	1.094
10-14	268	257	525	678	666	1.344
15-19	338	261	599	703	743	1.446
20-24	361	260	621	519	654	1.173
25-29	408	242	650	527	516	1.043
30-34	437	240	677	508	541	1.049
35-39	502	230	732	569	542	1.111
40-44	419	194	613	469	488	957
45-49	339	196	535	482	484	966
50-54	243	150	393	358	412	770
55-59	142	88	230	277	309	586
60-64	131	115	246	292	314	606
65-69	145	87	232	380	355	735
70-74	110	93	203	289	351	640
75-79	42	48	90	180	234	414
80-84	17	12	29			
85+	31	22	53			

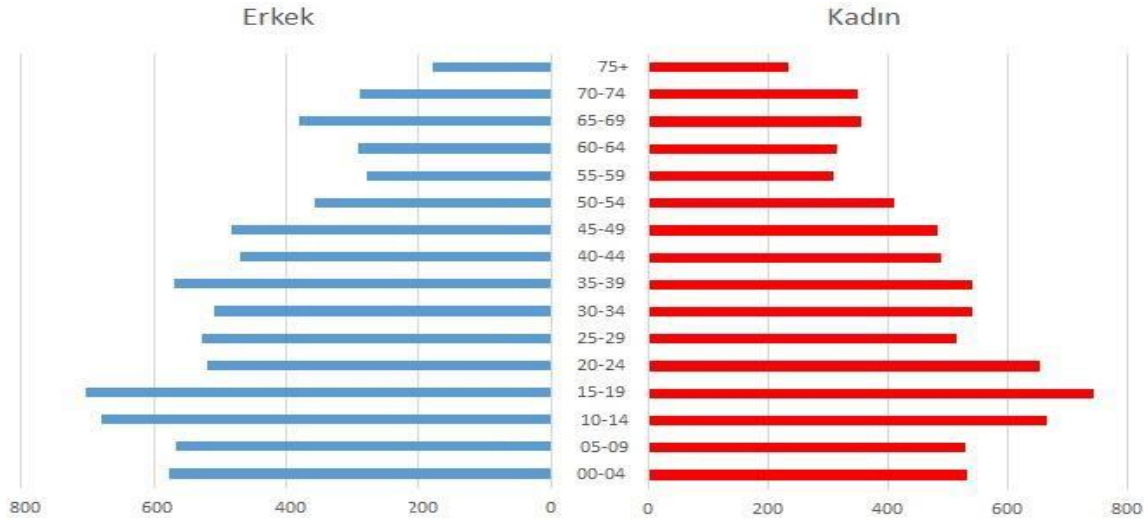
Tablo 14. Gelendost İlçe Merkezi ile Belde ve Köylerinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Bölünüşü (2021)
TÜİK, (2021 Yılı Nüfus Verileri)

2021						
Yaş Grubu	Gelendost İlçe Merkezi			Belde ve Köyler		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	200	170	370	190	190	380
5-9	167	201	368	236	248	484
10-14	171	177	348	254	237	491
15-19	141	189	330	258	214	472
20-24	158	195	353	231	216	447
25-29	207	171	378	223	193	416
30-34	185	205	390	269	189	458
35-39	201	148	349	298	233	531
40-44	196	159	355	304	273	577
45-49	180	169	349	279	271	550
50-54	149	170	319	348	390	738
55-59	179	164	343	457	491	948
60-64	149	145	294	389	397	786
65-69	140	151	291	418	486	904
70-74	107	140	247	274	330	604
75-79	47	71	118	148	229	377
80-84	28	58	86	108	149	257
85-89	15	28	43	91	93	184
90+	10	26	36	32	56	88

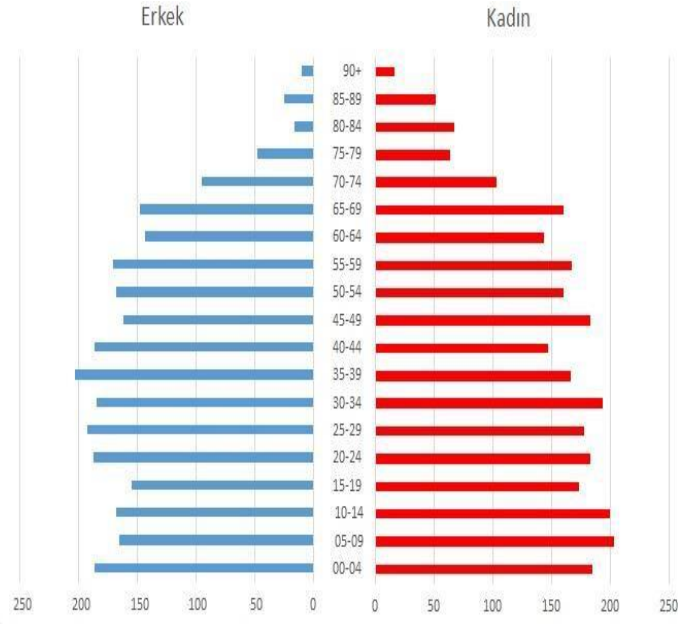
Şekil 11. Gelendost İlçe Merkezi'nin dar aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2000)

Gelendost İlçe Merkezi'nin 2000 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde doğurganlık oranlarının azalmaya başladığı görülmekte, dikkat çeken bir diğer husus da çalışma çağındaki erkek nüfusun kadın nüfusa oranla fazlalığıdır. Bu durum ilçe merkezinde iş gücünü daha çok erkek nüfusun oluşturduğunu gösterir (Tablo 13, Şekil 11). İlçe merkezinde iş gücünü daha çok erkeklerin oluşturmasında; küçük sanayi ve imalathaneler ile soğuk hava ve depolama tesislerinde erkek gücüne daha çok ihtiyaç duyulması ve kamu kurum kuruluşlarında çalışan erkek nüfusun fazlalığı etkili olmuştur.

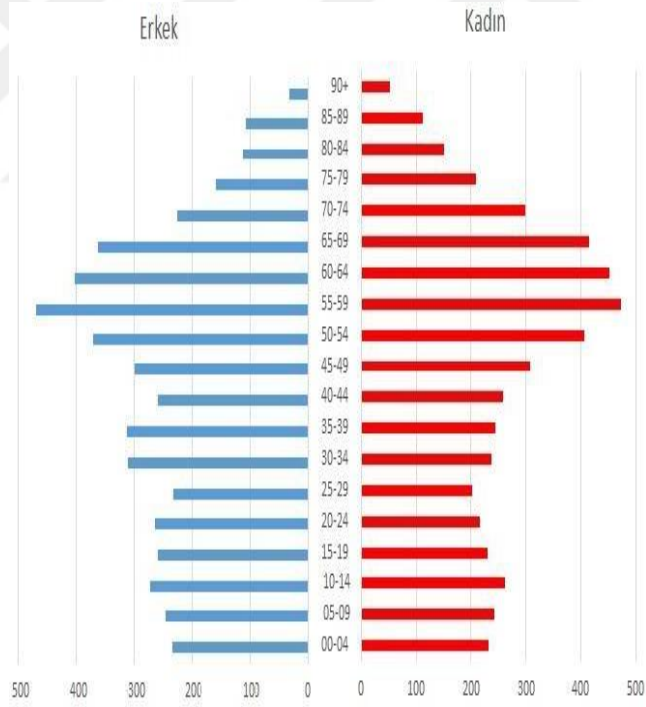

Şekil 12. Gelendost'un Belde ve Köylerinin dar aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2000)

Gelendost'un belde ve köylerinin 2000 yılına ait verilerine göre gösterildiği nüfus piramidi incelendiğinde doğum oranlarının azalmaya başladığı ve kadın erkek nüfusunun daha dengeli bir şekilde dağılmaktadır (Şekil 12).

Şekil 13. Gelendost'un Belde ve Köylerinin dar aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2021)

Şekil 14. Gelendost İlçe Merkezi'nin dar aralıklı yaş gruplarına bölünüşü (2021)

Gelendost İlçe Merkezi'nin 2021 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde 2000 yılına göre kadın erkek arasındaki nüfusun daha dengeli bir şekilde dağıldığı ve 65 yaş üzeri yaşlı nüfusun arttığı gözlenmektedir. Bu durum emekli olan nüfusun ilçeye geri dönmesiyle ilişkilendirilebilir (Şekil 14).

Gelendost belde ve köylerinin 2021 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde, doğurganlık oranlarının azalmaya devam ettiği bununla birlikte yaşlı nüfusunda artış gösterdiğini söylemek mümkündür. 2000 yılındaki piramide göre yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte piramidin üstü genişlemeye başlamış, alt kısımları ise doğurganlığın azalmasıyla birlikte daralmış önümüzdeki yıllarda da süreç bu şekilde devam ederse piramidin arı kovanı şekline dönüşeceği söylenebilir (Şekil 13).

2.3.2 Nüfusun Ekonomik Faaliyetler Açısından Özellikleri

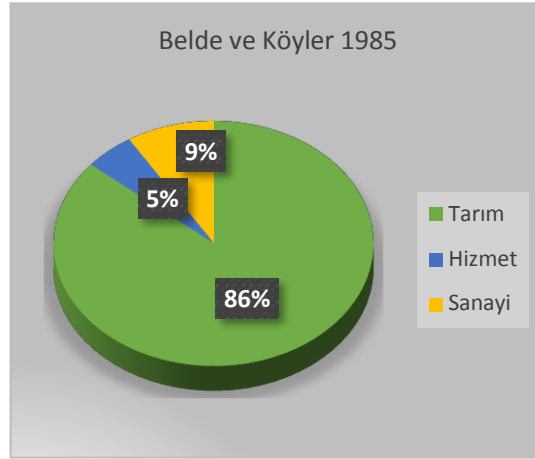
‘İnsanlar yaşamlarını devam ettirebilmek için çeşitli şekillerde üretim yapmak ve ekonomik faaliyetlerde bulunmak zorundadır. Yeryüzündeki bütün insanların ekonomik faaliyet türleri aynı olmadığı gibi, bir ülke içindeki insanlarda farklı ekonomik faaliyetlerle uğraşmaktadır. Ekonomik faaliyetler çeşitli şekillerde sınıflandırılmakla birlikte genellikle üç ana başlık halinde incelenmektedir. Bunlar tarım sanayi ve hizmet sektörleridir’ (Karabağ, Şahin, 2009).

Batı Akdeniz'in yaylası olarak da bilinen Isparta'nın önemli Tarım Bölgelerinden biri olan Gelendost'da ilçe halkının temel geçim kaynağını tarımsal faaliyetler oluşturmaktadır. Özellikle elma üretiminin yoğun olduğu bölgede 2021 verilerine göre; Türkiye'de üretilen 4.493.264 tonluk toplam elma üretiminin 400.491 tonu Gelendost'dan sağlamıştır. Başka bir deyişle Türkiye'de üretilen her 100 elmadan 10'u Gelendost'da yetiştirilmektedir. Bu durum aynı zamanda bölgenin elma hasadı döneminde mevsimlik işçi göçü almasına neden olmaktadır. Yine elma üretimine bağlı olarak bölge de toplam depolama kapasitesi 136.250 ton olan 33 adet soğuk hava deposu bulunmaktadır. Nakliyecilik elma üretimine paralel artmaktadır. Bölge de hayvancılık faaliyetleri çok gelişmemiştir. Son yıllarda kültür ırkı hayvanlara rağbet artmıştır.

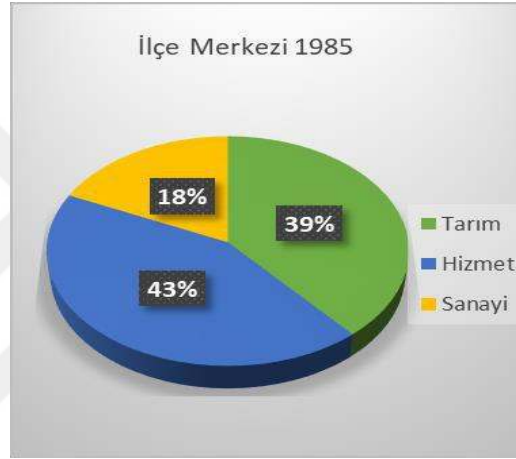
Nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımında 1980 yıllardan itibaren ülke genelinde kırdan kente göç ile birlikte tarımsal sektörün payı düşüş gösterirken Gelendost'ta tarım sektörünün payı 1985-2000 yılları arasında özellikle ilçe merkezinde büyük bir artış göstermiştir.

Tablo 15. Gelendost İlçe Merkezi ile Belde ve Köylerinin Ekonomik Faaliyet Türlerine Göre Bölünüşü 1985-2000 (DİE, 1985 ve 2000 Genel Nüfus Sayımı, Ekonomi Verileri)

Ekonomik Faaliyet Türleri	1985				2000			
	Belde ve Köyler	%	İlçe Merkezi	%	Belde ve Köyler	%	İlçe Merkezi	%
Tarım	8.183	86	685	39	9.325	91	1.619	64
Sanayi	843	9	319	18	203	2	169	6
Hizmet	477	5	765	43	669	7	754	30
Toplam	9.503	100	1.769	100	10.197	100	2.542	100

Şekil 15. Gelendost İlçe Merkezi'nin 1985 yılında ekonomik faaliyet türlerine göre ayrılışı

Şekil 16. Gelendost'un Belde ve Köylerinin 1985 yılında ekonomik faaliyet türlerine göre ayrılışı

Şekil 17. Gelendost İlçe Merkezi'nin 2000 yılında ekonomik faaliyet türlerine göre ayrılışı

Şekil 18. Gelendost'un Belde ve Köylerinin 2000 yılında ekonomik faaliyet türlerine göre ayrılışı

Gelendost İlçe Merkezi'nin 1985 yılı nüfusunun sektörel dağılımına bakıldığında hizmet sektörünün %43 ile ilk sırada, tarım sektörünün %39 ile ikinci sırada, sanayi sektörünün ise %18 ile üçüncü sırada olduğu görülmektedir. 2000 yılı verilerine göre ise Gelendost İlçe Merkezi'nin nüfusunun sektörel dağılımında 1985 yılında %39 ile ikinci sırada olan tarım sektörü büyük bir sıçrama göstererek %64'lük bir paya ulaşmıştır. Hizmet sektörünün payı bir önceki döneme göre %13 azalarak %30'a, sanayi sektörü de %18'den %6'ya düşmüştür (Tablo 15, Şekil 15-17). Tarım sektörünün bu denli sıçrama yapmasında, ilçe merkezinin geçmişten günümüze tarımsal faaliyetlerle iç içe olması, ilçe merkezinin ova tabanında yer alması ve özellikle Gelendost Ovasının 1983 yılında DSİ tarafından hizmete açılan Gelendost sulaması ile sulu tarıma geçmiş olması elma tarımına olan ilgiyi artırmıştır. Sulanabilen alanların artması ve elma tarımına yönelim 1990 yılların başında kendini göstermeye başlamış, ürün vermeye başlayan ağaçlar ile tarımsal üretim artış göstermiş, 1990 yılında 43.711 ton elma rekoltesi 2000 yılında 101.000 tona ulaşmıştır. Bu durum, aynı zamanda nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımında, tarım sektörünün payını da arttırmıştır.

Gelendost'a ait belde ve köylerin 1985 yılı nüfusunun ekonomik faaliyet türlerine göre dağılımı incelendiğinde 1985 yılında %86 oranında tarım sektörünün ilk sırada yer aldığını, %9 oranıyla sanayi sektörünün ikinci sırada bulunduğunu, %5'lik bir payla hizmet sektörünün üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. 2000 yılına gelindiğinde tarım sektörünün payı %86'dan %91'e, hizmet sektörünün %5'ten %7'ye yükseldiği, sanayi sektörünün ise %9'dan %7'ye düştüğü görülmektedir (Tablo 15, Şekil 16-18).

Gelendost ilçe merkezi ile bağlı bulunan belde ve köylerinde nüfusun sektörel dağılımında 1985'ten 2000 yılına gelindiğinde tarım sektöründe yaşanan artış elma tarımının yoğunlaşmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Sulama projeleriyle artan sulanabilir alanlar toprakların verimini ve tarımsal üretimi artırmıştır. 1990 yılında 43.711 ton elma üretimi yapılan bölgede bu rakam 2000 yılında 101.000 tona, 2010 yılında 193.000 tona 2021 yılında ise 400.491 tona kadar ulaşmıştır. Bölgede elma tarımının bu denli ön plana çıkması elmacılığa bağlı soğuk hava depolarının da artış göstermesini sağlamıştır. Gelendost' da 1990 yılında 2 adet soğuk hava depolama tesisi bulunurken, bu rakam 2000 yılında 9'a, 2010 yılında 19'a, 2021 yılında ise 33'e ulaşmıştır. Buna paralel olarak, nakliyecilik faaliyetleri de bölgede gelişme göstermiştir.

Türkiye'de çalışan nüfusun ekonomik sektörlere göre dağılımında 1985 yılından sonra kırdan kente göç ile birlikte tarım sektörünün payı %58,5'ten 2000 yılına gelindiğinde 34,8'e gerilemiştir.

Kırdan kente göçün bu denli yoğun olduğu bir dönemde, tarım sektörünün payının azalıp sanayi ve hizmet sektörlerinin oranı artarken, Gelendost ‘da hem nüfus kaybı daha az yaşanmış hem de tarım sektörünün payı yükselmiştir. Bu durum üzerinde bölgeye yapılan sulama projeleri halkı tarıma teşvik ederek bölgedeki nüfus kaybının diğer kırsal bölgelere göre daha az yaşanmasını sağlamıştır.

2.3.3 Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu

Bir yerleşim yerinde nüfusun eğitim durumu deyimi ile genellikle okuryazar olan ve olmayan nüfus anlaşılmaktadır. Ancak eğitim durumunu ortaya koymak adına okuryazarlık oranı yeterli ölçüt değildir. Okullaşma oranı, okuma çağındaki nüfusun eğitim kademelerine dağılışı, ilk, orta ve yükseköğretim kurumunu bitirenlerin ülke nüfusuna oranı bir bölgenin eğitim durumunu ortaya koymak adına önemli kıstastır (Doğanay, 2014).

Tablo 16. Gelendost’da Nüfusun Eğitim Durumu 2000-2020 DİE, Genel Nüfus Sayımı (2000) ve TÜİK, (2020 Yılı) Eğitim İstatistikleri

Yıl	Gelendost’da Nüfusun Eğitim Durumu	
	2000	2020
Okuryazar Olmayan	2.320	275
Okul bitirmeyen	3.704	1.443
Orta ve Dengi Okul Mez.	1.432	2.356
İlkokul	10.849	6.783
Lise ve Dengi Okul Mez.	1.719	2.126
Yüksek Öğrenim	498	969
Toplam	20.522	13.952

Gelendost İlçesinde nüfusun eğitim durumu incelendiğinde 2000 yılında okuma yazma bilmeyen %11’ lik paya sahip olan 2320 kişinin 2020 yılına gelindiğinde 275 düştüğünü ve oranın da %2’ ye gerilediği görülmektedir. Yine 2000 yılında okul bitirmeyen kategorisinde yer alan 3.704 kişi, 2020 yılına gelindiğinde 1.443 kişiye gerilemiştir. 2000 yılında 10.849 olan ilköğretim mezunu nüfus ise 2020 yılına gelindiğinde 6.783 kişiye gerilese de ilköğretime devam eden nüfus artmış, 2000 yılında 1.432 olan orta ve dengi okul mezunu 2020 yılına gelindiğinde 2.298’ e ulaşmıştır. Lise mezunu sayısında da artış görülmekte olup, 2000 yılında 1.719 olan lise ve dengi okul mezunu sayısı 2020 yılında 2.126’ya ulaşmıştır. Gelendost’ un eğitim durumunda dikkat çeken bir diğer husus da yükseköğrenim mezunu sayısının 2000 yılında 498 iken 2020 yılında iki katına çıkarak 969’a ulaşmıştır. Bu durum ilçede eğitim seviyesinin giderek yükseldiğini göstermektedir (Tablo 16, Şekil 19-20).

Şekil 19. Gelendost'da nüfusun eğitim durumu (2000)

Şekil 20. Gelendost'da nüfusun eğitim durumu (2021)

Tablo 17. Gelendost'da Hizmet Veren Eğitim Kurumları (2021) (Gelendost İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

YERLEŞMELER	GELENDOST'DA BULUNAN GÜNCEL EĞİTİM KURUMLARI (2021)					
	Anaokulu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek okul	Halk eğitim
GELENDOST	1	2	3	3	1	1
AFŞAR	-	1	1			
AKDAĞ	-					
BAĞILLI	-	1	1			
BALCI	-	1				
ÇALTI	-	1				
HACILAR	-					
KEÇİLİ	-					
KÖKE	-					
MADENLİ	-	1				
ESENYURT	-	1				
YEŞİLKÖY	-	1	1			
YAKA	-	1	1			
YENİCE	-	1	1			
TOPLAM	1	11	8	3	1	1

2021 yılı itibariyle Gelendost ilçe merkezinde 1 Anadolu Lisesi, 1 Mesleki Teknik Anadolu lisesi, 1 Anadolu imam hatip lisesi, 1 Halk Eğitim Merkezi 2 ilkokul, 3 ortaokul, 1 anaokulu, köylerde 5 ortaokul, 9 ilkokul ile eğitim-öğretim sürdürülmektedir. 2000 yılından bu yana Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesine bağlı gıda, maliye, muhasebe, insan kaynakları bölümleri ile hizmet veren meslek yüksekokulu bulunmaktadır (Tablo 17).

Gelendost ilçesinde toplam 22 okulda, 146 derslikte 137 öğretmen tarafından 1.920 öğrenciye eğitim verilmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ilkokul ve ortaokulda 16 öğrenci, genel ortaöğretimde 12, mesleki ve teknik eğitimde 13 öğrenci düşmektedir.

2.3.4 Nüfusun Sağlık Durumu

‘Sağlık Coğrafyası, doğal ortam-insan etkileşimi sonucunda coğrafi ortamda meydana gelen hastalıkların, yeryüzündeki coğrafi dağılışını, ortaya çıkış nedenlerini, etkiledikleri nüfus miktarını ve yürütülen sağlık hizmetlerini bir sentez halinde ele alan sosyal coğrafya dalıdır (Özçağlar, 2006).

Gelendost İlçe Merkezinde 50 yatak kapasiteli Gelendost Devlet Hastanesi bulunmaktadır. Ayrıca Gelendost Aile Sağlığı Merkezi ve 112 Acil Sağlık Hizmetleri istasyonu bulunmaktadır.

Yeşilköy ve Bağlılı da ise Aile Sağlığı Merkezi bulunmaktadır. Yaka, Köke ve Yenice de bulunan sağlık ocakları ile Afşar, Madenli, Balcı, Hacılar, Esinyurt, Çaltı ve Akdağ’ da bulunan sağlık evleri kapalı bulunmakta birlikte haftada 1 gün Gelendost ASM den gelen sağlık personeli bu köylerde hizmet vermektedir. Özellikle 2000 yıllardan sonra köy nüfuslarında meydana gelen azalma köylerde bulunan sağlık kurumlarının aktif çalışmasını olumsuz yönde etkilemiştir.

2.4 Nüfusun Dağılışı

‘Yeryüzünün çeşitli alanlarında coğrafi ortamın farklı özellikler göstermesi nedeniyle insanların yaşam alanları da buna göre değişmektedir. Yer şekillerinin, yükseltinin, iklimin, hidrografyanın, bitki ve toprak örtüsünün kontrolünde seçilen yerleşim alanları yeryüzünün çeşitli miktarda ve sıklıkla nüfus barındıran kesimlerini oluşturmaktadır. Yeryüzünde bu alanlarda yaşayan ve çeşitli faaliyetlerde bulunan insanlar bu yerlere bağlayan faktörler aynı zamanda nüfusun dağılışını da etkilemektedir’ (Özçağlar, 2006).

2.4.1 Topografyanın ve Arazi Kullanım Özelliklerinin Nüfusun Dağılışına

Etkileri

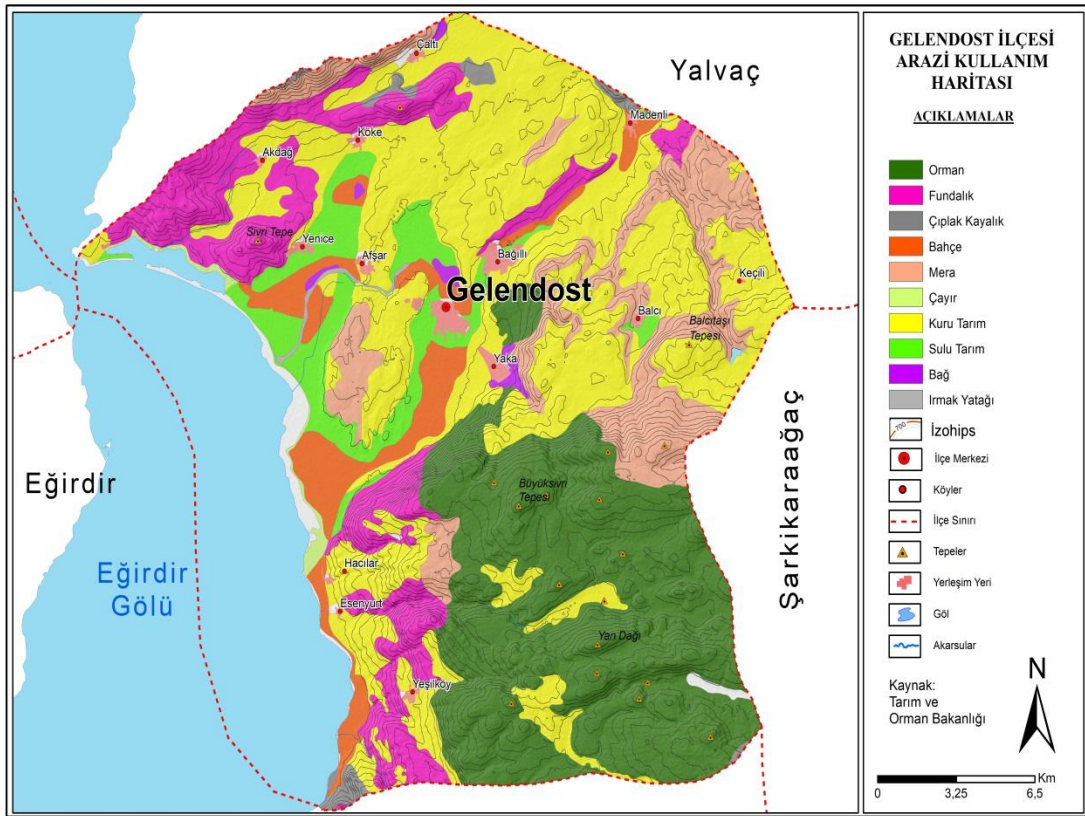
‘Nüfusun dağılışına doğal çevre ile arazi şekli, toprak gibi ona eşlik eden görünüm, belirli bir yerdeki tarihsel gelişim ve nüfusun sürekliliği ile bir bölgenin sosyo-ekonomik ve teknik gelişimine etki etmektedir. Doğal etmenler dünyada eşit olmayan nüfus dağılışının sadece bir bölümünü açıklayabilir ve seyrek nüfuslanmış kısımlarındaki dağılışı anlamamıza yardımcı olur. İnsanın topluluk halinde, coğrafi çevreye uyum sağlama yetenekleriyle ilgili beşeri etmenlerin, (coğrafi konum, tarihi olaylar, sosyal ve ekonomik yapı, örgütlenme, teknolojik durum), nüfusun dağılışındaki rolü gün geçtikçe artmaktadır.’ (Özgür, 2010)

Gelendost İlçesinde nüfusun daha çok, verimli ova tabanı ile eğimin az olduğu sahalarda ve vadi ile plato alanlarında toplandığını söylemek mümkündür. Ayrıca Isparta- Konya karayolu üzerinde yer almasının etkisi ile Gelendost ilçe merkezi ile Bağlılı köyü ve Isparta Yalvaç karayolu

üzerinde yer alan Madenli köyleri de ulaşımın faktörünün etkisiyle nüfusun daha yoğun olduğu alanlar arasında gösterilebilir. Nüfusun seyrek bulunduğu alanlar ise yüksek ve eğimin fazla, sulama imkânlarının kısıtlı olduğu sahalardır.

Nüfusun dağılışını yükselti basamaklarıyla ilişkilendirdiğimizde, ortalama yükseltisi 940 metre olan Gelendost'da nüfusun daha çok 950-1000 metre arasında, verimli ova tabanının etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Nüfusun yoğunluk gösterdiği alanların bir diğer özelliği ise, su kaynaklarına olan yakınlık gösterilebilir. Sultan dağlarının eteklerinden doğan derelerin toplanma alanı olan Akçay Vadisi üzerinde, Bağlılı ve Madenli köyleri, vadi içi yerleşime örnek gösterilebilir. Gelendost, Afşar ve Yenice Ovaları hem Akçay hem de sulama projeleri vasıtasıyla su kaynaklarıyla iç içe olmaları nüfusun bu alanlarda yoğunluk göstermesine katkı sağlamıştır.

Arazi kullanım özellikleri ile nüfusun dağılışını ilişkilendirdiğimizde, nüfusun sulu tarım, kuru tarım ve bahçe alanlarında daha yoğun olduğu gözlenmektedir. Sulu tarım alanları ile bahçe alanları, daha çok göle yakın kısımlarda ve Akçay Vadisi etrafında toplanmıştır. Bölgenin güneydoğusunda, Anamas Dağları üzerinde ormanlık alanlar yoğun yer kaplarken, kuzeybatısında bulunan Kirişli Dağının eteklerinde, fundalık alanlara daha sık rastlanmaktadır. Anamas silsilesinin devamında kuzeydoğuya doğru uzanan daha az eğimli sahalarda kuru tarım alanlarına daha sık rastlanmaktadır. Bu alanlarda nüfus daha az toplanmıştır.

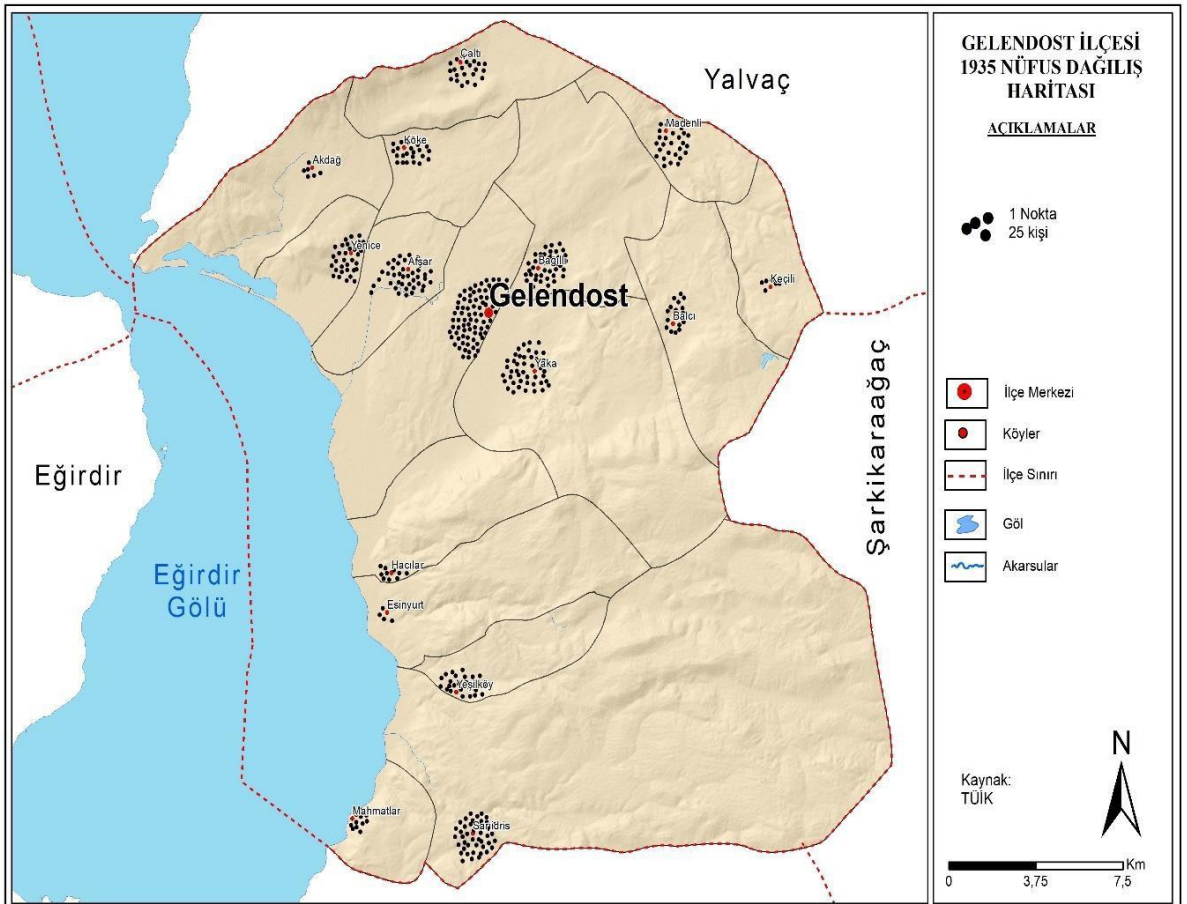

Harita 3. Gelendost İlçesinin Arazi Kullanım Haritası

2.4.2 Nüfus Dağılışının Yıllara Göre Değişimi

Nüfusun dağılışının yıllar içerisinde geçirdiği değişimi incelendiğinde 1935 yılı itibariyle Şarkikaraağaç'a bağlı olan bir nahiye olan Gelendost'ta 15 köy bulunmaktadır. Nüfusun toplanma alanlarına bakıldığında, daha çok Gelendost nahiye merkezi, Yaka, 1940 yılında Eğirdir' e bağlanacak olan Sarıidris, Bağlılı, Afşar ve Yenice köyü başta gelmektedir. Sarıidris dışında kalan yerler, Anamas Dağları ile Eğirdir Gölü arasında kalan az eğimli, su kaynakları bakımından zengin, verimli ziraat alanları ile birlikte ana yol güzergâhına yakınlık ön planda olmuştur.

Nüfusun daha yoğun toplandığı Gelendost Ovası dışında kalan, ilçe merkezinden uzaklaştıkça, nispeten daha eğimli ve daha çok kuru tarımın yapıldığı alanlarda, nüfusun azaldığı görülmektedir. 1935 yılı verilerine göre, nüfusun toplandığı alanları nüfus büyüklüğüne göre 3 grupta toplanabilir. Bunları nüfusu kalabalık olan alanlar, orta nüfuslu alanlar ve az nüfuslu alanlar olarak gruplandırılabilir. Kalabalık nüfuslu alanları; nüfusu 1.847 olan Gelendost, 1.098 olan Yaka, 1.053 olan Sarıidris, 990 olan Bağlılı, 790 olan Yenice olarak sınıflandırabiliriz. Orta nüfuslu alanlar; Nüfusu 670 olan Madenli, 616 olan Yeşilköy, 572 olan Çaltı, 569 olan Köke, 428 olan Balcı olarak sınıflandırılabilir. Az nüfuslu alanlar ise; nüfusu 284 olan Mahmatlar, 249 olan Hacılar, 147 olan Akdağ, 142 olan Keçili ve 92 olan Esinyurt olarak gruplandırabiliriz.

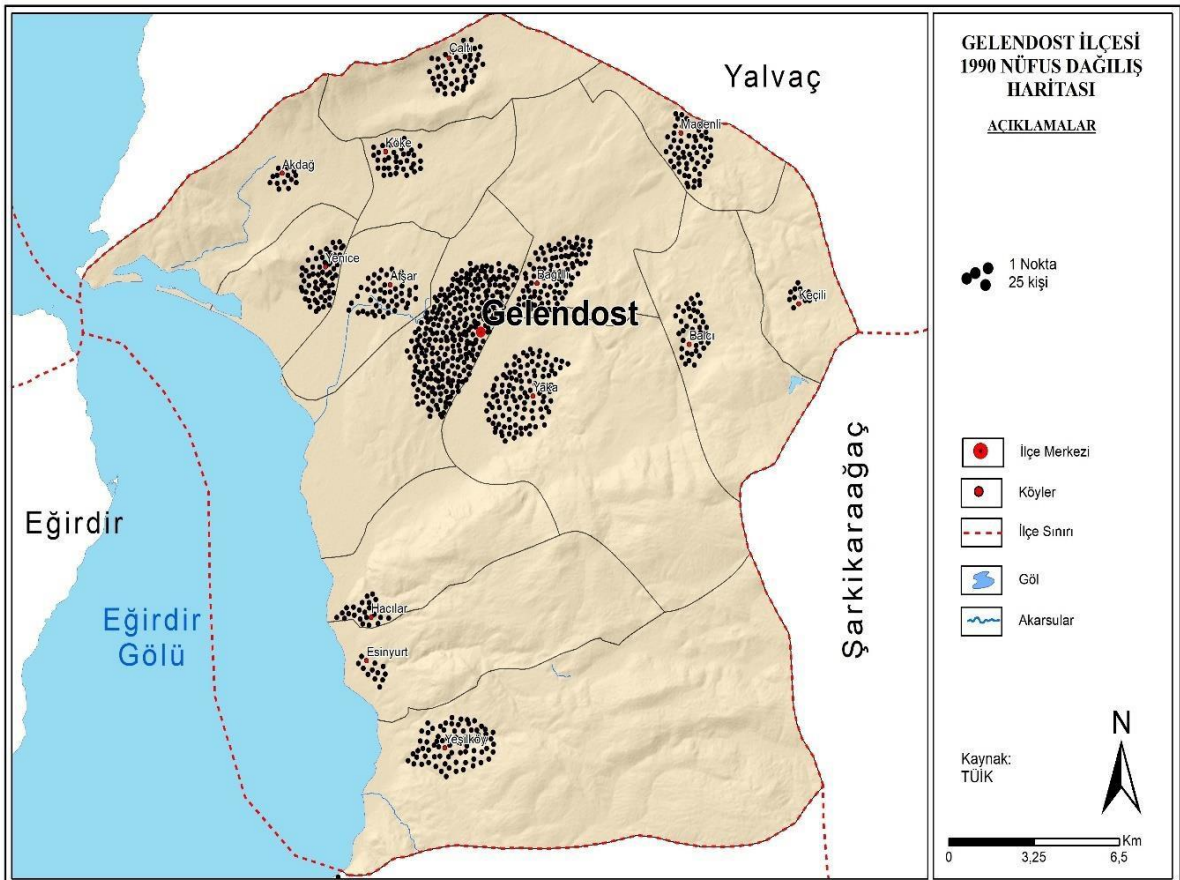

Harita 4. Gelendost İlçesinde Nüfusun Dağılışı (1935)

1990 yılı Gelendost genelinde nüfusun en yüksek sayıya ulaştığı yıl olup bu dönemdeki nüfusun dağılışı incelendiğinde Gelendost' a bağlı 13 köyün olduğu görülmektedir. Nüfusun daha yoğun olarak toplandığı yerler Gelendost İlçe Merkezi, Yaka, Bağlılı, Yeşilköy, Yenice, Madenli olarak gösterilebilir. Bu dönemde nüfusun daha çok toplandığı yerlerin başında gelen Gelendost İlçe Merkezinde fonksiyonel özelliklerin çeşitliliği, ulaşım özelliği, Isparta-Konya Karaayoluna olan yakınlığı, eğimin az olduğu, su kaynakları bakımından zengin tarımsal verimin fazlalığı burada nüfusun toplanmasını sağlamıştır. Nüfusun toplandığı Yaka, Bağlılı, Yeşilköy, Yenice, Madenli de ise verimli tarım alanlarının bulunması, sulama imkanları, Isparta- Konya karayoluna yakınlık bu alanlarda nüfusun toplanmasını sağlamıştır.

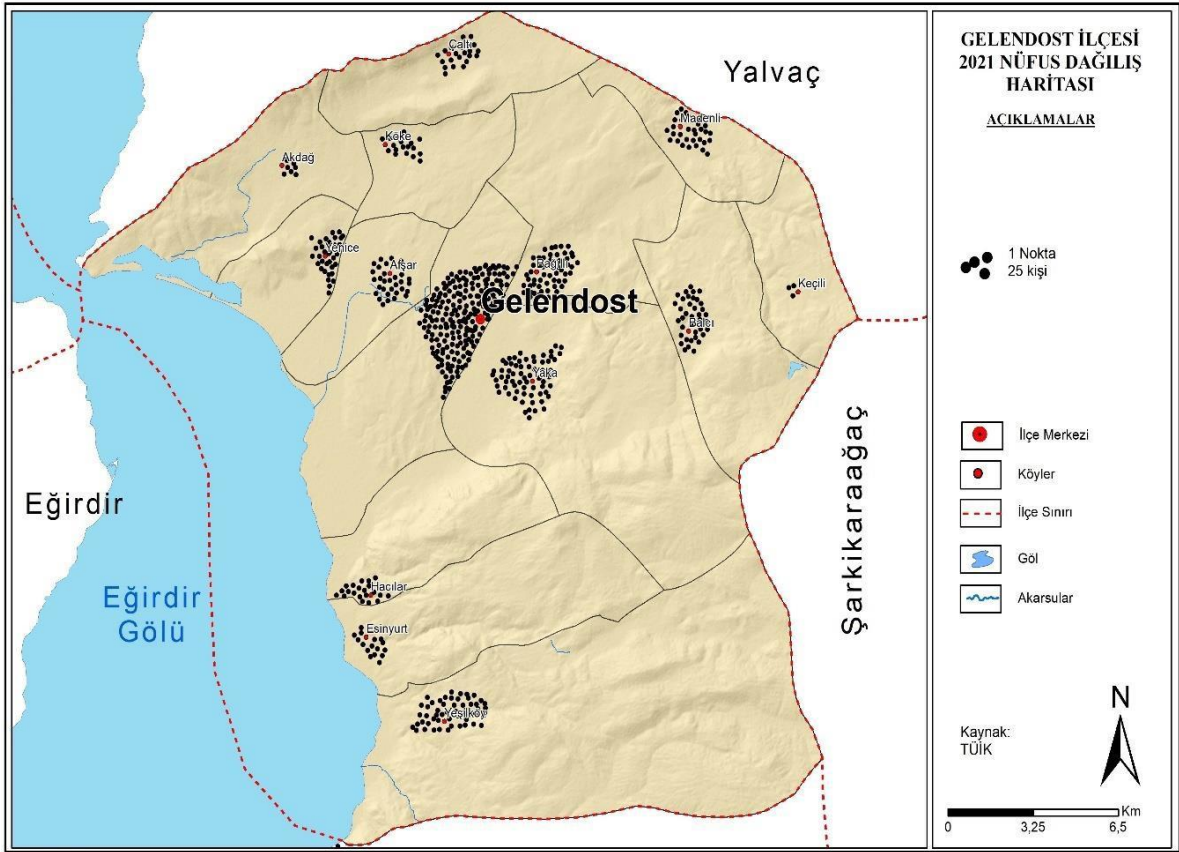
1935 yılında nüfus büyüklüğüne göre orta nüfuslu alanlar grubunda değerlendirdiğimiz Madenli, 1990 yılına gelindiğinde Isparta- Yalvaç Karayolunun etkisi ile kalabalık nüfuslu alanlar arasında değerlendirilmiştir. Sahada 1935 yılına göre nüfus artışı gerçekleştiğinden, 1990 yılında nüfusun toplandığı alanlardaki yoğunluk artmıştır.

Nüfusun toplandığı alanların büyüklüğü 1990 yılı verilerine göre değerlendirildiğinde kalabalık nüfuslu alanlar, orta nüfuslu alanlar ve az nüfuslu alanlar olarak sınıflandırılabilir. Kalabalık nüfuslu alanlar; 7.338 nüfuslu Gelendost İlçe Merkezi, 2.694 nüfuslu Yaka köyü, 2.250 nüfuslu Bağlılı köyü, 1.853 nüfuslu Yeşilköy, 1.532 nüfuslu Yenice ve 1.428 nüfuslu madenli olarak değerlendirilebilir. Orta nüfuslu alanlar; 1.145 nüfuslu Çaltı, 1.122 nüfuslu Afşar, 967 nüfuslu Balcı, 904 nüfuslu Köke olarak sınıflandırılabilir. Az nüfuslu alanları ise nüfusu 573 olan Hacılar, 360 olan Akdağ, 292 olan Esinyurt ve 281 olan Keçili olarak gruplandırabiliriz.

Harita 5. Gelendost İlçesinde Nüfusun Dağılışı (1990)

Gelendost’da 2021 yılı nüfus verilerine göre, nüfusun dağılışı incelendiğinde Gelendost’a bağlı bulunan yerleşim yerlerinin idari sınırlarında bir değişiklik olmadığı görülmektedir. İlçe genelinde 1990 yıllarda başlayan 2000 yılı sonrası hızlanan köyden kente göçün etkisi ile nüfusun gerilemiş ve nüfusun toplandığı alanlardaki yoğunluk da azalmıştır. 2021 yılında nüfusun toplandığı alanlar nüfus büyüklüğüne göre gruplandırıldığında kalabalık nüfuslu alanlar ; 5.367 nüfuslu Gelendost İlçe Merkezi, 1.613 nüfuslu Yaka, 1.319 nüfuslu Bağlılı 1.271 nüfuslu Yeşilköy olarak gruplandırılabilir. Orta nüfuslu alanları; 930 nüfuslu Balcı, 858 nüfuslu Yenice, 822 nüfuslu Madenli, 743 nüfuslu Afşar olarak sınıflandırabiliriz. Az nüfuslu alanlar ise 525 nüfuslu Çaltı, 503 nüfuslu Hacılar, 465 nüfuslu Köke, 371 nüfuslu Esinyurt, 173 nüfuslu Akdağ ve 99 nüfuslu Keçili olarak gösterilebilir. Nüfusun daha çok toplandığı alanların özellikleri arasında, ulaşım özelliği, Isparta-Konya Karaayoluna olan yakınlık, eğimin az olması, su kaynakları bakımından zengin, tarımsal verimin fazlalığı gösterilebilir.

Harita 6. Gelendost İlçesinde Nüfusun Dağılışı (2021)

2.5 Nüfus Yoğunlukları

‘Nüfus dağılışı, bireylerin ya da grupların mekân üzerinde yerleşmeleriyle meydana getirdikleri gerçek kalıp olarak tanımlanmıştır. Bir alanda nüfusun toplanma derecesini ölçmek ve dünyanın bir yeri ile diğerini karşılaştırabilmek için bir nüfus yoğunluk ölçütünü kullanmak gerekir. Herhangi bir alanda yaşayan nüfus ile o alanın yüz ölçümü arasındaki oranı yoğunluk terimi ifade eder’. (Tümerterkin, Özgüç, 2010)

2.5.1 Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Birim alan başına düşen nüfus miktarının ölçülmesine aritmetik nüfus yoğunluğu adı verilir. Gelendost İlçesinde 1935-2021 yılları arası dönemde nüfusun seyri doğrultusunda, birbirinden farklı 3 dönemde nüfusun aritmetik yoğunluğu tespit edilerek görselleştirilmiş ve bu doğrultuda yorumlanmıştır.

1935 yılında Gelendost İlçe genelinde aritmetik nüfus yoğunluğu 16 iken, yıllar içinde nüfusun artmasına paralel olarak km^2 'ye düşen insan sayısı artmış, ilçe genelinde nüfusun en yüksek olduğu dönem olan 1990 yılında 36' ya ulaşmıştır. Gelendost ilçe genelinde 2000' li yıllarla birlikte başlayan nüfusun gerilemesi sonucu 2021 yılında ilçe genelinde km^2 'ye düşen kişi sayısı 24 olmuştur.

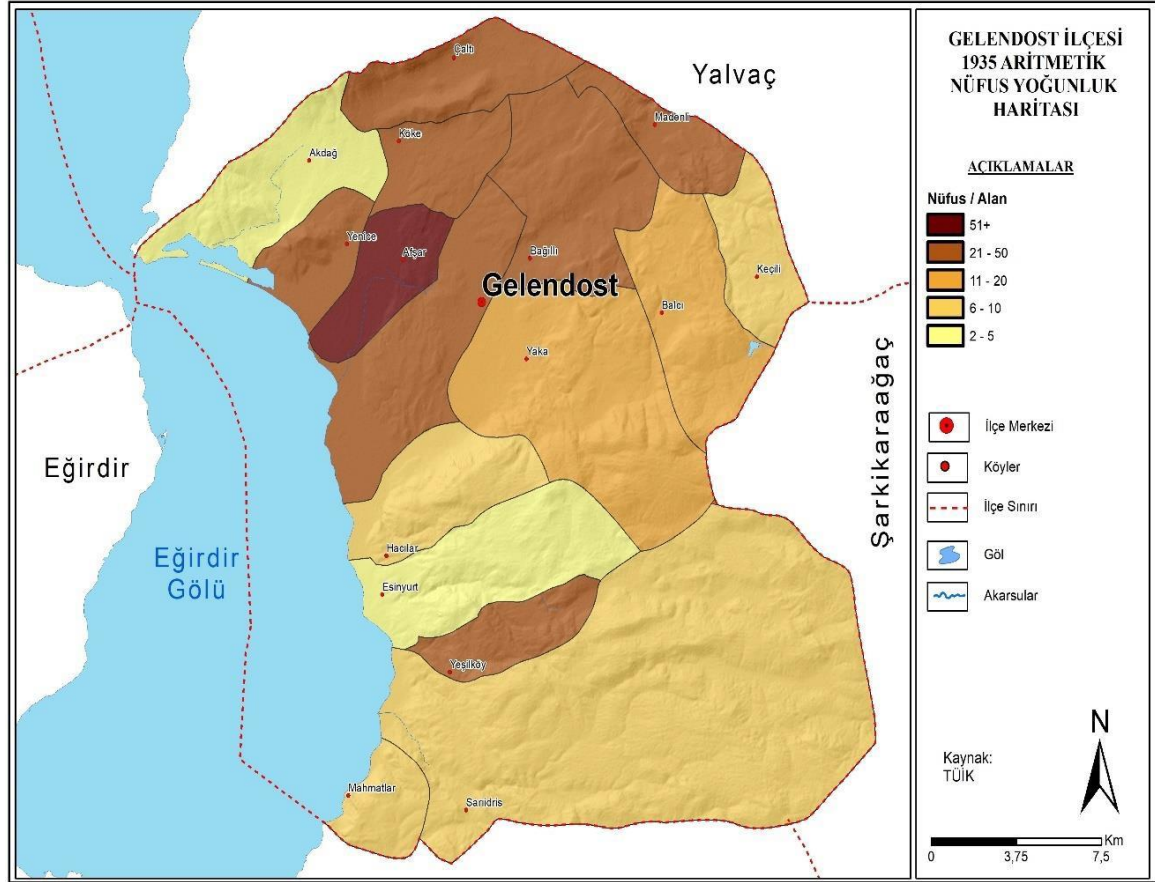
1935 yılında Gelendost ve buraya bağlı bulunan köylerde en yüksek aritmetik yoğunluk 52,14 ile Afşar da görülürken en düşük aritmetik nüfus yoğunluğu 1,7 ile Esinyurt da görülmüştür. 1935 yılından 1990 yılına kadar aritmetik nüfus yoğunluğu, nüfus artışına bağlı olarak tüm yerleşmelerde yükselirken Yeşilköy de 1935 yılında 37,22 olan yoğunluk 1990 yılında 13,54'e gerilemiştir. Bu durum Yeşilköy de görülen idari sınır değişikliğinin bir sonucudur (Tablo 18).

1990 yılında Gelendost genelinde aritmetik nüfus yoğunluğunun arttığı yerler Gelendost Ovası ve etrafındaki yerleşmelerde görülmektedir. Gelendost İlçe Merkezi, Afşar, Bağlılı, Yaka, Yenice, Köke bu alanlara örnek gösterilebilir. Bu alanlarda yoğunluğun artmasında su kaynakları ve ana ulaşım güzergâhına yakınlık da etkili olmaktadır. Gelendost'da aritmetik nüfus yoğunluğunun az olduğu alanlar Gelendost Ovasının dışında, ana ulaşım güzergâhına uzak olan köylerdir.

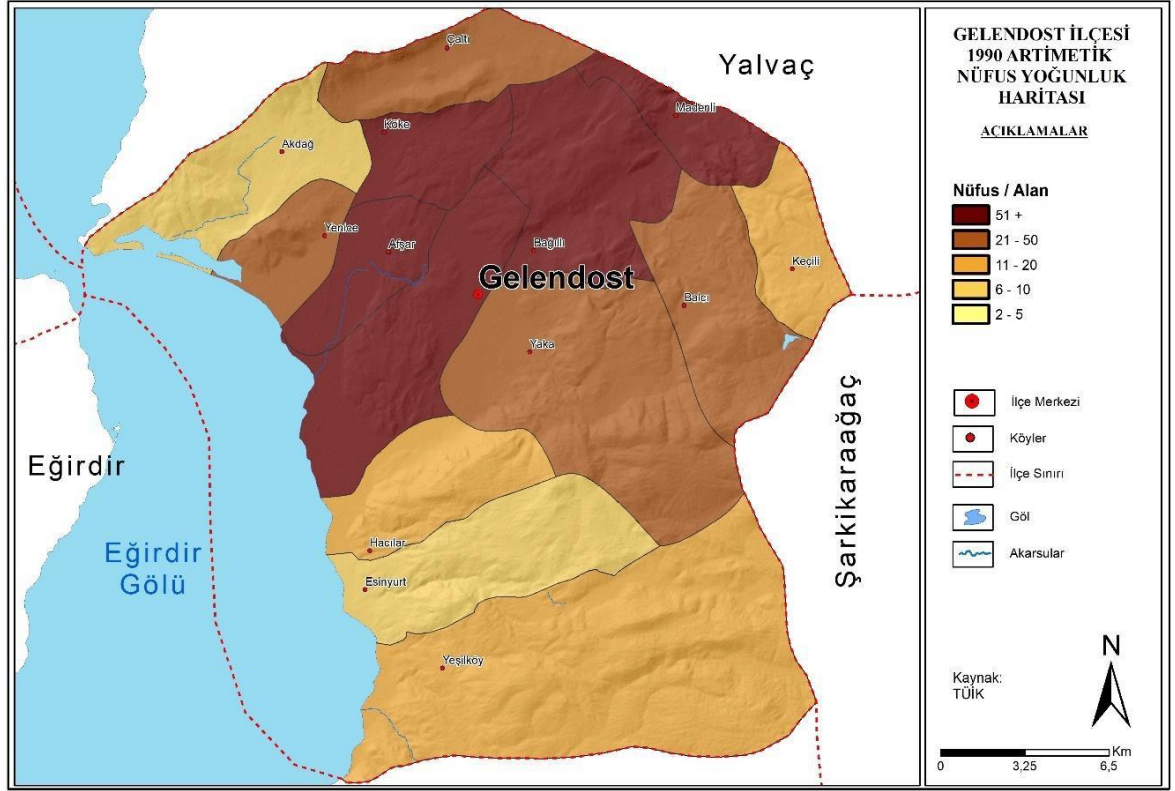
Gelendost' un 2021 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu değerlerine bakıldığında 1990 yılına göre Esinyurt köyü dışında tüm yerleşim alanlarında nüfusun gerilemesine bağlı olarak yoğunluğun azaldığı görülmektedir. Esinyurt köyünde 1990 yılına göre nüfusun artış göstermesi 1990 yılında 5,39 olan nüfus yoğunluğunun 2021 yılında 7,22 ye yükselmesini sağlamıştır. 2021 yılında aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu alanlar 83,48 ile Gelendost İlçe Merkezi ve 52,23 ile Madenli köyü olmuştur. Yoğunluğun en az olduğu alanlar ise 4,22 ile Akdağ ve 4,69 ile Keçili olmuştur.

Tablo 18. Gelendost'un Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935-1990-2021)

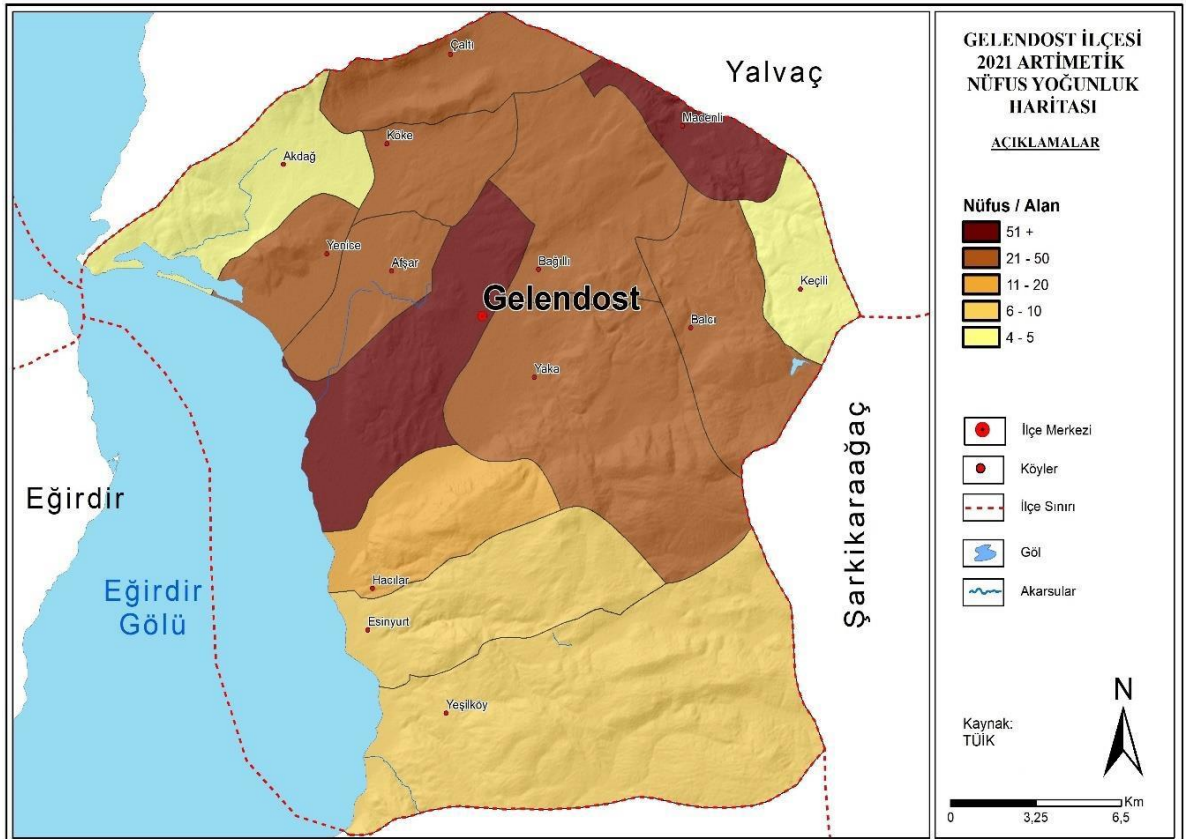
	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu		
	1935	1990	2021
Gelendost	28,77	114,33	83,48
Afşar	52,14	59,64	41,19
Akdağ	3,37	8,26	4,22
Bağlılı	23,38	53,13	32,59
Balcı	12,24	27,66	27,09
Çaltı	22,56	45,16	21,73
Hacılar	6,72	15,48	14,15
Keçili	7,84	15,52	4,69
Köke	31,9	50,68	26,46
Madenli	44,07	93,94	52,23
Yeşilköy	37,22	13,54	9,47
Esinyurt	1,7	5,39	7,22
Yaka	15,44	37,88	23,48
Yenice	25,38	49,22	27,66
Mahmatlar	7,94		
Sarıdris	5,33		

Harita 7. Gelendost İlçesinde Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1935)

Harita 8. Gelendost İlçesinde Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (1990)

Harita 9. Gelendost İlçesinde Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (2021)

2.5.2 Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Nüfusun tarıma elverişli araziye oranlanması olan fizyolojik nüfus yoğunluğu, bir alandaki nüfusun alanın tamamına değil de, ekili dikili alanlara bölünmesi ile elde edilir.

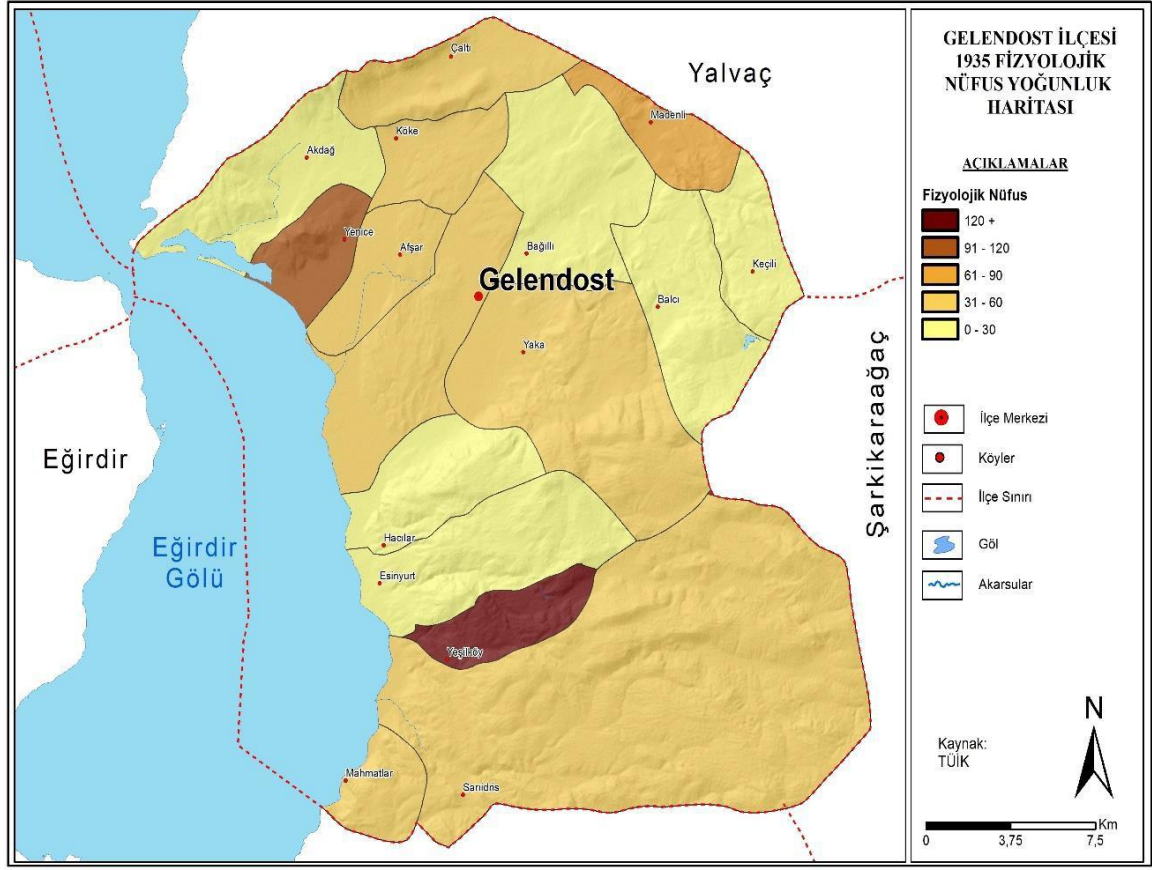
1935 yılı itibariyle Gelendost'un fizyolojik nüfus yoğunluğu verilerine bakıldığında yoğunluğu en fazla olan alanın 178,89 oranı ile Yeşilköy'e ait olduğu görülmektedir. Yeşilköy de oranın bu kadar yüksek çıkmasında köye ait alanın dar olması etkili olmuştur. İlerleyen yıllarda köye ait sınırların genişlemesiyle fizyolojik nüfus yoğunluğu, nüfus sayısı artmasına rağmen azalmış 1990 yılında 103,56 ya gerilemiştir. 1935 yılında fizyolojik nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerler arasında, Yenice ve Gelendost İlçe merkezi de gösterilebilir. İlçe Merkezinde yoğunluğun fazla olmasında, nüfus sayısının fazlalığı etkili olmuştur (Tablo 19).

1990 yılında fizyolojik nüfus yoğunluğu, 1935 yılına göre nüfusun artmasıyla birlikte yükselmiş, en fazla yoğunluk 215,69 ile Gelendost İlçe Merkezinde görülürken fizyolojik nüfusun yoğun olduğu yerler arasına Madenli ,Yeşilköy ve Yenice de eklenebilir. Yeşilköy de her ne kadar 1935 yılına göre fizyolojik nüfus yoğunluğu azalmış olsa da diğer yerleşim alanlarına göre yüksek olduğu söylenebilir. Yoğunluğun az olduğu yerler nüfusun da az bulunduğu alanlardır. Bağlılı ve Afşar köylerinde ise tarım alanlarının geniş olması fizyolojik nüfus yoğunluğunun düşük çıkmasına neden olmuştur.

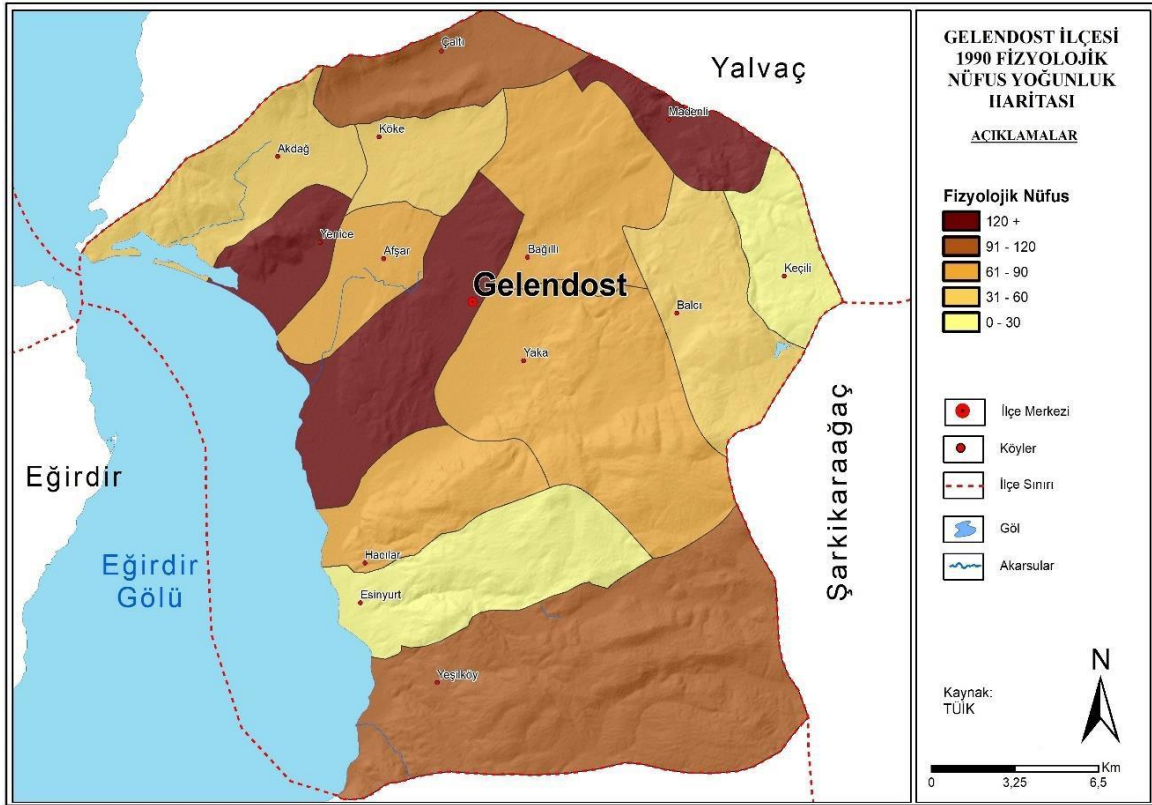
2021 yılında ise fizyolojik nüfus yoğunluğunun, nüfus azalışına bağlı olarak Esinyurt köyü haricinde ilçenin tamamında düşüş gösterdiği görülmektedir. Esinyurt köyünde 1990 yılına göre nüfusun artış göstermesi fizyolojik nüfus yoğunluğunun 26,63 den 35,65 e yükselmesini sağlamıştır. Bunun dışında ilçe genelinde yoğunluğun fazla olduğu yerler arasında Gelendost İlçe Merkezi , Yenice ve Madenli gösterilebilir.

Tablo 19. Gelendost'un Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935-1990-2021)

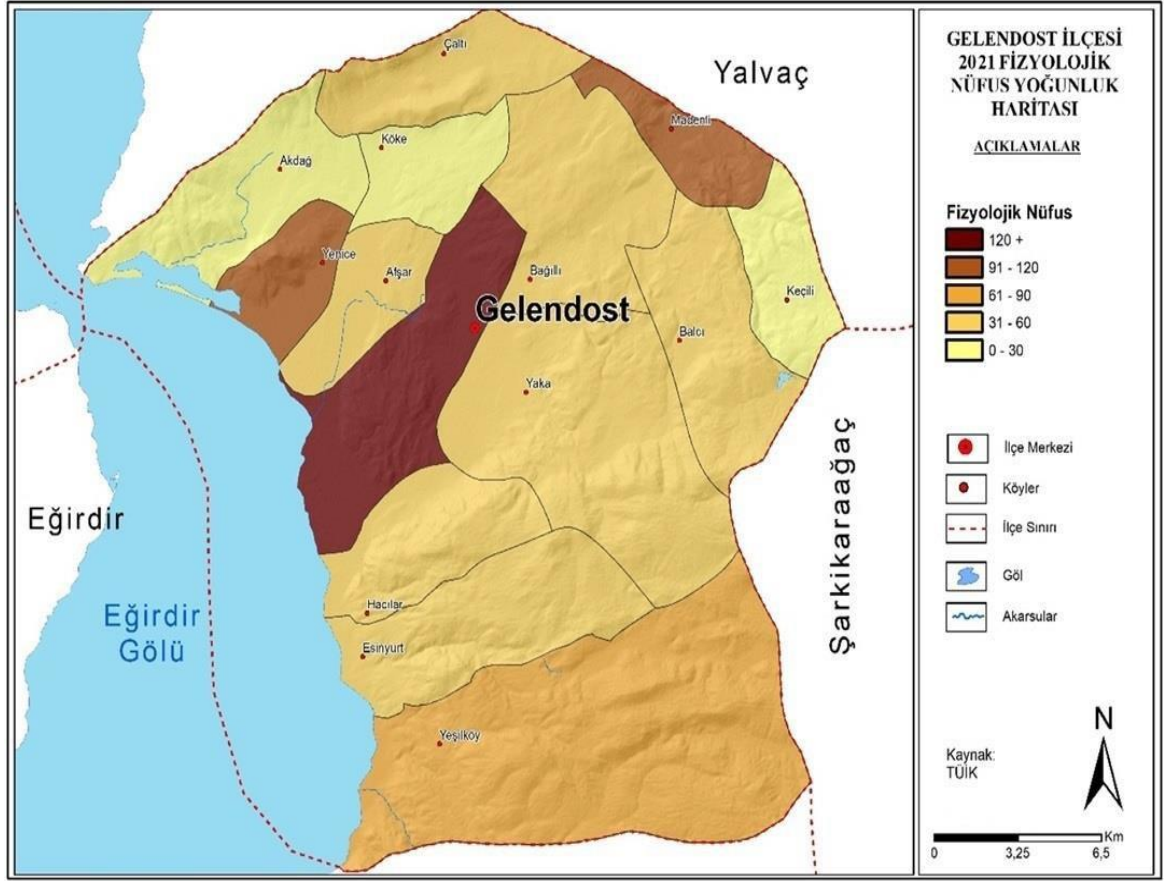
	Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu		
	1935	1990	2021
Gelendost	54,33	215,69	157,49
Afşar	58,3	66,28	45,78
Akdağ	13,81	32,81	16,77
Bağlılı	28,64	65,1	39,93
Balcı	19,88	44,92	43,99
Çaltı	48,61	97,31	46,83
Hacılar	26,27	60,47	55,3
Keçili	14,11	27,93	8,45
Köke	35,56	56,51	29,5
Madenli	85,76	182,79	101,64
Yeşilköy	178,89	103,56	72,43
Esinyurt	8,39	26,63	35,65
Yaka	34,92	85,67	53,11
Yenice	103,46	200,64	112,762
Mahmatlar	42,22		
Sarıdris	50,58		

Harita 10. Gelendost İlçesinde Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1935)

Harita 11. Gelendost İlçesinde Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (1990)

Harita 12. Gelendost İlçesinde Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (2021)

3. GELENDOST İLÇESİ'NİN YERLEŞME COĞRAFYASI

'Yerleşme coğrafyası, belli bir süreç içerisinde insanların ortaya çıkardığı yerleşmelerin; kökenlerini, gelişim ve değişimlerini, kuruluş yeri özelliklerini (sit ve situasyonunu), görünümünü (fizyonomi veya morfoloji), işlevlerini (fonksiyon), dağılışı ve paternlerini araştıran bir coğrafya dalıdır' (Özgür, 2010).

'Toplumların kültürel, ekonomik durumları ve çevredeki yapı malzemesinin özelliklerine göre yerleşme tipleri ve yapı şekilleri ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan insan ve coğrafi ortam arasındaki ilişkiler, genel olarak yerleşme tipini ve şeklini etkilemiştir. Yerleşme modelini de kültürel ekonomik ve ortamın fiziki özellikleri tayin etmektedir'. (Atalay, 2001).

Bu bölümde ilk olarak yerleşmelerin tarih boyunca gelişimleri daha sonra yerleşmeler üzerinde etkili olan faktörler ile yerleşme şekilleri ve mesken türleri üzerinde durulacaktır.

Gelendost ilçesinde, ilçe merkezi dışında yerleşmelerin kırsal özellikler taşıdığı, su kaynaklarına yakınlık, arazinin eğim ve engebe şartları ile ana ulaşım güzergâhına yakınlık gibi faktörlerin yerleşmelerin dağılışı ile yerleşmelerin dokusu ve yapısı üzerinde etkili olmuştur.

3.1 Gelendost İlçesi'nin Yerleşim Tarihi

Pisidia bölgesi üst paleolitik döneme kadar inen tarihiyle ve bu dönemden başlayarak günümüze kadar yerleşim yeri olarak kullanılmasıyla bölge önemli lokalizasyonlardan biri haline gelmiştir.

'Eğirdir Gölü'nün doğusunda bulunan, Gelendost İlçe sınırları içerisinde tespit edilebilmiş en eski yerleşimler Tunç Çağ (MÖ 3000-1200) dönemine ait malzemelerin bulunduğu Kötürnek Höyük (Madenli), Yaka Höyük (Yakaköy), İskele Höyük' de (İskele Mevkii) ele geçmiştir. Hitit dönemindeki (MÖ 1800-1200) metinlerde bugünkü Gelendost ilçesi topraklarının da içinde bulunduğu bölgenin adı Pitaşsa olarak geçer. Frig (MÖ 750-690), Lidya (MÖ 690-547) ve Pers (MÖ 547-334) dönemlerinde bölge sadece siyasal olarak el değiştirmiş, hiçbir zaman tam olarak ele geçirilememiştir. Bölge MÖ 334 tarihinde Büyük İskender'in kontrolüne girmiş ve MÖ 323 yılında ölümüne kadar Makedonyalı sülaleye bağlı kalmış daha sonra Büyük İskender'in haleflerinden Seleukos ve Lysimakhos arasında MÖ 281 tarihinde yapılan Kurupedion savaşı ile Seleukosların eline geçmiştir. MÖ 188 yılında Roma ordusuna yenilerek Apameia (Dinar) barışını imzalayan Seleukoslar Toroslara kadar olan kısımdan çekilmişler ve bölge Romalılar tarafından Bergamalılara bırakılmıştır. MÖ 188-133 yılları arasında Bergama Krallığının elinde bulunan bölge, MÖ 130 yılında Romalılar tarafından ele geçirilerek, MÖ 102-49 yılları arasında Kilikia eyaleti içine alınmış daha sonra Asia eyaletine bağlanmıştır. MÖ 39 yılında Galat kralı Amyntasın kontrolüne giren bölge MÖ25 yılına kadar bu durumda kalmış daha sonra Galatia eyaleti içine alınmıştır. Bölge Roma İmparatorluğunun MS 395 yılında parçalanmasıyla Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) sınırları içinde kalmıştır. MS 713-714 yıllarında Arapların egemenliğine geçmesine rağmen, bu durum kısa sürdü ve tekrar Bizanslıların egemenliği altına girmiştir. Malazgirt Muharebesinden sonra Türkler Gelendost ve havalisini ve bölgenin birçok kısmını ele geçirmişlerdir. Ancak bu yörelerdeki Selçuklu egemenliği gerek Bizansın güçlü savunması gerek Haçlı seferleri sebebiyle uzun süreli olmadı. Ele geçirilen yerler Bizanslılar'la Selçuklular arasında el değiştirmiştir. II. Kılıç Arslan zamanında (1156-1192) yoğunlaşan savaşlar 1176 yılında yapılan Miryakefalon zaferiyle dönüm noktasına ulaşmıştır. 1182 yılından az önce Gelendost ve havalisi Selçuklu egemenliğine geçmiş ve adı "Gelende" veya "Gelindi" olarak değiştirilmiştir. Bölgeye çok sayıda Türkmen aşireti yerleştirilmiştir.1301 yılında Hamitoğulları Beyliği hâkimiyetine giren bölge 1324 yılında İlhanlıların

eline geçmesine rağmen kısa bir süre sonra Hızır Bey zamanında tekrar Hamitoğullarına bağlanmıştır. Gelendost, Isparta ve havalisi ile birlikte 1380 yılında Kemaleddin Hüseyin Bey döneminde Osmanlı Padişahı I. Murat ile yapılan anlaşma sonucunda, Osmanlı egemenliğine girmiştir. 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra sarsılan Osmanlı egemenliği 1415 yıllarında tekrar kurulmuştur. Bununla birlikte bölge Konya vilayetine bağlanmıştır. Fatih Sultan Mehmet zamanında Gelende ismi Gelendost'a dönüşmüştür. Daha sonraki dönemlerde Afşar Köyü gelişerek nahiye olmuş, Gelendost Afşar' a bağlanmıştır. Gelendost Afşar nahiyesine bağlı bir köy durumunda iken 1930 yılında nahiye olmuştur. Afşar'da Gelendost nahiyesine bağlı bir köy durumuna gelmiştir. Bu dönemde kaza merkezi ise Şarkikaraağaç'tır. 06.03.1954 tarihli Resmî Gazete 'de yayınlanan 6324 sayılı kanunla Gelendost Şarkikaraağaç'tan ayrılarak kaza merkezi olmuştur'. (Isparta Kültür Envanteri,2010)

Afşar nahiyesine bağlı bir köy olan Gelendost 1954 yılında ilçe statüsüne yükselmiştir. Gelendost'un 2021 yılı itibariyle toplam nüfusu 15.059 olup, ilçeye bağlı 13 köy bulunmaktadır. Gelendost ilçe merkezi 1954 yılında ilçe statüsüne kavuşmadan önce 1930 yılında nahiye özelliği kazanmıştır. Bundan önceki dönemde ise bölgede Afşar köyü zamanla gelişerek nahiye özelliğini elde etmiştir.

'Afşar köyü Gelendost İlçesi'nin 4 km batısında Eğirdir Gölü ile Hoyran Gölünün birleştiği nokta istikametinde bir ova içerisinde bulunmaktadır. 1528 yılı Osmanlı kayıtlarında Afşar köyü 'yevmi yirmi akçelik' bir kaza olarak geçmektedir' (Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Tahrir Defteri, 438)

'Kâtip Çelebi Afşar köyünden Isparta ilinin kuzeyinde, Eğirdir Gölüne bir buçuk saat uzaklıkta 13 köyü bulunan bir kaza olarak bahsetmiştir. Cihannümada Afşar kazasını düz bir ova içerisinde akarsu bağları ve bahçeleri olduğunu anlatır. Ayrıca köyün çarşı ve pazarlarının bulunduğunu Hamamı ve Camiinin olduğunu yazar'. (IŞIK, 2010)

'Afşar köyü İzmir Limanından ve Antalya Körfezinden gelen yol hatlarını Anadolu'nun iç kısımlarına bağlayan nokta üzerinde yer alması oldukça önemlidir. Antalya Körfezinden gelen mallar Eğirdir Limanına indirildikten sonra küçük tekne ve kayıklar vasıtasıyla İskele Höyükte yer alan limana aktarılır. İskele höyükten çıkan yol göl çanağını takip ederek sırasıyla Kiremit burnu ve Dodos yerleşimlerini geçerek köyün güneyinde yer alan Selçuklu dönemi köprüsü ile Afşar köyüne ulaşır. İzmir limanından gelen yol ise Uluborlu ve Senirkent ovalarından geçerek Yenice Köyü sınırları içerisindeki Kemer boğazı köprüsü ile Afşar köyüne ulaşır. Afşar köyünde birleşen bu iki yol hattı kuzeyde Çaltı boğazı vasıtasıyla Yalvaç (Pisidia Antiokheia) ovasına oradan da İç Anadolu' ya doğru devam eder. İlkçağlardan itibaren bölge ticaret ve ulaşımı açısından oldukça önemli olan bu iki yol güzergahının kesiştiği noktada yer alan köy uzun yıllar bölgenin önemli merkezlerinden bir tanesi olmuştur. 1614 yılı Osmanlı kayıtlarından anlaşıldığı kadarıyla Göl sularının yükselmesi ile bu iki yol hattı önemini yitirip yol güzergahı daha güvenli noktalara taşınmıştır. Yol güzergahının değişmesiyle birlikte yerleşim küçülmeye başlamış 1930 yılında Afşar Gelendost'a bağlı bir köy durumuna gelmiştir'. (Özen, 2019)

Günümüzde de ova içerisinde bulunan ve toplu yerleşme özelliği gösteren Afşar köyünün nüfusu 743 olup 450 hane sayısına sahiptir.

1954 yılında ilçe statüsüne kavuşan Gelendost' un bu tarihten sonraki gelişimine baktığımızda ortalama 940 metre yüksekliğe sahip olan ilçe merkezinin düz ve toplu bir şekilde eğimin az olduğu ova tabanında kurulduğu görülmektedir. Isparta – Konya karayolu üzerinde yer alması ve 1960 yılından sonra nüfusun artışına paralel olarak ve fonksiyonel özelliklerin çeşitlenmesi ile yerleşim

alanı genişlemiş, 1980 sonrası sulama projelerinin artmasıyla 2000 yılına kadar ilçe merkezi nüfus artışını devam ettirerek büyümesini sürdürmüş 2000 yılında sonra ülke içi göçlerle nüfusu azalan Gelendost İlçe Merkezi'nde günümüzde 10 mahalle yerleşimi bulunmaktadır.

3.2 Yerleşmeler Üzerinde Etkili Olan Faktörler

Gelendost ilçe ve kırsal yerleşmeleri etkileyen ve sınırlandıran faktörlerin başında bölgenin topoğrafyası gelmektedir. Gelendost sınırları içerisinde bölgenin yükseltisi, 930 m ile 1.280 m arasında değişmektedir. İlçe merkezinin bulunduğu sahanın yükseltisi 940 metre ve az eğimli alüvyal tabanlı ova üzerine kurulmuştur. Burada ilçe merkezinin kuruluşunda yerleşmeyi etkileyen unsurların başında fiziki faktörlerden; az eğimli olması, ova tabanında yer alması, su kaynağına yakınlık, tarımsal açıdan verimli topraklar ile beşeri unsurlardan da ana ulaşım güzergâhına Isparta-Konya karayoluna yakınlık gösterilebilir.

Gelendost'a bağlı köylerin yerleşim yerlerini etkilen faktörlere bakıldığında, Afşar ve Yenice köylerinin de az eğimli, Akçay nehri boyunca alüvyal tabanlı arazilerden oluştuğu görülmektedir. Verimli topraklar, su kaynağına yakınlık ve az eğimli arazi burada yerleşmeyi etkileyen en önemli faktörlerdendir. Gelendost'un Kuzey ve Kuzeybatısında yer alan Çaltı, Köke ve Akdağ köylerinin yamaç yerleşmesi olduğu ve daha eğimli araziler üzerine kurulduğu ve Gelendost Ovası içerisinde yer alan ve su kaynaklarına yakınlık, düz alan ve verimli topraklara sahip Gelendost, Afşar ve Yenice'ye göre daha az nüfuslandığı ve yerleşme sayısının azaldığı görülmekle beraber, Gelendost, Afşar ve Yenice de yoğun bir şekilde yapılan elma tarımının burada kendini tahıl tarımına bıraktığı görülmektedir.

Gelendost'un doğusunda ve ilçe merkezine 2 km uzaklıkta yer alan Yaka köyü Anamas Dağı eteklerine kurulmuş bir yamaç yerleşmesidir. 2013 yılına kadar kasaba yerleşmesi özelliği gösteren köyün doğusunda Balcı köyü, kuzeyinde Bağlı köyü bulunmaktadır. Köy doğusunda bulunan Keçi kırı ve Ardıçlık tepelerinin arasında oluşan vadi içerisindeki Eğlence Deresinin kenarında kurulmuştur. Su kaynaklarına yakınlık, ana ulaşım güzergâhına yakınlık ve verimli topraklar yerleşmeyi etkileyen unsurların başında gelmektedir.

Gelendost'un doğusunda yer alan Balcı ve Keçili köyleri de Anamas Dağları eteklerine kurulan yamaç yerleşmeleri olup daha az eğimli araziler üzerindendir. Balcı köyü dağ içi yerleşmesi olarak nitelendirilebileceği gibi yaylacılık faaliyetleri yapılan, düz ve ovada, su kaynaklarına yakın yerleşmelere nazaran hayvancılık ve ticaret faaliyetlerini daha ön planda olduğu bir köydür. Bölgede Nüfus ve yerleşmenin en az olduğu Keçili köyünde ise ulaşımın toprak yolla sağlandığı ana ulaşım güzergâhına ve su kaynaklarına uzaklık yerleşmeyi sınırlarından faktörler arasındadır.

Gelendost'un kuzeydoğusunda yer alan Yeşilköy dağınık yerleşme türü özelliği göstermekte ve bir dağ eteği köyüken bu köye bağlı Hanönü Mahallesi ise göle doğru yaklaşmış az eğimli bir arazi üzerinde yer almaktadır. Hanönü Mahallesi ayrıca Isparta –Konya karayolu üzerinde yer almasından dolayı yol boyu yerleşim özelliği göstermektedir. Yine Yeşilköy sınırları içerisinde Hanönü Mahallesi yakınında Ertokuş Kervansarayı bulunmaktadır.

Foto 4. Gelendost Yeşilköy’de bulunan Ertokuş Hanı

Hacılar ve Esinyurt köyleri de Gelendost’un güneyinde Anamas Dağlarının eteklerinde hem yamaç hem yol boyu yerleşmesi olarak da nitelendirebileceğimiz yerleşmelerdir.

Tablo 20. Gelendost’da Yerleşmelerin Yükselti Değerleri (Google Earth)

Yerleşim Yerleri	Yükselti Değeri
Gelendost	940
Afşar	940
Yenice	930
Köke	965
Çaltı	1070
Akdağ	1010
Balcı	1265
Keçili	1390
Bağlılı	965
Madenli	995
Yaka	1050
Hacılar	1020
Yeşilköy	1280
Esinyurt	975

3.3 Yerleşme Şekilleri ve Mesken Tipleri

‘Çağlar boyunca insan ile birlikte, onun yaşadığı yerler de gelişmiş, tek ev ile başlayan, birkaç milyon insanın bir arada oturduğu büyük şehirlere kadar uzanan geniş bir yelpaze içinde, farklı tarihsel geçmişe, büyüklük, görünüm ve fonksiyonlara sahip yerleşme tipleri doğmuştur. Bu tipler,

içinde bulundukları doğal ortamdan etkilendikleri gibi, bizzat bu yerleşmeleri kuran veya orada yaşayan insan topluluklarının kültürel birikimlerinin izlerini de taşımaktadırlar. Dünya üzerindeki ve asırlar boyunca pek çok değişiklikleri yaşamış konumunun yanı sıra Türkiye, bu topraklarda hiç değilse 9000 yıldan beri yerleşik halde zamanını geçirmiş kavim ve milletlerin davranış ve yaşayışlarında etkili olmuş doğal şartları çeşitli bir ülkedir. Bu çeşitlilik dikkate değer biçimde yerleşme olayına da yansımış ve Türkiye, belki de dünyanın en zengin mesken ve yerleşme tipleri koleksiyonuna sahip ülkelerden birisi durumuna gelmiştir'. (Özgür, 2010)

Gelendost İlçesindeki yerleşmeler; kuruluş yeri özellikleri, nüfusları, idari yapıları, sosyal kültürel ve ekonomik fonksiyonları bakımından birbirinden farklı özellikler gösterirler. Bu bakımdan Gelendost ilçesindeki yerleşmeleri yer aldıkları morfografik ünite, yerleşme dokuları, nüfus, yüzölçümleri, hâkim ekonomik faaliyetleri, fonksiyonel özellikleri ve diğer coğrafi özellikleri bakımından; köy altı yerleşmeleri, köy yerleşmeleri ve şehir yerleşmesi olarak sınıflandırılabilir.

Araştırma sahasında 4'ü daimî 4'ü geçici olmak üzere toplam 8 köyden küçük kır yerleşmesi, 13 köy ve 1 şehir (Gelendost) olmak üzere toplam 22 yerleşme bulunmaktadır. 8 köy altı yerleşmesinin 2'si mahalle, 2'si yayla, 2'si mezra ve 2'si de kelif yerleşmesidir. Yaz aylarında kullanılan yayla yerleşmeleri ile tek odalı balıkçı kulüpleri olarak da bilinen *kelif yerleşmeleri* daimî olmayan geçici yerleşmelerdir.

Araştırma sahasında bulunan yerleşmelerden Gelendost İlçe Merkezi ve Yenice köyü ova tabanında yer alırken Avşar köyü plato üzerinde yer almakta, bunun yanı sıra 2 köy vadi içi yerleşme özelliği gösterirken, dağlık saha yamaçlarında 4 köy yerleşmesi bulunmakta, dağlık sahada da 2 köy yer almakta, ayrıca daimî köy altı yerleşmelerinden 2 mahalle göl kenarında yer almaktadır. Yayla yerleşmeleri dağlık sahada yer alırken kelif yerleşmeleri göl kenarında yüksek düzlükte yer almaktadır.

Tablo 21. Araştırma Sahasındaki Yerleşme Şekilleri ve Yerleşmelerin Yer Aldığı Morfografik Ünitelere Göre Dağılışı (Google Earth, Arazi Gözlemleri)

YERLEŞME ŞEKİLLERİ	MORFOGRAFIK ÜNİTE							
	Ova Tabanı	Plato	Alçak Yamaç, Sırt ve Tepelikler	Yüksek Yamaç, Sırt ve Tepelikler	Dağlık Alan	Göl Kenarı	Vadi içi	Toplam
1.Köy Altı Yerleşmeler	-	-	3	1	2	2	-	8
a. Mahalle	-	-	-	-	-	2	-	2
b. Mezra	-	-	2	-	-	-	-	2
c. Yayla	-	-	-	-	2	-	-	2
d. Kelif	-	-	1	1	-	-	-	2
2.Köy	1	1	4	3	2	-	2	13
3.Şehir	1	-	-	-	-	-	-	1
Toplam	2	1	10	5	6	4	2	22

3.3.1 Köy Altı Yerleşmeler

‘Kırsal yerleşmeler, tek ev veya çiftliklerle başlayan köylere kadar uzanan farklı alt tiplere sahiptir. Kırsal yerleşme tiplerinin farklılaşmasında, kuruldukları doğal ortam yanında, bu ortamda yaşayan insan topluluklarının değişik kültürel özelliklerinin de rolü vardır. Dünyanın değişik bölgelerinde, birbirine işlevsel olarak benzeyen, ancak başka isimlerle anılan çok sayıda yerleşmeyle karşılaşılır’. (Özgür, 2010)

Ülkemizde de köy altı yerleşmelere sıklıkla rastlanılmaktadır. Köy altı yerleşmeleri köye bağlı sürekli olarak oturulan daimî yerleşmeler olabileceği gibi belirli mevsimlerde yaşanan köyden uzakta geçici yerleşmeler olarak da sınıflandırılabilir. Araştırma alanında yer alan köy altı yerleşmeleri; Mezra, Yayla, Mahalle ve Kelif’tir.

3.3.1.1 Mezraalar

‘Mezraalar idari olarak bir köyün sınırları içinde, ancak köyden uzaklarda, bazen sadece birkaç ev ve tarım alanından oluşan kır yerleşme tipidir’. ((Karabağ, Şahin, 2009)

Gelendost’da 2 köyde 2 mezra bulunmaktadır. Çaltı köyünde hafif eğimli yamaçta köy yerleşim alanına birkaç km uzaklıkta 3-4 haneden oluşan bir ev ve evin etrafındaki eklentilerden oluşan araziye dağınık bir şekilde yayılmış Devrent Mezraası bulunmaktadır. Yine Isparta-Konya karayolu üzerinde hafif eğimli yamaç üzerinde bulunan yol boyu yerleşme özelliği de gösteren Hacılar köyünde, köye birkaç km uzaklıkta Çadır Mezraası bulunmaktadır. Birkaç haneden oluşan ev ve eklentileriyle birlikte tarım arazisinden oluşan mezraa da seracılık faaliyetleri de sürdürülmektedir.

3.3.1.2 Yayla

“Değişik anlamlara gelen yayla sözcüğü hem fiziki hem de beşeri coğrafya terimidir. Fiziki coğrafya terimi olarak yayla (Plato), akarsularla derin bir şekilde yarılmış yüksek veya yüksekçe düzlüklerdir. Beşeri coğrafya terimi olarak ise, yazın çıkıp yerleşilen yüksek ve serin yer, bir geçici yerleşme şekli, yaz mevsimi boyunca ahır hayvanlarını beslemek ve bazılarında tarım yapmak için yararlanılan ekonomik faaliyeti ifade eder” (Doğanay, 1997).

Gelendost’da tarımsal sektörün ekonomik faaliyetler içerisinde başı çekmesi hayvancılık faaliyetlerini ikinci plana itmiştir. Buna bağlı olarak bölgede hayvancılığın nispeten geri planda kalması yaylacılık faaliyetlerini sınırlandırmıştır. Bir dağ içi yerleşmesi olan Balcı köyünde diğer köylere göre hayvancılık faaliyetleri gelişmiş ve bu köye ait Kötürnek yaylasında yaz aylarında hayvanların otlatılması amacıyla yaylacılık faaliyetleri yürütülmekte olup herhangi bir yerleşim alanı bulunmamaktadır. Hayvancılık faaliyetleri ile uğraşan kişiler yaz aylarında yaylaya çıktıkları zaman çadırlarda konaklamaktadırlar. Madenli ve Yaka köylerinde de hayvancılıkla uğraşan köylüler hayvanlarını otlatmak amacıyla gününbirlik yaylaya çıkmaktadırlar. Buradaki yaylalar hayvanların otlatılması için kullanılmaktadır. Yine bölgede sayfiye amaçlı, sabit yerleşim yeri olan ve tarım arazisi olarak kullanılan yayla bulunmamaktadır. Akdeniz Bölgesinin güneyine nazaran sıcak ve nemli havanın görülüyor olması yayla yerleşmelerinin görülmemesine neden olan faktörler arasında gösterilebilir.

3.3.1.3 Mahalle

‘Bir köyün idari sınırları dahilinde birden fazla köy özellikli sürekli yerleşme bulunuyorsa, bu yerleşmelerin her biri idari yönden mahalle olarak isimlendirilmektedir. (Özçağlar, 2006).

Mahalle yerleşimleri genellikle aynı kökten gelen akrabaların bir araya gelerek önce iskan çekirdeğini oluşturması ve zamanla büyümesiyle oluşur’ (Yücel,1988’e atfen, Karabağ, Şahin, 2009).

Gelendost’da 2 köyde 2 mahalle bulunmaktadır. Ayrıca birçok köyde eğime veya yükseltiye bağlı olarak aşağı mahalle veya yukarı mahalle diye tabir edilen yerleşim yerleri bulunsun da köy merkezi ile bir arada yer aldığı için köy altı yerleşmesi olan mahallenin kapsamı dışındadır.

Hafif eğimli bir yamaç yerleşmesi olan Yeşilköy’e bağlı Hanönü Mahallesi Eğirdir Gölü’nün kenarında Isparta- Konya karayolu üzerinde bir yol boyu yerleşmesi özelliği gösterir. Ova tabanında yer alan Yenice Köyü’ne bağlı Kemer Mahallesi de aynı ailenin fertleri tarafından kurulmuş ve zamanla genişlemiştir.

3.3.1.4 Kelif

Muğla yöresinde dalyan olarak adlandırılan, Kastamonu Sinop yöresinde gelik olarak bilinen tek odalı basit kulübelere Gelendost çevresinde Kelif adı verilmektedir. Başlangıçta Eğirdir gölünde balıkçılık yapanların konaklamak amacıyla göle yakın kısımlara inşa ettikleri Kelifler zamanla hem sayısı çoğalmış hem de sayfiye amaçlı daha yüksek bir tepeye göl manzaralı tek odalı kulübeler yapılmıştır. Yöreden yöreye isimleri değişse de kelif yerleşmeleri şekil ve fonksiyon bakımından diğer tek odalı geçici yerleşme tipleriyle benzerlik göstermektedir.

Foto 5. Gelendost Yenice Köyünde bulunan kelif yerleşmesi

Foto 6. Gelendost Yenice Köyünde bulunan kelif yerleşmesi

3.4 Köy Yerleşmeleri

‘Türkiye idari bölünüş sistemi içindeki en küçük birim olması yanında en yaygın ve en tipik kır yerleşim birimidir. Köyler sürekli kır yerleşmeleridir. Köy yerleşmeleri hem idari sistemde hem de yerleşme coğrafyası açısından yapılan sınıflandırmada yer alır’ (Karabağ, Şahin, 2009)

‘Köy yerleşim alanları, köy yerleşmelerinin üzerinde yer aldığı arazi parçalarıdır. Çeşitli özellikteki konutlar (evler, resmi ve özel hizmet binaları, iş yerleri ile sanayi tesislerine ait binalar) bu arazi parçaları üzerinde planlı veya plansız çeşitli şekillerde (toplu, dağınık, yarı dağınık) yer tutarak bir köy yerleşmesini meydana getirirler. İşte bir köyün idari alanı içerisinde çeşitli fonksiyonlara sahip bir veya birden fazla yerleşme bulunabilir. Bu yerleşmeler yönetim olarak sadece bir köy muhtarlığına bağlıdır ve bağlı oldukları köyün yerleşmeleri oldukları için köy yerleşmesi veya köy yerleşmeleri şeklinde isimlendirilmektedirler. Köyler kırsal kesimdeki küçük yönetim üniteleri oldukları için, bu üniteler içerisinde yer alan yerleşmelere kır yerleşmeleri de denilmektedir’ (Özçağlar, 2006).

3.4.1 Adlarına Göre Köyler

‘Yerleşmelerin almış oldukları adların çoğunluğu coğrafi ortamla ve insanla ilişkilidir. Yerleşme coğrafyası çalışmalarında, yerleşmelerin adlarını nereden aldıkları ve ne anlam taşıdıkları mutlaka araştırılmalıdır. Saha ve mevkii adları ile yerleşme adlarının köken itibarıyla araştırılmasında toponimiden (yer adları biliminden) yararlanılmaktadır’ (Özçağlar, 2006).

‘Yerleşilen yerler rastgele seçilen alanlar olmayıp gerek doğal gerekse de beşerî ihtiyaç ve arzuları doğrultusunda yer seçimi yaparak insanlar, çeşitli nitelikteki yerleşim birimlerini kurmuşlar ve adlandırmışlardır. Bu bağlamda adlandırma insanın en eski eylemlerinden biri olup yaşadığı coğrafyayı tanımlamak ve diğerlerinden ayırt etmek için kullanageldiği bir olgudur’ (Şahin, Köse, 2014).

Araştırma sahasında bulunan köylerin yer adları incelendiğinde, günümüzde Gelendost’a bağlı bulunan 13 köyden 4’ünün adının değiştiği görülmektedir. Bununla beraber yerleşim yeri adlarının ve doğal beşeri unsurlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Yenice, Yeşilköy, Madenli ve Esinyurt köylerinin isimlerinin değişime uğramıştır. Araştırma sahasında bulunan köylerin isimlerinin toponomik kökenlerine bakıldığında Akdağ ve Yaka köylerinin isimlerinin jeomorfolojik kökenli olduğu, Çaltı köyünün adı çalılık bölgeden geldiği için fitolojik kökenli, Köke köyü de öncesinde ağaç köklerinin bulunduğu bir alan olduğundan fitolojik kökenden geldiği yine Yeşilköy köyü de ismini yeşilliğin bol olduğu araziden aldığı için fitolojik kökenli olarak değerlendirilebilir. Afşar köyü, bölgeye gelen Afşar boyunun kollarından bir kısmının buraya yerleşmesinden dolayı toponimik köken bakımından Topluluk ve tarihi isim olarak, Balcı ve Keçili köyleri zoolojik kökenli olarak, Esinyurt köyünün ismi iklimatik kökenli, Madenli köyü litolojik kökenli, Hacılar köyü ise Dini kökenli olarak değerlendirilmektedir (Tablo 22).

Tablo 22. Gelendost’a Bağlı Köylerin Toponimik Kökeni ve Önceki İsimleri (Anket sonuçları)

Yerleşim Yerleri	Toponimik Köken	Önceki İsimleri
AFŞAR	TOPLULUK-TARİHİ	
AKDAĞ	JEOMORFOLOJİK	
BAĞILLI	FİTOLOJİK	
BALCI	ZOOLOJİK	
ÇALTI	FİTOLOJİK	
ESİNYURT	KLİMATİK	ŞARAPHANE
KEÇİLİ	ZOOLOJİK	
KÖKE	FİTOLOJİK	
MADENLİ	LİTOLOJİK	KÖTÜRNEK
HACILAR	DİNİ	
YAKA	JEOMORFOLOJİK	
YENİCE	BİREY- TOPLULUK	MAZİYE
YEŞİLKÖY	FİTOLOJİK	MIHİL

3.4.2 Konumlarına Göre Köyler

Gelendost ilçesi morfolojik ünitelere göre değerlendirildiğinde; ova tabanı, plato yüzeyi, hafif eğimli yamaç düzlükleri, vadiler, vadiler arasında yamaç ve sırtlar, dağlık alanlar ve bu alanlarda bulunan düzlükler mevcuttur. Gelendost içerisindeki yerleşimler bu alanlara dağılmış durumdadır. Yenice köyü ova tabanında bulunurken Avşar köyü plato üzerinde yer almakta, Madenli ve Bağlılı köyleri hem vadi içi yerleşme özelliği göstermekte hem de yol boyu yerleşim özelliğinden izler taşımaktadır. Akdağ, Yaka ve Yeşilköy köyleri eğimli yamaçta yer alırken, Çaltı ve Köke köyleri daha az eğimli etek düzlüklerinde bulunmaktadır. Yaka köyü, yamaçta yer almasının yanında akarsu boyu yerleşme özelliği de göstermektedir. Balcı köyü dağlık alanda düz bir alana konumlanan dağ içi yerleşme özelliği göstermekte Keçili köyü ise dağlık alanda eğimli yamaç da bulunmaktadır. Hacılar ve Esinyurt köyleri hem hafif eğimli yamaç üzerinde bulunur hem de yol boyu yerleşim özelliği göstermektedir (Tablo 23). Gelendost’da bulunan köy yerleşmelerinden hafif eğimli düzlüklerde ve yamaçlarda yer alan yerleşmelerin tamamının bakı faktörünün etkisiyle güney yamaçlarda yer aldığı, yol boyu yerleşme özelliği de gösteren Bağlılı, Madenli, Hacılar, Esinyurt köylerinin yola yakın olmanın getirdiği sosyo-ekonomik imkanlardan yararlandığı; akaryakıt istasyonunun bulunduğu, yol kenarında bulunan Lokanta, Dinlenme Tesislerinin varlığı, köyde yetiştirilen doğal ürünlerin satışı için stant kurulumunun yapıldığı gözlenmiştir. Ova tabanında yer alan Yenice köyü hafif dalgalı plato yüzeyinde bulunan Afşar köyü hem kolay su temini hem de verimli topraklarda ve düz alanda yer almanın avantajını kullanmaktadırlar.

Tablo 23. Gelendost’da Konumlarına Göre Köyler (Köy Envanter Etütleri (1981), Google Earth, Arazi Gözlemleri)

Köyün Konumu	Köy Sayısı	Oran %
Ova Tabanı	1	8
Plato Yüzeyi	1	8
Hafif Eğimli Yamaç	5	36
Etek Düzlüğü	2	16
Vadi	2	16
Dağlık Alan	2	16
Toplam	13	100

3.4.3 Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

‘İnsanlar geçimini kolay temin edebildikleri alanlarda yerleşmeyi tercih etmektedirler. Oysa belli bir yükseklikten sonra hava sıcaklığı düşmektedir. Oysa belli bir yükseklikten sonra hava sıcaklığı düşmektedir. Bu durum tarımsal etkinlikleri ve tarımsal üretimi sınırlandırdığı için, insan beslenmesi dolayısıyla yerleşim birimi kurulması için elverişsiz koşullar ortaya çıkmaktadır. Çünkü buralarda tarım, ulaşım, ticaret gibi ekonomik etkinliklerin zorlaşmasına ek olarak ısınma ve giyinme açılarından da olumsuzluklar söz konusudur. Böylece olumsuz doğal koşulların etkisiyle belli bir yükseklikten itibaren, sürekli yerleşim yerlerine rastlanmaz. Daha yukarılarda ise geçici yerleşmelerde bulunmaz’. (Karabağ, Şahin, 2009).

Gelendost İlçesi’nde bulunan köyler içinde yerleşme üst sınırının en fazla olduğu köy 1.390 m. ile Anamas dağlarının batı yakasında yer alan Keçili köyüdür. Yerleşme sınırının en aşağıda bulunduğu köy ise 930 m. ile Gelendost ilçe merkezinin kuzeyinde kalan Yenice köyüdür (Tablo 25).

Tablo 24. Gelendost’a Bağlı Köylerin Yükselti Basamaklarına Göre Sayı ve Nüfus Miktarları (Google Earth, TÜİK)

Yükselti Basamağı (metre)	Köy sayısı	Oran (%)	Nüfus	Oran (%)	Ort. Nüfus Büyüklüğü
930-1000	6	46	4.578	47	763
1000-1200	4	30	2.814	29	703
1200-1300	2	16	2.201	23	1.100
1300-1400	1	8	99	1	99

Gelendost İlçesi’nde bulunan köy yerleşmelerinde yükselti aralığına göre 930 m. ile 1.000 m. arasında 6 köy, 1.000-1.200 m. arasında 4 köy, 1.200-1.300 m. aralığında 2 köy, 1.300-1.400 m. aralığında ise 1 köy bulunmaktadır (Tablo 24).

Araştırma sahasında 930-1.000 m aralığında olan köylerde toplamda 4.578 kişi bulunmakta bu sayı Gelendost’a bağlı köylerde yaşayan kişi sayısının neredeyse yarısı olan %47’ ye karşılık gelmektedir. Nüfusun bu alanda toplanmasında yükselti ve eğimin az oluşu ile tarım arazileri ve su kaynağına olan yakınlık ile Isparta-Konya karayoluna olan yakınlık gösterilebilir. 1.000-1.200 m. aralığına gelindiğinde ise 4 köyün bu aralıkta yer aldığı ve 2814 nüfusun bulunduğu görülmektedir. 1.200-1.300 m. aralığında ise 2 köy yer almakta ve 2.201 kişi bulunmaktadır. İlçenin en seyrek nüfuslu alanının olduğu 1.300-1.400 m. aralığında ise 1 köy yer almakta ve 99 kişi bulunmaktadır. 1.390 rakıma sahip Keçili köyünde adından da anlaşılacağı üzere hayvancılık faaliyetleri yaygındır.

Tablo 25. Gelendost ‘da Yükselti Kademelerine Göre Yerleşmeler (Google Earth)

Yerleşme	Yükselti(m.)	Yerleşme	Yükselti(m.)
Afşar	940	Köke	965
Akdağ	1.010	Madenli	995
Bağlıllı	965	Hacılar	1.020
Balcı	1.260	Yaka	1.050
Çaltı	1.070	Yenice	930
Esinyurt	975	Yeşilköy	1.280
Keçili	1.390		

3.4.4 Yerleşme Dokularına Göre Köyler

‘Yerleşmeyi oluşturan yapıların sıkışık bir küme oluşturmasıyla beliren görünüm, toplu yerleşmeyi ifade etmektedir. Meskenler arası mesafenin açılmış şekliyle de toplu karakterde yerleşmeden söz edilebilir. Bu noktadan itibaren yavaş yavaş karışık yerleşme paternine geçiş başlar. Karışık özellikteki kırsal yerleşme paterninde önceleri küçük yerleşme ünitelerinin araziye yayılışı, daha sonra tek evlere ede yer verecek şekilde arazideki dağılma dikkati çekmektedir. Bu paternden sonraki aşama, dağınık yerleşmedir. Dağınık yerleşmede evler tek tek veya birkaçı bir arada birbirinden uzak şekilde, arazi üzerine serpilmiş haldedir. Toplu yerleşmelerde ise evler, bazen köye ait ekili dikili toprakların ortasında, genellikle bir cami ya da kilise (dini yapı) ve yahut bir çeşme, kuyu gibi su kaynakları etrafında az çok büyük bir köy oluşturacak şekilde toplanmıştır’ (Özgür, 2010).

Araştırma sahasında bulunan köylerin yerleşme dokusu özelliklerine bakıldığında genel itibarıyla toplu yerleşmelerin bulunduğu görülmekte ve dağınık yerleşmelere rastlanmazken birkaç köy nispeten gevşek dokulu yerleşme özelliği göstermektedir. Ülkemizde toplu yerleşmelerin görüldüğü alanların özelliği genellikle su temini sağlamak amacıyla su kaynağına yakın bir yerde kümelenme şeklinde gerçekleşir. Ova tabanında bulunan ve su temini sorunu olmayan Afşar ve Yenice köylerinde toplu yerleşme, verimli ova tabanında tarımsal değeri yüksek toprakları tarım arazisi olarak kullanmak istemelerinden dolayı gerçekleşmiştir. Bununla beraber Akdağ, Köke, Çaltı, Yaka, Balcı, Keçili, Esinyurt toplu yerleşme dokusu görülürken, Yeşilköy’ün yol boyu yerleşme özelliği gösteren Hanönü mahallesi, hem hafif eğimli yamaç üzerinde yer alan hem de anayola doğru genişleyen Hacılar köyü ile yine yol boyu yerleşme özelliği gösteren Bağlıllı ve Madenli köylerinde gevşek dokulu yerleşme özelliği görülmektedir (Tablo 26).

Tablo 26. Gelendost’da Bulunan Köylerin Doku Özellikleri (Arazi gözlemleri, Google Earth)

Köyler	Toplu	Gevşek
Afşar	✓	
Akdağ	✓	
Bağıllı		✓
Balcı	✓	
Çaltı	✓	
Esinyurt	✓	
Hacılar		✓
Keçili	✓	
Köke	✓	
Madenli		✓
Yaka	✓	
Yenice	✓	
Yeşilköy		✓

3.4.5 Nüfus Büyüklüklerine Göre Köyler

Gelendost İlçesi’nde yer alan köylerin nüfuslarına göre tasnif edilmesi köylerin sahip oldukları nüfus bakımından büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Gelendost İlçesi’nde bulunan köylerin 1990 yılı nüfus sayım sonuçlarına toplam nüfusu 15.401 olup 281 ile 2.694 arasında değişmektedir. Köylerin ortalama nüfusu 1.184 kişidir. En az nüfusa sahip Keçili köyü, en fazla nüfusa sahip köy o dönem kasaba yerleşmesi özelliği de gösteren Yaka köyüdür. Köylerin nüfusları gruplandırıldığında ortalama nüfus olan 1.184 kişinin altında 8 köy bulunmaktadır. Bu sonuç toplam köylerin %62’sine karşılık gelmektedir. Ortalama nüfus olan 1184 kişinin üzerinde 5 köy bulunmaktadır. Bu sonuç ise toplam köylerin %38’i yapmaktadır (Tablo 27). 2021 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre köylerin nüfusları değerlendirildiğinde toplam nüfusun 9.692 olduğu görülmektedir. En az nüfusa sahip köyün 99 kişi ile Keçili köyünde olduğu görülürken en fazla nüfusa sahip köyün 1.613 kişi ile Yaka köyünde olduğu görülmektedir. Bu durum 1990 yılı nüfus sayım sonuçları ile karşılaştırıldığında en az ve fazla nüfusa sahip köylerin isimlerinin değişmediği ancak 1990 yılında 281 kişi ile en az nüfusa sahip olan Keçili köyünün 2021 yılında 99 kişiye gerilediği, yine 1990 yılında 2.694 kişi ile en fazla nüfusa sahip Yaka köyünün nüfusunun 2021 yılında 1.613 kişiye gerilediği görülmektedir. 2021 yılında köylerin ortalama nüfusuna bakıldığında, ortalama nüfusun 745 olduğu görülmektedir. 6 köy bu ortalamanın üzerinde yer alırken 7 köy bu ortalamanın altında kalmıştır. 1990 yılından 2021 yılına kadar Esinyurt köyü dışında tüm köylerin nüfusunun azaldığı görülmektedir. Esinyurt köyünde yaşanan tersine göç etkisi bu durum üzerinde belirleyici olmuştur. Köy nüfuslarının bu denli azalmasında Tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanması, eğitim ve sağlık faktörlerinin etkisiyle köyden kente göçün etkisi önemli olmuştur.

Tablo 27. Gelendost’da Bulunan Köylerin 1990 ve 2021 Yıllarındaki Nüfusları (DİE Genel Nüfus Sayımı Sonuçları (1990), TÜİK, ADNKS (2021)).

KÖYLER	1990 Yılı Nüfus	2021 Yılı Nüfus
Afşar	1.122	743
Akdağ	360	173
Bağlılı	2.250	1.319
Balcı	967	930
Çaltı	1.145	525
Esinyurt	292	371
Hacılar	573	503
Keçili	281	99
Köke	904	465
Madenli	1.428	822
Yaka	2.694	1.613
Yenice	1.532	858
Yeşilköy	1.853	1.271

3.4.6 Hâkim İktisadi Faaliyetlere Göre Köyler

Gelendost İlçesi’ndeki köylerin ekonomik faaliyetlerini Tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. İlçede bulunan 13 köyün 11’inde meyvecilik ve tarla tarımı yaygınken 2 köyde hayvancılık faaliyetleri ön plana çıkmaktadır (Tablo 28). Eğirdir Gölü’ne kıyısı bulunan Yenice, Afşar ve Yeşilköy köylerinde balıkçılık yapılmaktadır. Yükseltinin az, sulama imkânlarının fazla olduğu ova tabanında arazisi bulunan Yeşilköy ve Afşar köylerinde Elma tarımı yoğun bir şekilde yapılırken, su kaynakları kısıtlı olmayan Bağlılı, Yaka, Esinyurt, Hacılar ve Yeşilköy köylerinde de elmacılık ön plandadır. Bu köylerde üretilen elmaların muhafaza edilmesi için bölgede toplamda 33 adet soğuk hava deposu kurulmuş, elma hasadından sonra yakın köylerde bulunan işçiler gündelik olarak soğuk hava depolarında elmaların tasnifi ve paketlenmesi aşamasında çalışmaktadır. Ayrıca soğuk hava depolarının bu denli yayılması ticaret ve ulaşım faaliyetlerini de arttırmıştır.

Foto 7. Gelendost’da bulunan Soğuk Hava Deposu

Foto 8. Gelendost Afşar Köyünde bulunan soğuk hava deposu

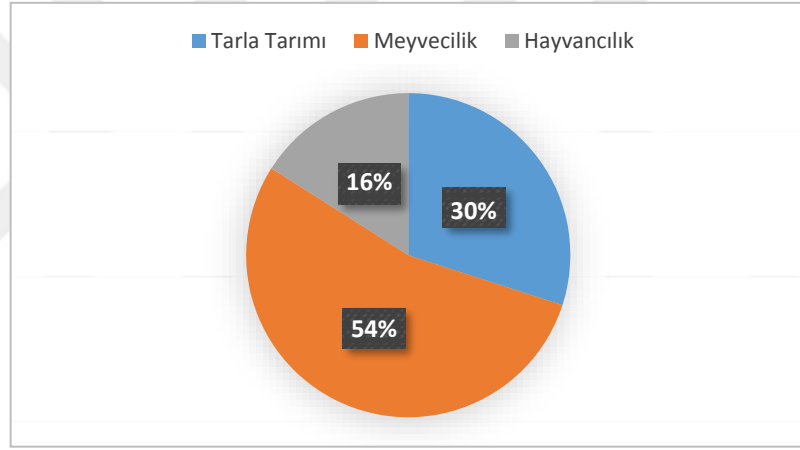
Sulama faaliyetlerinin nispeten azaldığı Akdağ köyü Elmacılığın yanında erik de yetiştirilmekte bunun yanında tarla tarımı yapılmakta buğday ve arpa üretilmektedir. Su kaynaklarına daha uzak olan ve düz arazileri bulunan Madenli, Çaltı ve Köke köylerinde de kuru tarım faaliyetleri kapsamında buğday ve arpa üretiminin daha yoğun olduğu görülürken, yükseltinin arttığı dağlık sahada yer alan Balcı ve Keçili köylerinde hayvancılık faaliyetleri ön plandadır. Bunun yanında tarla tarımı yapılmakta buğday ve arpa üretilmektedir (Tablo 29).

Tablo 28. Gelendost’da Bulunan Köylerin Hâkim İktisadi Faaliyetlere Göre Dağılımı (Köy Envanter Etütleri, Arazi Anketleri)

Ekonomik Faaliyetler	Köy Sayısı	%
Tarla Tarımı	4	30
Meyvecilik	7	54
Hayvancılık	2	16
Toplam	13	100

Foto 9. Köke Köyünde yapılan tarla tarımı

Şekil 21. Gelendost'un Köylerinde hâkim iktisadi faaliyetlerin dağılımı

Tablo 29. Gelendost’da Bulunan Köylerin Hâkim İktisadi Faaliyetlere Göre Sıralaması (Köy Envanter Etütleri, Arazi Anketleri)

Köyler	Meyvecilik	Tarla Tarımı	Hayvancılık
Afşar	1	2	3
Akdağ	2	1	3
Bağlılı	1	2	3
Balcı	3	2	1
Çaltı	2	1	3
Esinyurt	1	2	3
Hacılar	1	2	3
Keçili	3	2	1
Köke	2	1	3
Madenli	2	1	3
Yaka	1	2	3
Yenice	1	2	3
Yeşilköy	1	2	3

3.5 Meskenler

‘Kır yerleşmeleri kuruluş yeri, konum, şekilleri dışında, büyüklük, imkânlar, fonksiyonlar, meskenler bakımından da değerlendirilebilir. Meskenlerin mimari özelliklerinden inşa tarzına, bunlarda kullanılan malzemeden planlarına kadar pek çok konuyla ilgili coğrafi yaklaşımlarda bulunmak mümkündür.’ (Özgür, 2010)

‘Mesken (barınak) denildiğinde; mağara veya en basit çoban-avcı kulübesinden, en gelişmiş çok katlı gökdelenlere kadar olan bütün yapılar anlaşılır. Meskenler, doğal ortamda yer alan önemli insan eseri, kültürel varlıklar olup yerleşim birimlerinin en küçük yapı taşlarıdır. Meskenler, bulundukları doğal ortamın ve ait oldukları toplumun ekonomik ve sosyal özelliklerini yansıtır. Kır yerleşmeleri bazen tek bir ev ve eklentisinden, bazen ise daha çok meskenden oluşabilir. Diğer yandan kır meskenleri doku bakımından arazide toplu, dağınık veya yarı dağınık bir özellik gösterebilir. Ancak mesken yoğunluğu bakımından kır yerleşmelerinin şehirlerden ayrılan en önemli yanı, kırsal yerleşmelerde şehirler kadar birim alana mesken düşmemesidir.’ (Karabağ, Şahin, 2009).

3.5.1 Meskenleri Etkileyen Doğal ve Beşerî Faktörler

‘Mesken yapımında, çeşitli bölümlerin aldığı şekil ve eklentilerinde doğal ortam koşullarının önemli etkileri vardır. Ancak inşaat tekniklerinin ilerlemesi, insanların ekonomik ve kültürel düzeylerinin gelişmesi ve taşımacılık imkânlarının artması, mesken yapımında kullanılan malzemelerde doğal ortamın etkilerini giderek azaltmaktadır. Mesken tiplerinde çevreden kolay ve ucuza temin edilen malzeme, iklim, gelenek-görenekler, ekonomik faaliyetlerin türü, inşaat tekniğinin ilerlemesi, çeşitli malzeme bulunabilmesi, ulaşım durumu, insanların ekonomik ve kültürel düzeyleri etkili olur.’ (Karabağ, Şahin, 2009).

Gelendost İlçesi'ne bağlı köylerin meskenlerinin durumu incelendiğinde meskenlerin doğal ve beşeri şartlardan etkilendiği görülmektedir. Araştırma sahasında bulunan eski konutların yapı malzemelerinin kerpiç ve taştan olduğu iyileşen ekonomik şartlar ve ulaşım imkânlarının da artmasıyla yapılarda kullanılan malzemelerin tuğla ve brikete dönüştüğü ve daha modern bir görünüme sahip olduğu söylenebilir. Araştırma sahasında sulama imkânlarının yeterli olduğu elma tarımının yaygın olarak yapıldığı ova ve az eğimli yamaç yerleşmelerinde elmacılığın getirdiği ekonomik imkânlarla birlikte yeni yapıların yapı malzemelerinin taş ve kerpiçten tuğla ve brikete dönüştüğü söylenebilir. Kuru tarımın yapıldığı su kaynağına uzak bulunan köylerde kerpiç yapıların bulunduğu görülürken yükseltinin arttığı dağlık sahalarda bulunan köylerde ise meskenlerin yapı malzemesinin yoğunlukla taş olduğu belirtilebilir.

1981 Köy Envanter Etüdüne göre Gelendost'a bağlı köylerde 2.110 Mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin yapı malzemesi incelendiğinde meskenlerin %46'sı kerpiç, %32'si taş, %22'si ise tuğladır. Yine 1981 yılında yapı malzemesi kerpiç olan 960 mesken, yapı malzemesi taş olan 683 Mesken ve yapı malzemesi tuğla olan 467 mesken bulunmaktadır.

1997 Köy Envanter Etüdüne göre Gelendost'a bağlı köylerde 2.723 mesken bulunmaktadır. 1997 yılı köy envanter etüdünde; 1990 yılına göre nüfusu 2.000 üzerinde bulunan yerleşmeler dahil edilmediği için nüfusu 2.000 üzeri olan Bağlılı ve Yaka köylerinin mesken sayıları toplam mesken sayısı olan 2.723 sayısı içerisinde yer almamaktadır. 1997 yılında Gelendost'a bağlı bulunan köylerde yer alan 2.723 meskenden %19'unun yapı malzemesi kerpiç, %18'inin yapı malzemesi briket, %24'ünün yapı malzemesini taş, %33'ünün yapı malzemesi tuğla %6'sı ise diğer malzemelerden oluşmaktadır. 2021 yılı arazi anketine göre Gelendost'a bağlı bulunan köylerde 4.470 mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin yapı malzemesi incelendiğinde %78'inin tuğla ve briket %13'ünün taş %9'unun ise kerpiçten olduğu görülmektedir. Araştırma sahasında 1980 li yıllardan itibaren elmacılığın gelişmesiyle birlikte ekonomik şartlarda görülen iyileşme meskenlere de yansımış olup yapı malzemesi olarak kullanılan kerpiç ve taş yerini tuğla ve brikete bırakmıştır.

Tablo 30. Gelendost'da Bulunan Köylerde Kullanılan Yapı Malzemesi (1981 Köy Envanter Etüdü, Arazi anketleri)

Mesken Kat Sayısı	1981	%	2021	%
Kerpiç	960	46	403	9
Tuğla/Briket	467	22	3.486	78
Taş	683	32	581	13
Toplam	2.110	100	4.470	100

Foto 10. Gelendost Keçili Köyünde bulunan kerpiç ev

Foto 11. Gelendost Yaka Köyünde bulunan taş ev

Gelendost İlçesi'ne bağlı köylerdeki konutlar kat sayısına göre değerlendirildiğinde; 1981 yılı köy envanter etüdüne göre meskenlerin %99,7'si tek katlı, %0,3'ü iki katlı iken üç katlı mesken bulunmamaktadır. 1981 yılı kayıtlarına göre Gelendost' bağlı köylerde 2.110 mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin 2.104'ü tek katlı, 6'sı iki katlıdır. İki katlı meskenlerin 1. katı depo, samanlık, garaj vb. amaçla kullanılırken, tek katlı meskenler oturma amaçlı kullanılmakta ve yanlarındaki eklentiler depo ve samanlık amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Gelendost'a bağlı köylerde 1997 yılı köy envanter etüdüne göre tek katlı mesken sayısı 991, iki katlı mesken sayısı 1.496, üç katlı mesken sayısı ise 101'dir. Oransal olarak baktığımızda 1997 yılında tek katlı meskenler %38'lik bir paya sahipken, iki katlı meskenler %58, üç katlı meskenler ise %4' lük bir paya sahiptir.

2021 yılına gelindiğinde arazi anketlerinden elde edilen verilere göre Gelendost'a bağlı köylerde toplamda 4.470 mesken bulunmakta, bu meskenlerin %29' u tek katlı, %58'i iki katlı, %13'ü ise 3 katlıdır.

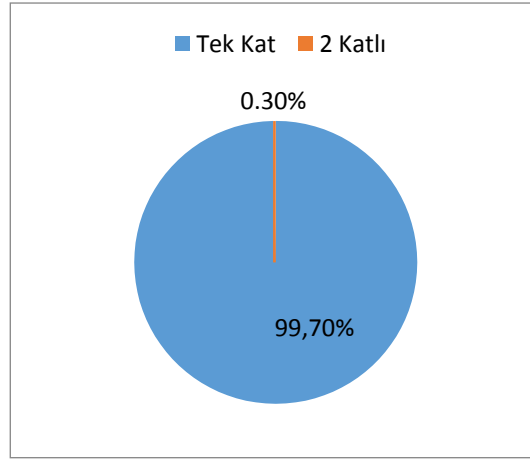
1981’ den günümüze doğru tek katlı meskenlerin oranı azalırken iki ve üç katlı meskenlerin oranının arttığı görülmektedir. 1980’li yıllardan itibaren Gelendost’da artan sulama projeleri ile elmacılığın önem kazanması buna bağlı olarak ekonomik şartlarda görülen iyileşme ile birlikte insanların yeni ve modern bina inşa etmek istemeleri ayrıca 1965-1970’li yıllarda Avrupa’ya işçi olarak gidenlerin 1990’lı yılların sonu 2000’li yılların başında emekli olarak köylerine geri dönmeleri ve yeni bina inşa etmek istemeleri sonucunda hem 2 ve 3 katlı binalar hem de ev inşasında ulaşımın da kolaylaşması sonucunda tuğla, briket demir ve çimento kullanımı artmış, ayrıca evlerin iç dekorasyonunda da pvc pencere ve kapı ile laminant, mermer, granit gibi malzeme kullanımı da artmıştır.

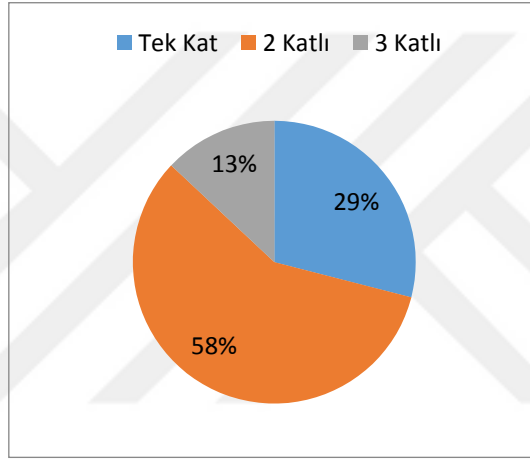
Foto 12. Gelendost Yenice Köyünde bulunan modern ev

Tablo 31. Gelendost’a Bağlı Köylerde Kat Sayılarına Göre Meskenler (Köy envanter etüdü 1981, Arazi anketleri)

Mesken Kat Sayısı	1981	%	2021	%
Tek Kat	2.104	99,7	1.296	29
2 Kat	6	0,3	2.593	58
3 Kat	-	-	581	13
Toplam	2.110	100	4.470	100

Şekil 22. Gelendost'da kat sayılarına göre köy meskenleri (1981)

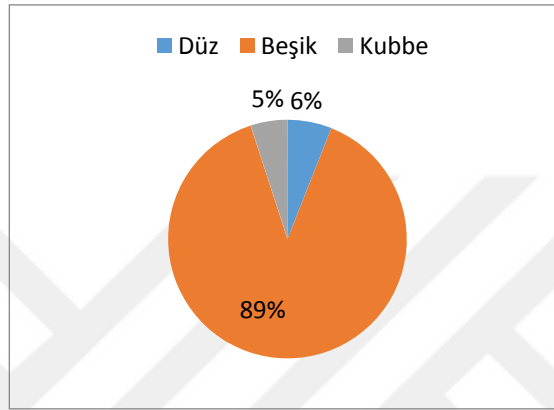
Şekil 23. Gelendost'da kat sayılarına göre köy meskenleri (2021)

Gelendost'a bağlı bulunan köylerdeki meskenlerin çatı şekli ve çatı örtü malzemesi bakımından baktığımızda genellikle beşik çatı sisteminin yaygın olduğu, çatı örtü malzemesi olarak da kiremitin çok yaygın bir biçimde tercih edildiği söylenebilir.

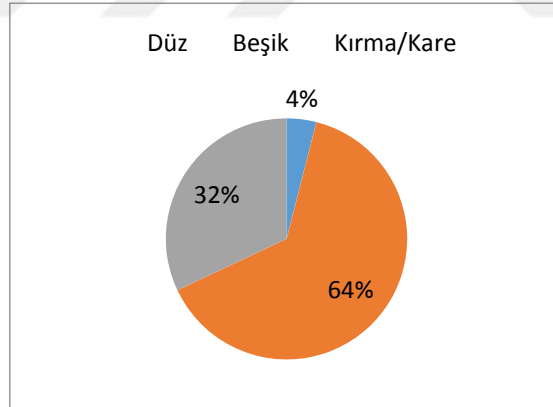
1981 yılı köy envanter etüdü kayıtlarına göre 2.110 meskenden %89'u beşik çatı %6'sı düz çatı ve %5'i ise kubbe çatı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2021 yılı arazi anketlerine göre beşik çatı sistemi %80'lere kadar ulaşmaktadır. Çatı örtü malzemesi olarak 1981 yılı verilerine göre 2.110 Meskenden 2.007 meskende kiremit örtü, 103 meskende ise toprak örtü kullanılmıştır. 1997 yılı köy envanter etüdüne göre ise Gelendost' da bulunan 2.723 konuttan 2.541'i kiremit örtü, 162'si toprak örtü, 20'si ise saç örtü ile kaplıdır. 2021 yılı arazi anketlerine göre ise meskenlerin %95'i kiremit örtü %5'i ise saç örtüdür.

Tablo 32. Gelendost’a Bağlı Köylerde Meskenlerin Çatı Şekilleri (Köy Envanter Etütleri, Arazi Anketleri)

Mesken Çatı Sistemi	1981	%	2021	%
Düz	123	6	190	4
Beşik	1.887	89	2.860	64
Kırma/Kare	-	-	1.420	32
Kubbe	100	5	-	-
Toplam	2.110	100	4.470	100

Şekil 24. Gelendost köy meskenlerinde çatı sistemleri (1981)

Şekil 25. Gelendost köy meskenlerinde çatı sistemleri (2021)

Foto 13. Gelendost İlçe Merkezi'nde kare çatı yapısı

Foto 14. Gelendost'da beşik çatı yapısı (Yaka Köyü)

Tablo 33. Gelendost’a Bağlı Köylerde Meskenlerin Çatı Örtü Malzemesi (Köy Envanter Etütleri, Arazi Anketleri)

Meskenlerin Çatı Örtü Malzemesi	1981	%	2021	%
Toprak	103	5	140	3
Kiremit	2.007	95	4.120	92
Saç	-	-	210	5
Toplam	2.110	100	4.470	100

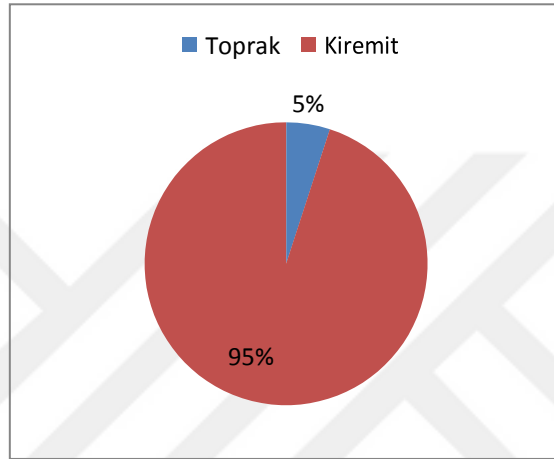
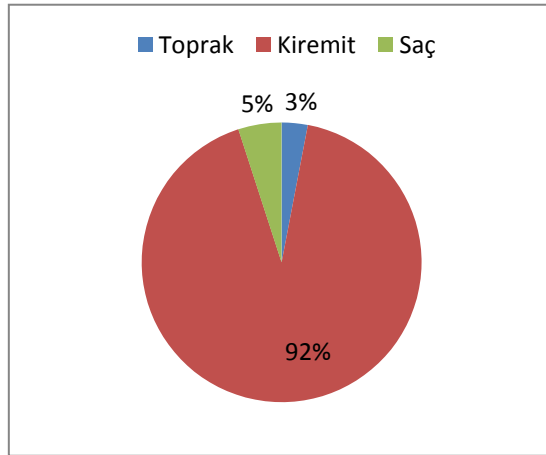
Şekil 26. Gelendost köy meskenlerinde çatı örtü malzemeleri 1981**Şekil 27.** Gelendost köy meskenlerinde çatı örtü malzemeleri 2021

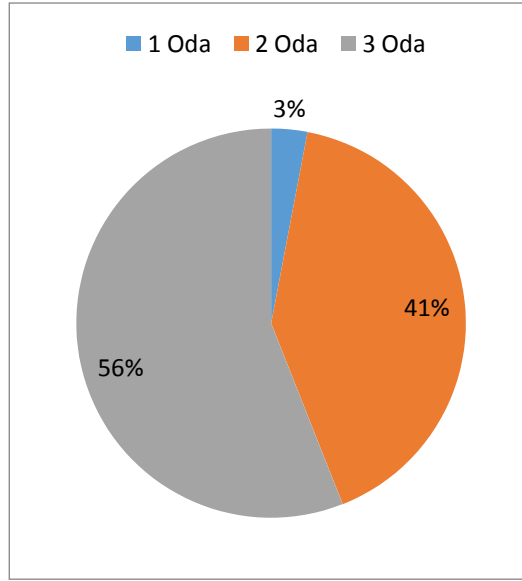

Foto 15. Gelendost’da çatı örtü malzemesi olarak kiremit kullanılan konutlar (Yaka Köyü)

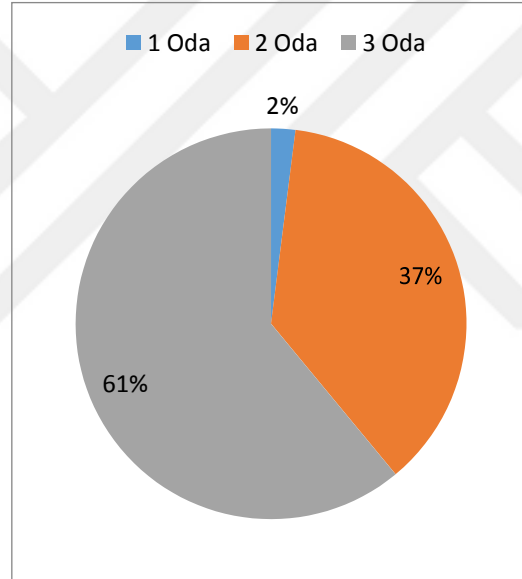
Gelendost’a bağlı köylerdeki meskenler oda sayısı bakımından değerlendirildiğinde 1980’den bu yana oda sayılarında artış olduğu görülmektedir. 1981 Köy Envanter Etüdü’ne göre 2 odalı meskenler toplam meskenlerin içerisinde %41 oranında paya sahipken 3 odalı meskenler %56 oranında bir paya sahiptir. 1981’ den günümüze kadar evlerdeki oda sayılarında artış olduğu görülmekle beraber daha önceleri ev dışında da bulunabilen tuvaletlerin iç kısıma alındığı gözlenmiştir. 2021 yılı arazi anketlerine göre araştırma sahasında tek odalı ev bulunmazken 3 odalı evlerin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu durum üzerinde yeni yapılan evlerde daha çok oda bulundurma isteği, iyileşen ekonomik şartlar ve ulaşım imkânlarının artmasıyla, gelişen inşaat teknolojisi etkili olmuştur.

Tablo 34. Gelendost’a Bağlı Köylerde Meskenlerin Oda Sayıları (1981 Köy Envanter Etüdü, Arazi anketleri)

Mesken Oda Sayısı	1981	%	2021	%
1 Oda	47	3	85	2
2 Oda	876	41	1.645	37
3 Oda	1.187	56	2.740	61
Toplam	2.150	100	4.470	100

Şekil 28. Gelendost köy meskenlerinde oda sayısı 1981

Şekil 29. Gelendost köy meskenlerinde oda sayısı 2021

3.6 Gelendost İlçe Merkezi

3.6.1 Gelendost İlçe Merkezi'nin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi

Gelendost İlçe Merkezi Anamas Dağları'nın batısı ile Eğirdir Gölünün doğusu arasında hafif eğimli düz bir alan üzerine kurulmuştur. Gelendost ilçe sınırları içerisinde en eski yerleşimler M.Ö. 3000'li yıllara kadar gitmektedir. Hitit dönemindeki (M.Ö. 1800-1200) metinlere bugünkü Gelendost İlçesi topraklarının da içinde bulunduğu bölgenin adı Pitaşsa olarak geçer. Frig, Lidya, Pers, Roma, Selçuklu ve Osmanlı hâkimiyetine giren Gelendost, 1415 yılında Konya vilayetine bağlamıştır. Fatih Sultan Mehmet zamanında Gelende ismi Gelendost'a dönüşmüştür. Daha sonraki dönemlerde Afşar köyü gelişerek nahiye olmuş Gelendost Afşar'a bağlanmıştır. Gelendost Afşar nahiyesine bağlı bir

köy durumunda iken 1930 yılında Şarkikaraağaç kazasına bağlı bir nahiye olmuştur. 06.03.1954 tarihli resmî gazetede yayınlanan 6324 sayılı kanunla Gelendost, Şarkikaraağaç'tan ayrılarak ilçe statüsüne yükselmiştir.

Gelendost İlçe Merkezi'nin 1930'lara kadar Afşar kazasına bağlı kalan bir köy olmasında Afşar'ın konum itibarıyla göle daha yakın olması ve İzmir Limanı ile Antalya körfezine gelen yol hatlarını Anadolu'nun iç kısımlarına bağlayan nokta üzerinde yer alması etkili olmuştur. Zaman içerisinde önemini yitiren yol güzergahı değişmiştir. Ulaşım faaliyetlerinin gelişmesiyle birlikte, konum olarak Isparta-Konya karayoluna daha yakın olan Gelendost gelişmeye başlamış 1954'te ilçe statüsüne yükseldikten sonra düz ve az eğimli bir alan üzerine kurulu olan, D-330 yolunun da etkisiyle büyümesi hızlanmış, 1960'lardan sonra nüfusun artışına paralel olarak fonksiyonel özelliklerinin de çeşitlenmesi ile birlikte yerleşim alanı genişlemiştir.

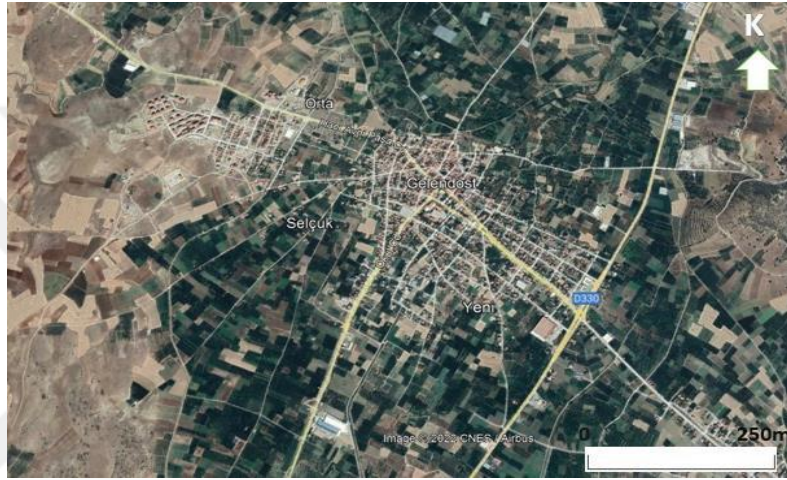
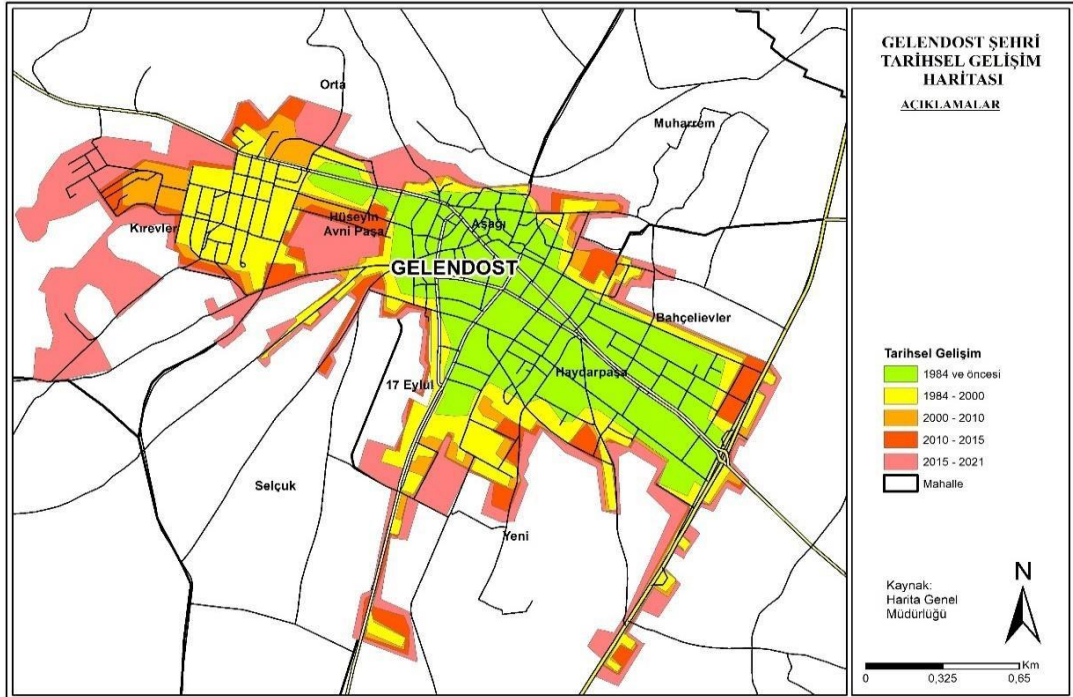

Foto 16. Gelendost İlçe Merkezi'nin uydu görüntüsü

Harita 13. Gelendost İlçe Merkezi'nin Tarihi Gelişim Haritası

Foto 17. Gelendost İlçe Merkezi'nin görünüşü (1970'li yıllar)

Foto 18. Gelendost İlçe Merkezi'nin görünüşü (1990'lı yıllar)

Foto 19. Gelendost İlçe Merkezi'nin görünüşü (2020)

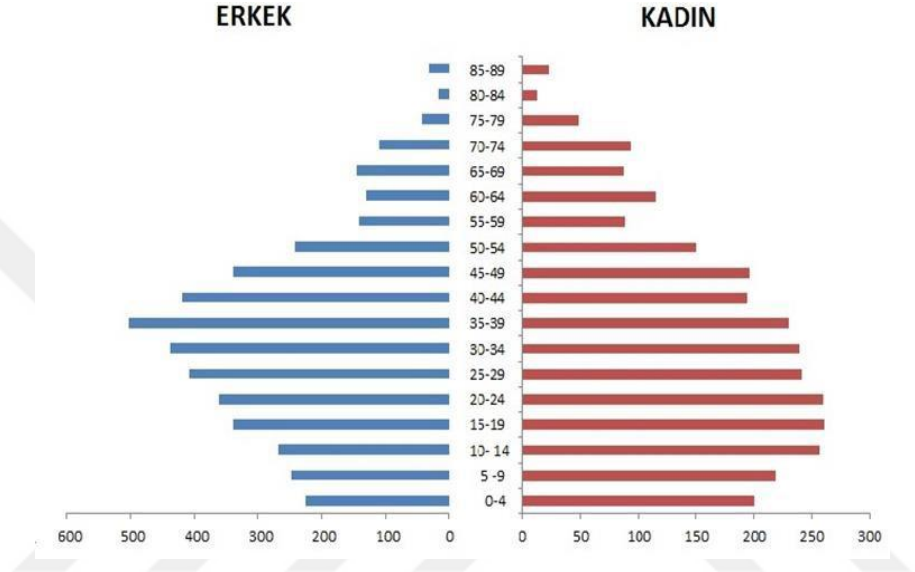
3.6.2 Gelendost İlçe Merkezi'nin Nüfus Özellikleri

Gelendost İlçe Merkezi, 1935 yılında Şarkikaraağaç Kazasına bağlı bir nahiye iken, toplam nüfusu 1.847 kişidir. 1950 yılında 2368 kişiye ulaşan nüfus 1954 yılında Gelendost'un İlçe Merkezi statüsüne yükselmesinin de etkisiyle 1955 yılında 3.017 kişiye ulaşmış bu tarihten itibaren 2000 yılına kadar ilçe merkezinin nüfusu sürekli olarak artış göstermiştir. 1985 yılında 5.832 olan toplam nüfus 1990 yılına gelindiğinde 7.338 kişiye ulaşarak büyük bir sıçrama göstermiştir. 2000 yılında 7.321 kişiye ulaşan ilçe merkezinin nüfusu, 2007 yılına gelindiğinde 5.349 kişiye düşmüştür. 2007-2021 yılları arasında yatay bir seyir izleyen ilçe merkezinin nüfusu 2021 yılında 5.367 kişi olarak tespit edilmiştir.

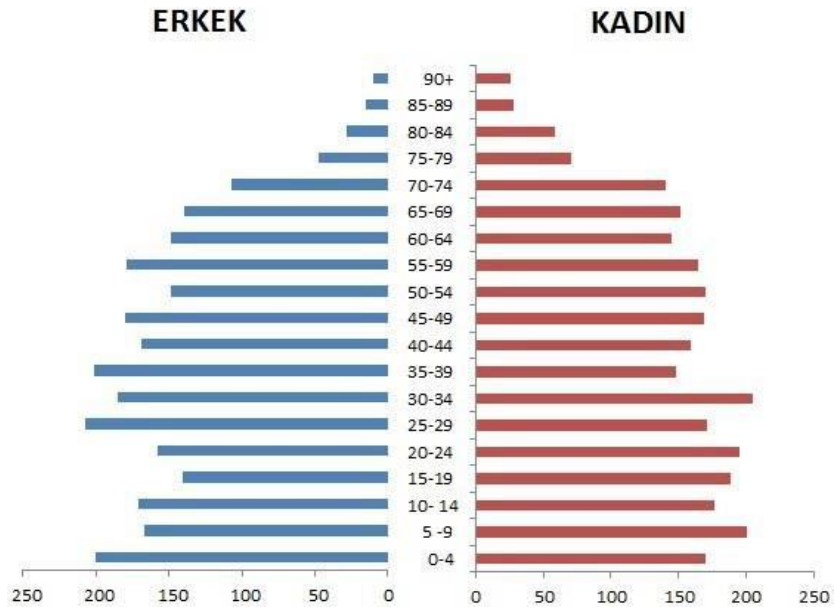
Tablo 35. Gelendost İlçe Merkezi'nde Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Cinsiyet Yapısı (TÜİK Nüfus İstatistikleri)

YILLAR	ERKEK		KADIN		TOPLAM
	NÜFUS	%	NÜFUS	%	
1935	883	48	964	52	1.847
1940	971	48	1.040	52	2.011
1945	1.037	49	1.078	51	2.115
1950	-	-	-	-	-
1955	1.484	49	1.533	51	3.017
1960	1.745	50	1.759	50	3.504
1965	1.893	49	1.952	51	3.845
1970	2.041	49	2.106	51	4.147
1975	2.800	57	2.070	43	4.870
1980	3.081	55	2.547	45	5.628
1985	3.113	53	2.719	47	5.832
1990	4.108	56	3.230	44	7.338
2000	4.407	60	2.914	40	7.321
2007	2.598	48	2.751	52	5.349
2008	2.588	49	2.625	51	5.213
2009	2.633	49	2.718	51	5.351
2010	2.567	49	2.652	51	5.219
2011	2.590	49	2.721	51	5.311
2012	2.596	48	2.841	52	5.437
2013	2.611	48	2.789	52	5.400
2014	2.612	49	2.760	51	5.372
2015	2.566	48	2.731	52	5.297
2016	2.587	47	2.945	53	5.532
2017	2.555	48	2.723	52	5.278
2018	2.579	49	2.712	51	5.291
2019	2.614	49	2.744	51	5.358
2020	2.641	49	2.697	51	5.338
2021	2.630	49	2.737	51	5.367

Gelendost İlçe Merkezi'nde nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı incelendiğinde 2021 yılındaki nüfus piramidinde 2000 yılındaki nüfus piramidine göre tüm yaş gruplarında belirgin bir daralma olduğu görülmektedir. Nitekim 2000 yılında 7.321 olan ilçe merkezinin nüfusu 2021 yılına gelindiğinde 5.367' ye düşmüş olması bu durumu kanıtlar durumdadır. 2000 yılına göre 2021 yılına gelinde 0-14 yaş grubunda azalma görülmekte ve piramidin tabanı daralmakta bu durum 2000 yılından bu yana doğum oranlarının azaldığını göstermektedir. 2000 yılında 15-64 yaş grubunda bulunan nüfusun 2021 yılına gelinde en fazla azalan yaş grubu olduğu görülmektedir. Bu durum üzerinde de il merkezine ve büyükşehirlere olan göçün etkili olduğu söylenebilir.

Şekil 30. Gelendost İlçe Merkezi'nde nüfusun yaş gruplarına göre bölünüşü (2000)

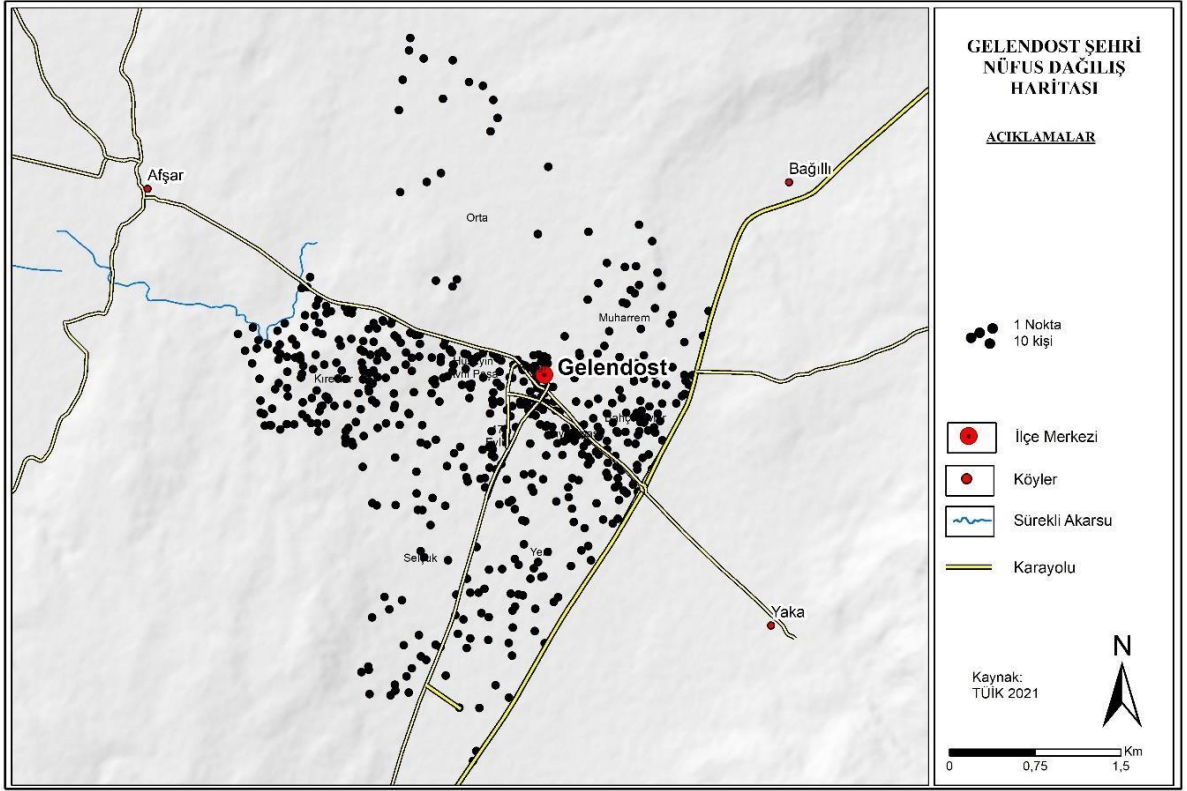
Şekil 31. Gelendost İlçe Merkezi'nde nüfusun yaş gruplarına göre bölünüşü (2021)

Gelendost İlçe Merkezi'nde bulunan 10 mahallede 2021 yılı itibarıyla 5.367 kişi yaşamaktadır. Bu mahallelerde en fazla nüfus 1.457 kişi ile Kirevler Mahallesi'nde bulunmaktadır. Kirevler Mahallesi'nde nüfusun fazla olmasında toplu konut idaresinin inşa ettiği 1. ve 2. etap toplu konutlar etkili olmuştur. Kirevler Mahallesi'nden sonra en fazla nüfusa sahip mahalle 830 nüfus ile Yeni Mahalle'dir. Yeni Mahalle'nin nüfus sıralamasında ilçedeki mahalleler içerisinde 2. Sırada yer almasında bulunduğu yer bakımından Isparta-Konya karayolunun hemen yanında yer alması etkili olmuştur. İlçedeki mahalleler arasında nüfus bakımından 3. sırada yer alan 581 nüfuslu Bahçelievler Mahallesi'nin nüfuslanmasında Isparta-Konya karayolunun yanında yer almasıyla birlikte ilçe merkezini Isparta-Konya karayoluna bağlayan hat üzerinde yer alması etkili olmuştur. 2016 yılı mahalle nüfusları değerlendirildiğinde 2021 yılına gelindiğinde tüm mahalle nüfusları azalırken Kirevler Mahallesi'nde 2. etap toplu konutlarında yapılmasıyla nüfus 2016 yılına göre %40 oranında artış göstermiştir.

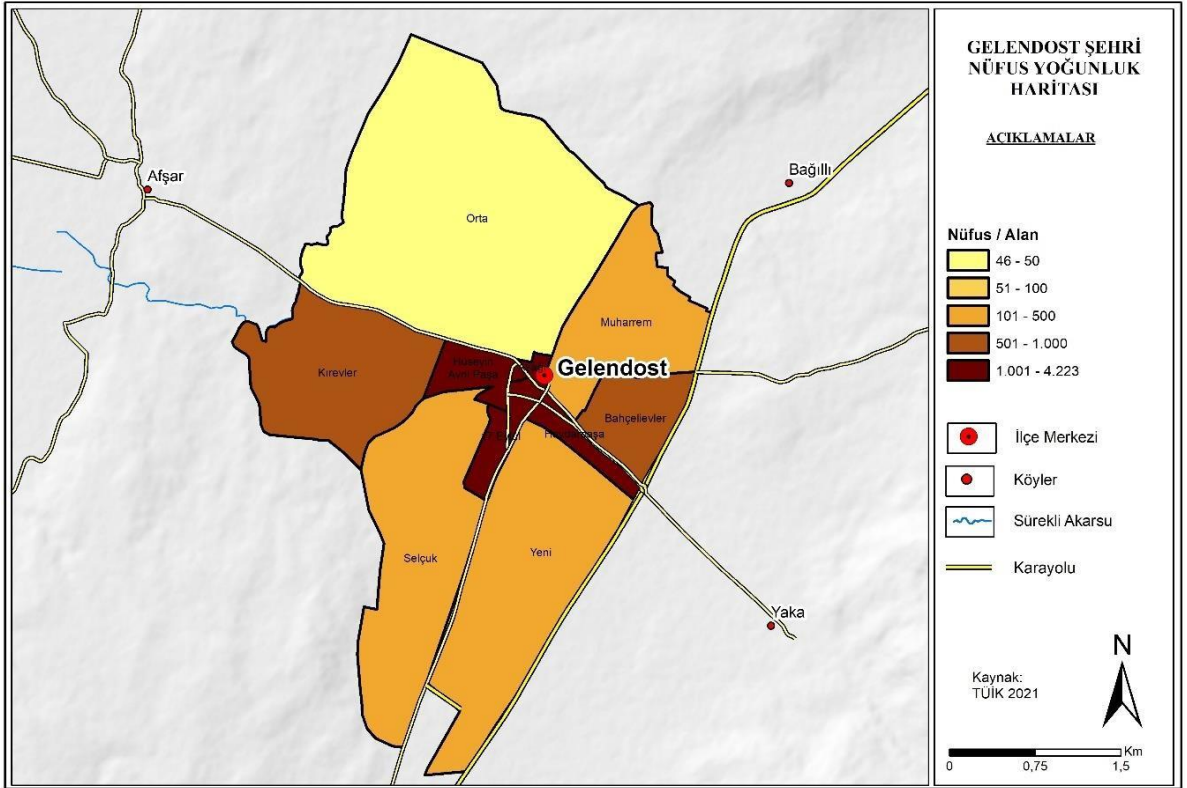
İlçedeki az nüfuslu mahalleler değerlendirildiğinde Aşağı Mahalle ve Orta Mahalle'nin en az nüfuslu iki mahalle olduğu görülmektedir. Aşağı Mahalle her ne kadar merkezi iş sahasının yakınında bulunsun da yüz ölçümünün küçük olması nüfusunun az olmasında etkili olmuştur. Orta Mahalle'nin az nüfuslanmasında ise merkezi iş sahasına uzak kalmasının yanında tarım arazilerinin geniş yer kaplaması etkili olmuştur.

Tablo 36. Gelendost İlçe Merkezi'nde Bulunan Mahallelerin Nüfusları (2007-2021) (TÜİK, ADNKS Sonuçları)

Mahalle	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
17 Eylül	-	-	419	381	362	376	391	373	372	365	339
Aşağı	300	309	263	257	215	223	218	206	232	217	213
Bahçelievler	-	-	722	665	712	738	668	655	638	607	581
Haydarpaşa	-	-	567	545	537	599	492	434	410	384	443
H.Avni paşa	838	879	455	405	404	431	429	410	435	431	417
Kirevler	-	-	759	1.051	1.021	1.017	1.019	1.274	1.381	1.441	1.457
Muharrem	1.435	1.394	540	543	512	575	514	453	428	401	415
Orta	275	309	299	286	275	270	277	242	222	231	225
Selçuk	929	918	448	447	449	446	427	442	449	438	447
Yeni	1.572	1.542	839	820	810	857	843	802	791	823	830

Harita 14. Gelendost İlçe Merkezi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (2021)

Harita 15. Gelendost İlçe Merkezi'nin Nüfus Yoğunluk Haritası (2021)

3.6.3 Gelendost İlçe Merkezi'nin Fonksiyonel Özellikleri

3.6.3.1 Konut Alanları

Gelendost İlçe Merkezinde konut alanları 168 hektarlık alana yayılmış durumdadır. Kirevler Mahallesi'nde Toplu Konut İdaresinin yaptığı konutlarda 4-5 katlı yapılar görülmektedir. Gelendost-Afşar yolu üzerinde hâkim bir tepe üzerine, Afşar platosunun başladığı yere inşa edilen bu konutlar Kirevler Mahallesinin nüfuslanmasında önemli bir role sahiptir. İlçede merkezi iş sahasında bulunan konutların 2, 3 ve 4 katlı olduğu görülmekte bu konutların alt katlarında ticari işletmelerin bulunduğu görülürken üst katları ise konut amaçlı kullanılmaktadır. Kırsal karakterli bir yerleşim yeri olan Gelendost İlçe Merkezi'nde konutların bahçeli ve tek katlı yanında eklentisi olan ve çoğunlukla 2 katlı olan konutların alt katının, garaj ve depo olarak kullanıldığı görülmektedir.

Gelendost İlçe Merkezi'nde ki konut alanları Gelendost'u Isparta-Konya karayoluna bağlayan Süleyman Demirel Bulvarı'nın kuzeyi ve güneyinden başlamak üzere merkezi iş sahasının çevresinde yoğunlaşmakta Afşar Köyü yolu üzerinde yer alan Kirevler Mahallesinde bulunan toplu konutlarda bir başka önemli konut alanı olarak gösterilebilir

Foto 20. Gelendost TOKİ konutları

Toplu konutların yer aldığı Kirevler Mahallesi ile Isparta-Konya Karayolunun yakınında bulunan ve bu yolu Gelendost'a bağlayan Süleyman Demirel Bulvarının kuzeyi ve güneyinde yer alan Bahçelievler Mahallesi ile Yeni Mahalle de bulunan konutlarda İlçede yaşayan nüfusun %53' ü yaşamaktadır. Merkezi iş sahasının büyük çoğunluğunu kaplayan Aşağı Mahalle de ticari işletmelerin yoğunluk kazanmasından dolayı en az nüfusa sahip mahalledir. Bir diğer az nüfusa sahip mahalle olan Orta Mahallede ise Merkezi iş sahasına uzak olmasının yanında tarım alanlarının fazla yer kaplamasından dolayı az nüfuslanmıştır.

Foto 21. Gelendost Muharrem Mahallesinde bulunan taş ev

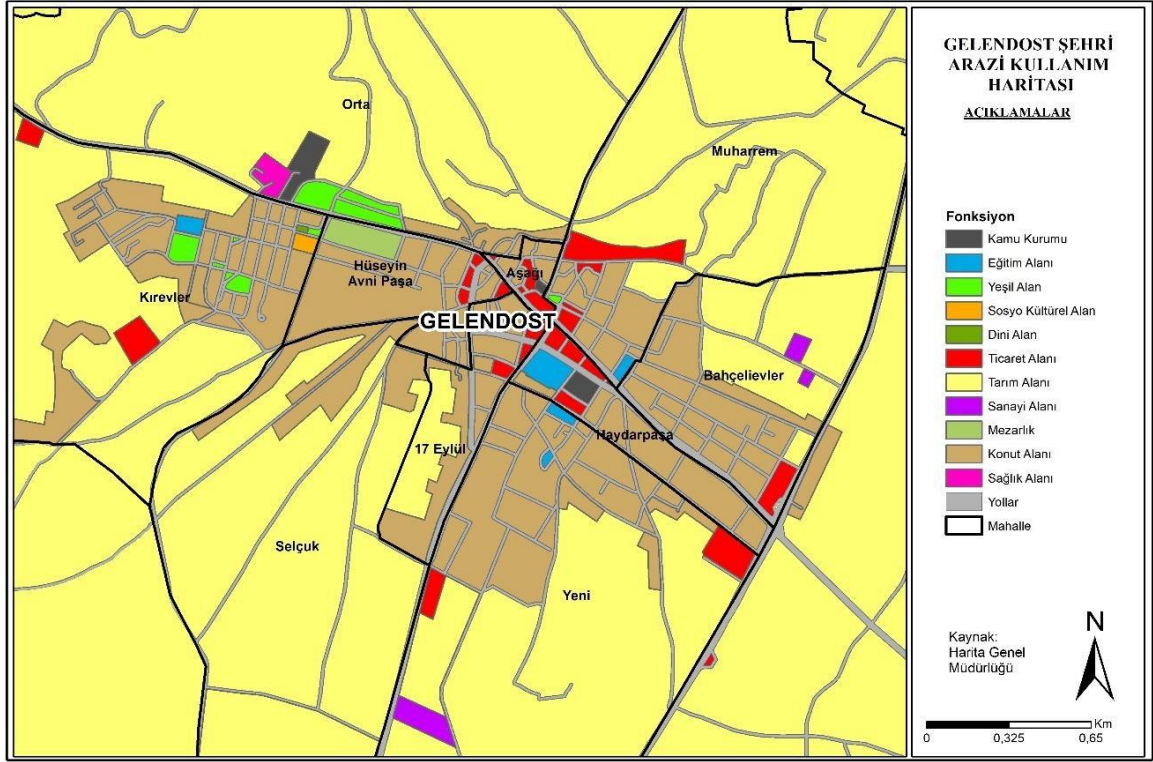
3.6.3.2 Resmi ve İdari Fonksiyon Alanları

Gelendost İlçe Merkezi'nde resmi ve idari kurumların merkezi iş sahasının kümелendiği alanda toplandığı görülmektedir. Haydarpaşa Mahallesi, Yeni Mahalle ve Aşağı Mahalle de daha yoğun bir şekilde resmi ve idari kurumların binaları bulunmaktadır. Haydarpaşa Mahallesinde bulunan Hükümet Konağında Gelendost Kaymakamlığı ve Kaymakamlığa bağlı bulunan Yazı İşleri Müdürlüğü, İlçe Nüfus Müdürlüğü, İlçe Tapu Müdürlüğü, İlçe Mal Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü bulunmaktadır.

Foto 22. Gelendost Hükümet Konağı

Gelendost Belediyesi Aşağı mahallede yer alırken, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Haydarpaşa Mahallesinde, İlçe Emniyet Müdürlüğü, İlçe Müftülüğü Yeni Mahallede bulunmaktadır. Gelendost Devlet Hastanesi ise Orta Mahallede yer almaktadır.

Harita 16. Gelendost İlçe Merkezi'nin Arazi Kullanım Haritası (2021)

Foto 23. Gelendost Belediyesi

Foto 24. Gelendost İlçe Müftülüğü

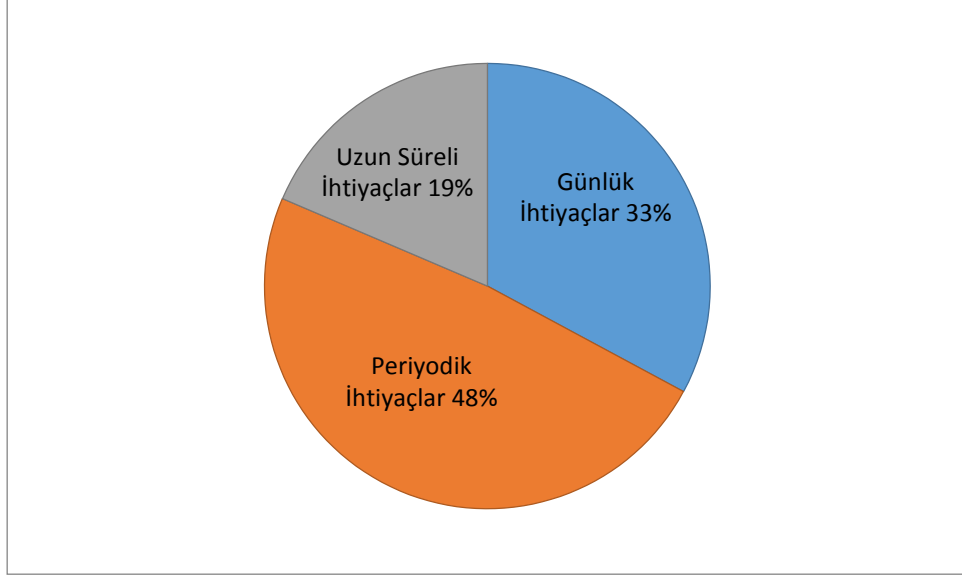
Foto 25. Gelendost Devlet Hastanesi

3.6.3.3 İktisadi Fonksiyon Alanları

Gelendost ticari işletmelerin büyük çoğunluğu Haydarpaşa, Yeni Mahalle ve Aşağı Mahallenin kesişim alanı olan merkezi iş sahası çevresinde yoğunlaşmıştır. Gelendost İlçe Merkezi'nde günlük ihtiyaçların karşılanması adına 46 ticari işletme bulunmaktadır. İlçe merkezinde periyodik ihtiyaçlar bakımından birçok alanda ticari işletme bulunmakta; Erkek kuaförü, bayan kuaförü, eczane, benzin istasyonu vs. olmak üzere 68 ticarethane yer almaktadır. Uzun süreli ihtiyaçların karşılandığı ticarethanelere bakıldığında beyaz eşya, mobilyacı, bilgisayar ve telefoncuların ön planda olduğu 26 ticari işletme bulunmaktadır (Tablo 37).

Tablo 37. Gelendost İlçe Merkezi'nde Yer Alan Perakende Ticaret İşletmeleri (2021) (Gelendost Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü)

Günlük İhtiyaçlar		Periyodik İhtiyaçlar		Uzun Süreli İhtiyaçlar	
Fırın	6	Eczane	5	Mobilyacı	4
Bakkal	4	Bayan Kuaförü	6	Beyaz Eşya	3
Manav	4	Erkek Kuaförü	14	Halıcı	1
Kasap	5	Petrol İstasyonu	8	Kuyumcu	1
Kuruyemişi	1	Ayakkabı Tamircisi	2	Telefoncu	2
Balıkçı	2	Fotoğrafçı	3	Saatçi	1
Tavukçu	3	Kırtasiye	2	Bilgisayarcı	3
Tekel Bayii	5	Terzi	3	Kuyumcu	1
Market	14	Oto Yıkama	5	Oto Yedek Parça	3
Büfe	2	Tüpçü	2	Av Bayisi	2
Toplam	46	Tuhafiye	3	Oto Galeri	2
		Halı Yıkama	2	PVC	3
		Züccaciye	2	Toplam	26
		Kömürcü	4		
		Hamam	1		
		Konfeksiyon	5		
		Çiçekçi	1		
		Toplam	68		

Şekil 32. Gelendost İlçe Merkezinde yer alan perakende ticaret işletmelerinin oransal bölünüşü (2021)

Gelendost İlçe Merkezi'nde günlük, periyodik ve uzun süreli ihtiyaçların karşılandığı ticari işletmelerin yanı sıra, küçük sanayi ve imalathaneler kategorisinde yer alan soğuk hava deposu ve paketleme tesisleri önemli bir paya sahiptir. Isparta-Konya Karayoluna sınırı bulunan Selçuk Mahallesi'nde 8, Yeni Mahallede 6 ve diğer mahallelerde de 8 tane olmak üzere toplamda 22 adet soğuk hava deposu ve paketleme tesisi bulunmaktadır.

Foto 26. Yenice Köyünde bulunan soğuk hava deposu ve paketleme tesisi

Foto 27. Yenice Köyünde bulunan soğuk hava deposu ve paketlenme tesisi

Gelendost İlçe Merkezi'nde küçük sanayi ve imalathaneler merkezi iş sahasının dışında yer alırken yeme-içme- eğlenme ve dinlenme alanındaki ticari işletmeler ile büro hizmetleri, hırdavat ve nalbur, tarım aletleri tarım ilaçları ve yem bayii ticari işletmelerinin büyük çoğunluğu merkezi iş sahası içerisinde yer almaktadır.

Foto 28. Gelendost İlçe Merkezi'nde bulunan ticari işletme (hırdavatçı)

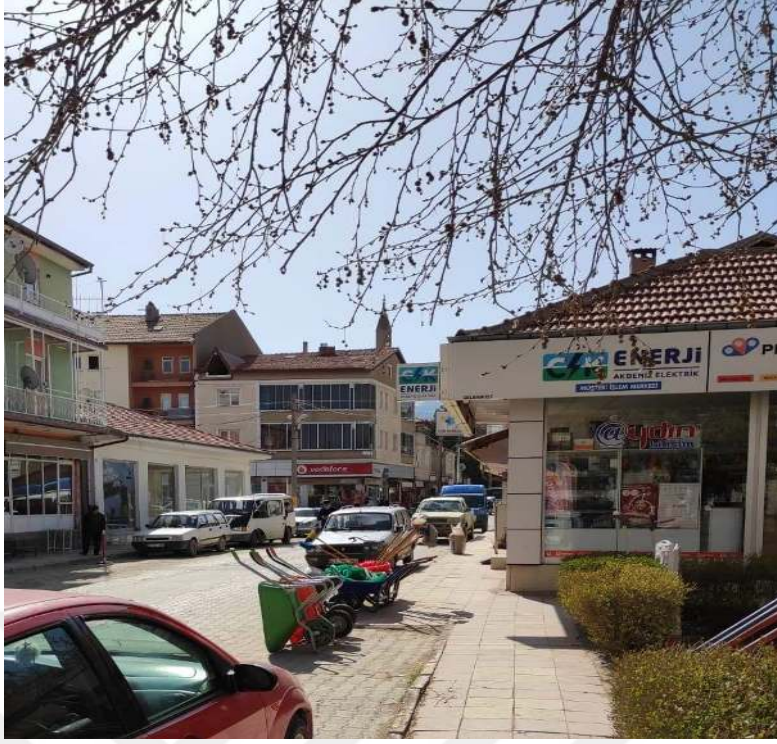
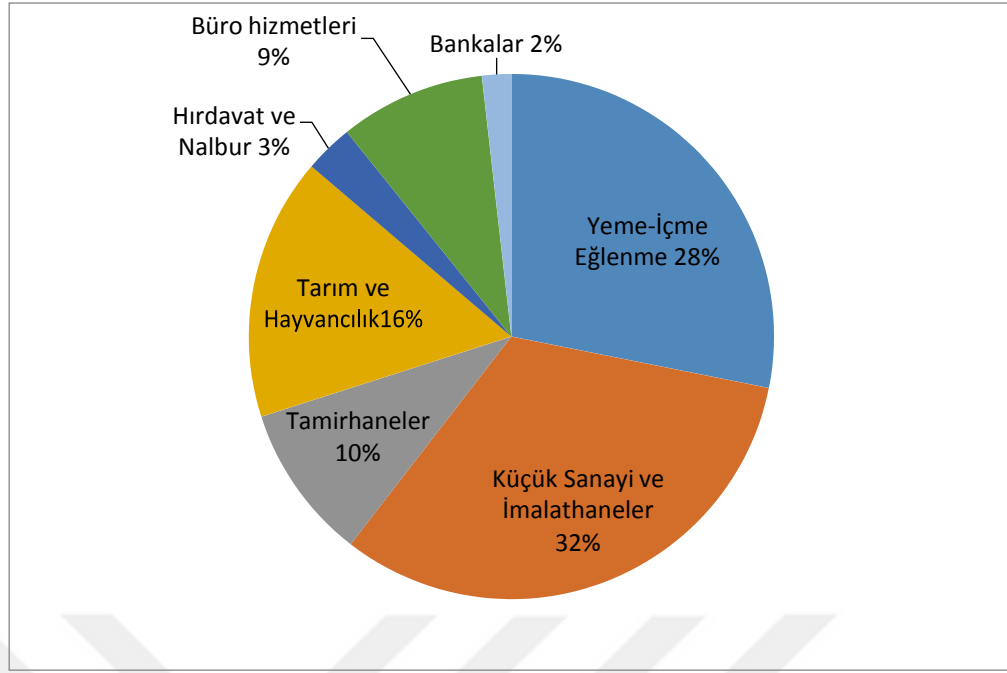

Foto 29 . Gelendost İlçe Merkezi'nde bulunan ticari işletme (elektrik tesisatçısı)

Tablo 38. Gelendost İlçe Merkezi'nde Yer Alan Diğer Ticari İşletmeler (2021) (Gelendost Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü)

Yeme- İçme- Eğlenme -Dinlenme		Küçük Sanayi ve İmalathaneler		Tamirhaneler	
Kahvehane	13	Depo	22	Elektrikçi	8
Çay Bahçesi	4	Oto Tamircisi	8	Mobilya Tamircisi	2
Lokanta	3	Lastik Tamircisi	2	Tv Tamircisi	2
Döner pide Kebap Salonu	12	Oto Kaportacı	3	Sihhi Tesisatçı	4
Pastane	6	Oto Elektrikçi	3	Toplam	16
Otel	4	Motosiklet Tamircisi	3		
Oyun Salonu	1	Demir Doğramacı	9		
Birahane	4	Toplam	54		
Toplam	47				
Tarım ve Hayvancılık		Hırdavat ve Nalbur		Büro Hizmetleri	
Tarım Aletleri	8	Hırdavat	3	İrtibat Bürosu	9
Tarım İlaçları	9	Nalbur	2	Muhasebeci	3
Veteriner	4	Toplam	5	Sigortacı	3
Yem Bayii	6	Bankalar		Toplam	15
Toplam	27	Banka	3		

Şekil 33. Gelendost İlçe Merkezi'nde yer alan diğer ticari işletmelerin oransal bölünüşü (2021)

3.6.3.4 Sosyal ve Kültürel Fonksiyon Alanları

Gelendost İlçe Merkezi'nde sosyal fonksiyon alanlarından sağlık alanları kapsamında, Orta Mahallede 50 yatak kapasiteli Gelendost İlçe Devlet Hastanesi ile Gelendost Aile Sağlığı Merkezi ve 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 2 adet özel diş kliniği hizmet vermektedir.

Gelendost İlçe Merkezi'nde eğitim ve kültür fonksiyonu kapsamında ele alabileceğimiz okulların dağılımına baktığımızda 1 anaokulu, 2 ilkokul, 3 ortaokul, 3 lise ve 1 meslek yüksekokulu olmak üzere 10 eğitim kurumu bulunmaktadır. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde 1.019 öğrenci 96 öğretmen ve 73 derslik ile hizmet verilmektedir. Ayrıca Gelendost İlçe Merkezi'nde İlçe Halk Kütüphanesi ile Halk Eğitim Merkezi de bulunmaktadır.

2000 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi' ne bağlı olarak kurulan Gelendost Meslek Yüksek Okulu, 2018 yılında Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'ne bağlanmıştır. 2021 yılı itibarıyla Gıda İşleme, Yönetim ve Organizasyon, Finans- Bankacılık ve Sigortacılık, Eczane Hizmetleri bölümleri bulunmaktadır. Yine 2021 yılı itibarıyla 219 öğrenci ve 13 öğretim elamanı bulunmaktadır.

Tablo 39. Gelendost İlçe Merkezi'ndeki Eğitim Kurumlarının Derslik-Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2021)

	Eğitim Kurumları	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
1	Elma Şekeri Anaokulu	4	44	3
2	Şehit Erhan Çakmak İlkokulu	13	224	16
3	Şehit Atilla Şener İlkokulu	4	96	4
4	Şehit Erhan Çakmak Ortaokulu	10	168	18
5	Şehit Atilla Şener Ortaokulu	12	119	13
6	Gelendost Şehit Suat İshakoğlu İmam-Hatip Ortaokulu	9	60	9
7	Gelendost İmam-Hatip Lisesi	5	39	10
8	Gelendost Anadolu Lisesi	12	211	20
9	Gelendost Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	4	58	3
10	ISUBÜ Gelendost Meslek Yüksek Okulu	9	219	13

3.6.3.5 Diğer Fonksiyon Alanları

Gelendost İlçe Merkezi'nde bulunan diğer fonksiyon alanlarını incelediğimizde 9 adet akaryakıt istasyonunun bulunduğu bunların 2 sinin Isparta-Konya karayolu üzerinde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca 1 dinlenme tesisi de bu karayolu üzerinde bulunmaktadır. Gelendost İlçe Merkezi'nde konaklama üzerine 3 otel ve Gelendost Belediyesi'ne ait bir misafirhane bulunmaktadır.

4. GELENDOST İLÇESİ'NİN İKTİSADİ COĞRAFYASI

İnsanların hayatlarını kazanmaları ve devamı için gerekli olan ekonomik faaliyetlerin yeryüzündeki mekânsal dağılımını, insan-doğal ortam etkileşimi bağlamında coğrafyanın temel ilkelerine bağlı kalarak inceleyen sosyoekonomik (beşeri) coğrafya dalına ekonomik coğrafya denir. (Özçağlar, A.,2006, s.125). Gelendost İlçesi'ndeki ekonomik faaliyetler; tarım, hayvancılık, sanayi, ticaret, ulaşım, turizm başlıkları altında incelenecektir.

4.1 Tarım

4.1.1 Genel Bakış

'Tarım, insan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bitki, hayvan, su ve ormanlar gibi doğal kaynakları işleyerek ekonomik yararlanmayı ve üretim yapmayı kapsar. Bu anlamda, tarımsal faaliyetler ilk ekonomik faaliyet olup insanlık açısından tarım yapabilme çok önemli bir aşama olmuştur. Tarımsal faaliyetlerle insanların beslenme, barınma, giyinme ihtiyaçları karşılanmakta, bunlara ilaveten sanayi ve hizmetler sektörlerine de işgücü, sermaye, hammadde ve dış ticaret açısından kaynak oluşturulmaktadır' (Karabağ, Şahin, 2009).

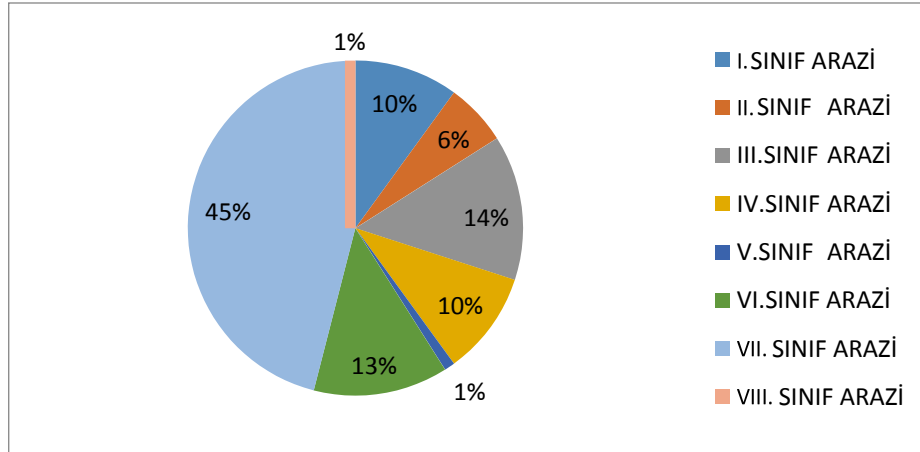
Gelendost'da temel ekonomik geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Tarımsal faaliyetler hayvancılık faaliyetlerine göre çok daha ön plandadır. 1990'lı yılların başında kuru tarım alanları toplam tarım alanları içerisinde %90'lık bir paya sahipken, faaliyete geçen sulama projeleri ile birlikte günümüzde sulu tarım alanlarının payı toplam tarım alanları içerisinde %35'e kadar yükselmiştir.

'Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı, temel toprak etütleri ve iklim koşullarına dayalı olarak arazilerin toprak bozulmasına sebebiyet vermeyecek bir biçimde kullanım ve koruma verilerini bir araya getiren planlamaya yönelik arazi yetenek sınıflamasını ifade etmektedir. Yapılan sınıflamada topraklar Romen rakamlarıyla I.sınıftan VIII. sınıfa kadar gruplandırılmaktadır. I. sınıftan başlayarak sınıf sayısı yükseldikçe sınırlayıcı faktörlerin çeşidi, şiddet derecesi ve kullanma tehlikeleri artmaktadır. Genel olarak ilk dört sınıf tarıma uygun olarak kabul edilirken, V., VI. ve VII. sınıf araziler çayır, mera ve orman alanları için yeteneklidir. VII. sınıf araziler ise sınırlayıcı unsurların en fazla olduğu ve hiçbir bitkisel ürün alınamayan alanlara karşılık gelmektedir. I. sınıf araziler seçkin tarım arazilerini II. sınıf oldukça iyi tarım arazilerini temsil ederken, III. sınıf tarım arazileri sınırlayıcı unsurların arttığı alanlar olup iyi bir toprak yönetimi ile bu alanlarda tarımsal üretim ve verim arttırılabilir. IV. sınıf araziler tarım yapılabilen alanları işaret etse de bu sınıf tarımda kullanımı sınırlı arazilerdir. Bu nedenle bazı bitki türleri için uygundur' (Karabacak, 2021).

Tablo 40. Gelendost’da Arazi Verimlilik Sınıflaması

Verimlilik Sınıfı	Alan (km ²)	Oran (%)
I. Sınıf Araziler	53	10
II. Sınıf Araziler	28	6
III. Sınıf Araziler	71	14
IV. Sınıf Araziler	49	10
V. Sınıf Araziler	5	1
VI. Sınıf Araziler	66	13
VII. Sınıf Araziler	231	45
VIII. Sınıf Araziler	7	1
Toplam	510	100

I.sınıf araziler, araştırma sahasında 53 km² lik alan kaplamaktadır. Toplam alanın %10’ unu oluşturmaktadır. Gelendost Ovası ve Yenice Köyü’nün büyük bir kısmı I.sınıf arazilerden oluşmaktadır. Sultan Dağların’dan doğan ve Madenli ile Bağlılı Köylerinden geçerek Eğirdir Gölü’ne dökülen Akçay Deresi Bağlılı ve Madenli Köylerinin bulunduğu alana vadi özelliği kazandırarak bu alanların I. sınıf arazi olmasını da sağlamıştır. Akdağ’ın kuzeydoğusunda yer alan Çaltı Köyünün bulunduğu sahada da I.sınıf araziler bulunmakta buradaki I.sınıf arazilerde kuru tarım faaliyetleri yürütülmektedir. I.sınıf araziler Hacılar, Esinyurt ve Yeşilköy köylerinin Eğirdir Gölü’nün kıyı kesimlerinde ince bir hat halinde uzanmaktadır. Çaltı köyü dışındaki I.sınıf arazilerin tamamında elma yetiştiriciliği yapılmaktadır.

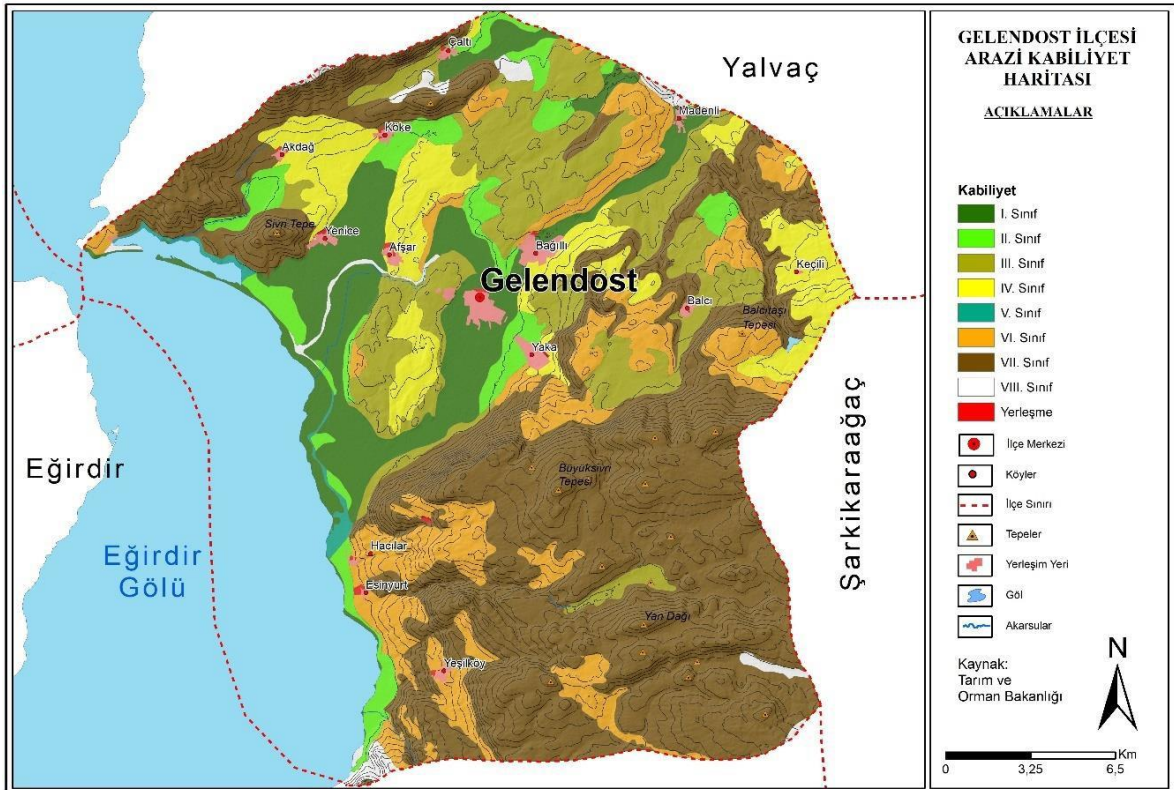
Şekil 34. Gelendost’da arazinin verimlilik sınıfına göre bölünüşü

Gelendost'ta II.sınıf araziler 28 km²'lik yer kaplamaktadır. Toplam arazi içerisinde %6'lık bir paya sahiptir. Yükseltinin görece az olduğu ova tabanı ve vadi tabanında yer alan I.sınıf arazilerin yakınında yükseltinin artmaya başladığı düzlük alanlar II.sınıf arazileri oluşturur. Akdağ, Köke ve Çaltı köylerinde bulunan II. sınıf arazilerde kuru tarım faaliyetleri yaygın olarak yapılırken, Yenice, Yaka, Afşar, Gelendost, Hacılar, Esinyurt ve Yeşilköy' de elma yetiştiriciliği yapılmaktadır.

III. sınıf araziler kapladığı 71 km²'lik alanla araştırma sahasında üçüncü sırada yer alır. Gelendost' da ki toplam arazi içerisinde %14' lük paya sahiptir. Gelendost İlçe Merkezi ile Yenice Köyü arasında kalan Afşar Platosu ile Sultan Dağlarından gelen derelerin toplanma alanı olan Bağlılı ve Madenli köylerinin de bulunduğu vadinin kuzey ve güney yamaçlarında ve Çaltı Köyünün bulunduğu alanda I. ve II. sınıf arazilerin çevresinde görülür. III. sınıf arazilerde çoğunlukla kuru tarım faaliyetleri yapılmaktadır.

IV. sınıf araziler araştırma sahasında 49 km²'lik alan kaplamaktadır ve toplam arazi içerisinde %10'luk bir paya sahiptir. IV. sınıf araziler ilçe genelinde daha fazla alana yayılmıştır. Afşar platosunda, Akdağ Köyünde II. ve III. sınıf arazilerin devamında, Yaka Köyünde yükseltinin arttığı üst kısımlarda ve İlçeye bağlı yükseltisi en fazla olan Keçili Köyünün büyük bir kısmında IV. sınıf araziler bulunmaktadır.

VI. sınıf araziler araştırma sahasında 66km²'lik yer kaplamaktadır. Toplam arazi içerisinde %13'lük paya sahiptir. İlçenin doğusunda yükselti ve eğimin arttığı alanlar ile ilçenin güneyinde Anamas Dağlarının eteklerinde eğimin arttığı yamaçlarda yer alan Yeşilköy, Hacılar ve Esinyurt köylerinin arazilerinde daha çok yer kaplamaktadır. Bu alanlarda daha çok çayır ve ormanlık alanlar görülmektedir (Harita 17).

Harita 17 . Gelendost İlçesi Arazi Kabiliyet Haritası

VII.sınıf araziler araştırma sahasının en fazla yer kaplayan alanını oluşturmaktadır. 231 km² lik alanla araştırma sahasında ki arazi varlığının %45'ni oluşturmaktadır. İlçenin kuzey batısı ile güney- güney doğusunda yer alan dağlık sahalar VII. sınıf kabiliyete sahip araziler tarafından kaplanmıştır. Bu araziler sınırlayıcı unsurların en fazla olduğu bitkisel ürünün elde edilemediği çayır ve ormanlık alanlar olarak bilinmektedir.

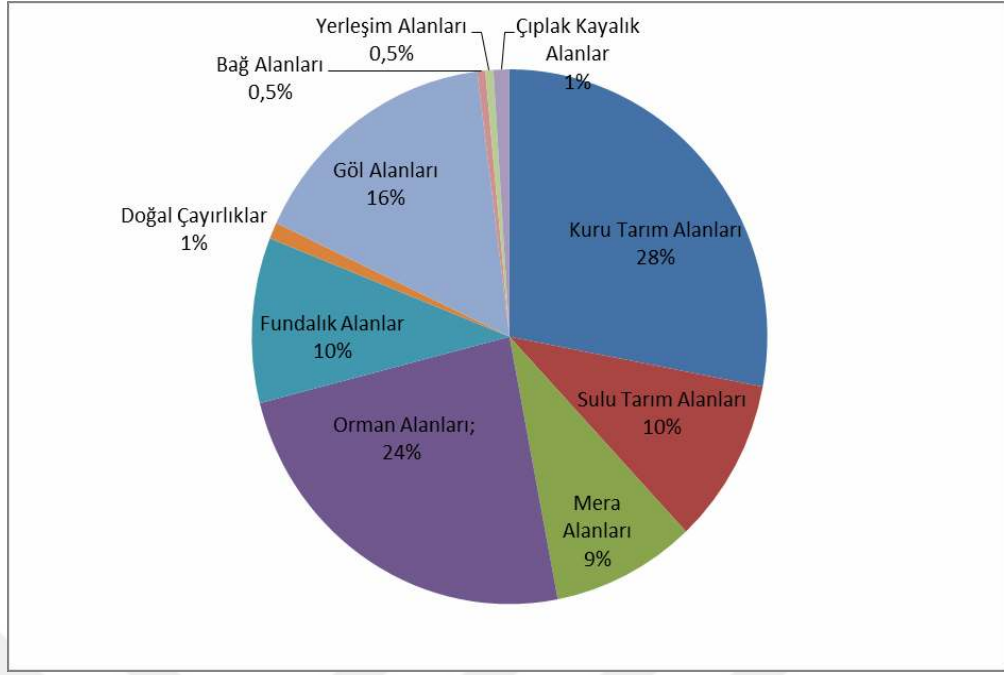
VIII. sınıf araziler 7 km²'lik alanla araştırma sahasının %1'ni oluşturmaktadır. Eğimin çok yüksek olduğu ve çıplak kayaların bulunduğu alanlara Akdağ ve Anamas Dağları'nın yüksek kesimlerinde rastlanılır.

4.1.2 Genel Arazi Kullanımı

Gelendost ilçesi yüz ölçümü olarak yaklaşık 624 km²'lik bir alan kaplamaktadır. 178km²'lik alana sahip olan kuru tarım alanları %28'lik paya sahiptir. Araştırma sahasında en çok yer kaplayan 2. Alan 149 km² ve sahip olduğu %24 pay ile orman alanlarıdır. Göl alanları %16'lık pay ile 3.sıradadır. Göl alanlarını %10'luk pay ile sulu tarım ve Fundalık alanları takip etmektedir. Araştırma sahasında mera alanlarının payı %9 iken çayır ve çıplak kayalık arazilerinin oranı %1dir. Bağ ve yerleşim alanlarının payı ise %0,5 tir (Tablo 41, Şekil 35).

Tablo 41. Gelendost'da Genel Arazi Kullanım Türleri ve Alanları (2021)

Arazi Kullanımı	Alan km ²	Oran %
Kuru Tarım Alanları	178	28
Sulu Tarım Alanları	64	10
Mera Alanları	56	9
Orman Alanları	149	24
Fundalık Alanlar	63	10
Doğal Çayırliklar	5	1
Göl Alanları	98	16
Bağ Alanları	3	0,5
Yerleşim Alanları	3	0,5
Çıplak Kayalık Alanlar	5	1
Toplam	624	100,0

Şekil 35. Gelendost'ta genel arazi kullanım durumu (2021)

Araştırma sahasında ormanlık alanlar ilçenin güney, güneydoğusunda bulunan Anamas Dağları üzerinde yer almaktadır. Hacılar, Esinyurt ve Yeşilköy köylerinin doğusunda ortalama 1500 metre yükseklikten itibaren başlayan ormanlık alanlar toplam ilçe arazi içerisinde %24' lük paya sahiptir.

Araştırma sahasında fundalık alanlar ilçenin kuzeybatısında yer alan Kirişli Dağı ve uzantısında, İlçenin güneydoğu ve doğusunda yer alan Anamas Dağlarının eteklerinde Hacılar, Esinyurt ve Yeşilköy köylerinin bulunduğu yamaçlarda 1000- 1300m. Arası görülmekte olup toplam arazi içerisinde %10'luk bir paya sahiptir.

Araştırma sahasında su yüzeyinin kapladığı alan 98 km²'lik alan ile genel arazi kullanımı içerisinde %16'lık bir paya sahiptir. Bu alanın oluşmasında Eğirdir Gölü ana etkindir.

Araştırma sahasında yerleşme alanları 3km²'lik bir alan oluşturmuştur. Genel arazi kullanımı içerisinde %0,5 oranında bir paya sahiptir. Yerleşim alanları düz ve düze yakın alanlar ile su kaynaklarına yakın, eğimli alanlarda güneye bakan yamaçlara kurulmuşlardır.

Mera alanları araştırma sahasında 56 km²'lik bir alan kaplamakta ve genel arazi kullanımı içerisinde %9 oranında paya sahiptir. Anamas silsilesinin devamında kuzeybatı yönüne doğru Keçili ve Balcı köylerinin yüksek kesimlerinde mera alanları bulunmaktadır.

Sulu tarım alanları araştırma sahasında kapladığı 64 km² alan ile genel arazi kullanımı içerisinde %10 oranında paya sahiptir. Sulu tarım arazileri Gelendost Ovası, Yenice ve Afşar köylerinin bulunduğu alanda yoğunlaşmıştır. Akçay deresinin oluşturduğu alüvyal topraklar üzerinde sulanabilen verimli tarım arazileri bulunur. Sulama projeleri ile sulu tarım alanları 1990'lı yıllarda tarım alanları içerisinde %10 oranında paya sahipken günümüzde bu oran %30'a kadar yükselmiştir. Sulanabilen tarım arazilerinin 57 km²'lik alanında elma yetiştiriciliği yapılırken, kalan alanlarda çoğunlukla erik, şeftali, kayısı, sarımsak ve sera domatesi yetiştirilmektedir.

Kuru tarım alanları araştırma sahasında kapladığı 178 km²'lik alan ile %28'lik bir paya sahiptir. Genel arazi kullanımı içerisinde kuru tarım alanları en yüksek paya sahiptir. Kuru tarım

alanları ilçe geneline yayılmış durumdadır. Her köyün kuru tarım arazisi bulunmaktadır. Kuru tarım alanlarında daha çok arpa, buğday, nohut, mercimek ve yem bitkileri yetiştirilmektedir. Ayrıca kuru tarım alanlarında 2.241 hektarlık arazi 2020 yılı itibariyle nadasa bırakılmıştır.

Foto 30. Gelendost elma bahçeleri (Yenice Köyü)

Foto 31. Gelendost elma bahçeleri (Yeşilköy Köyü)

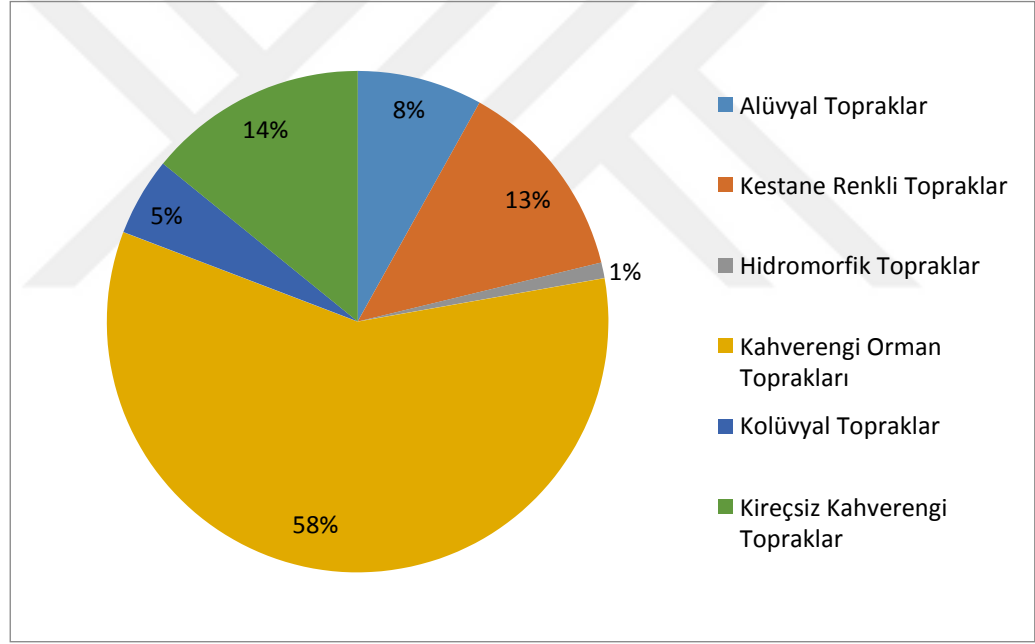
Araştırma sahasında görülen toprak türleri incelendiğinde başlıca toprak türleri; kahverengi orman toprakları, kestane renkli topraklar, kireçsiz kahverengi topraklar, alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar ve hidromorfik topraklardır.

Kahverengi orman toprakları %58'lik oran ile araştırma sahasında en fazla bulunan toprak türüdür. Gelendost'un doğu ve güneydoğusunda yer alan Anamas Dağları üzerinde bulunan araziler kahverengi orman toprağı ile kaplanmış durumdadır. Araştırma sahasında %14'lük paya sahip olan Kireçsiz kahverengi topraklara bölgenin kuzey ve kuzey batısında rastlanmaktadır. Kuzeybatı da yer alan Akdağ (Kirişli Dağı) ve çevresinde sıklıkla bu topraklar görülmektedir. Ayrıca Gelendost Ovası'nın orta kesiminde yer alan Afşar Platosunda da bu toprak türü görülmektedir. Araştırma sahasında bir diğer toprak türü olan kestane renkli topraklar %13 oranında yer kaplamaktadır. Kirişli dağı ve Afşar Platosunun doğusunda ve güneyde Anamas Dağının eteklerinde bu topraklar görülmektedir. Alüvyal topraklara Gelendost ovasında ve Akçay Deresinin toplanma alanı olan vadi

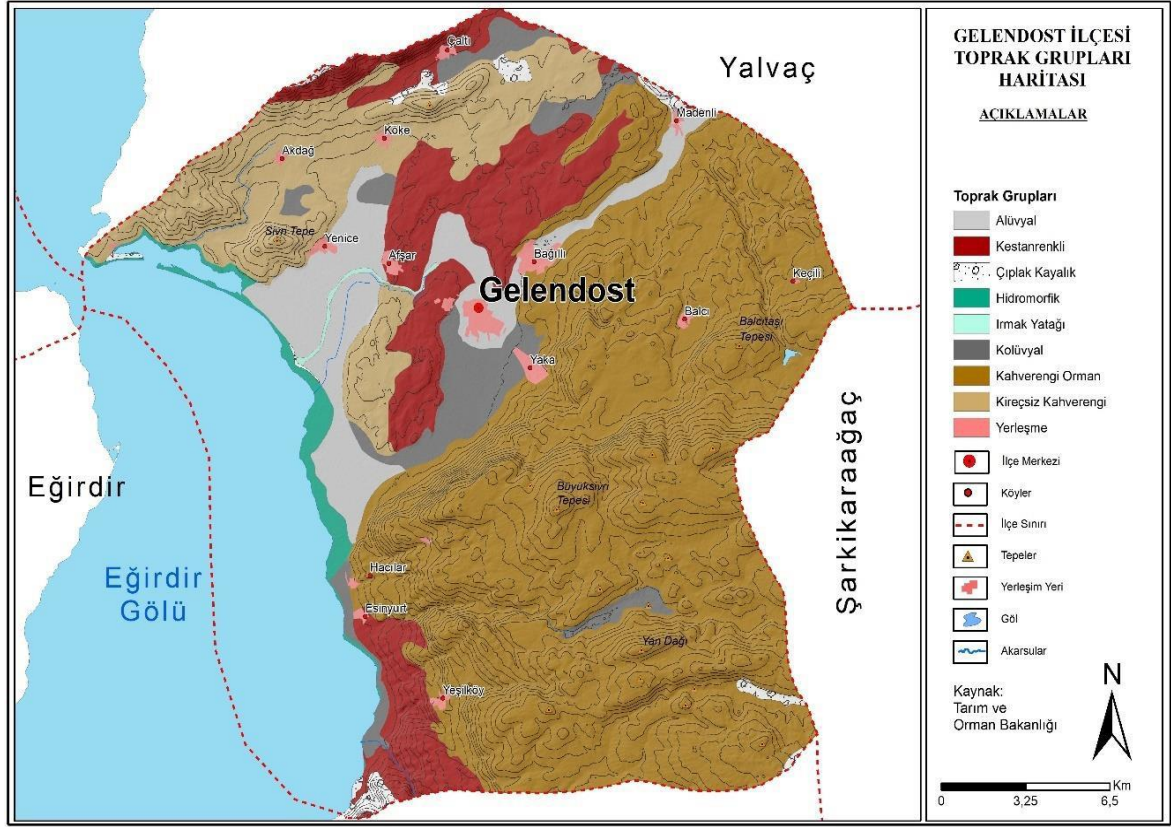
çevresinde görülmektedir. Bu toprak türü bulunduğu alanlar I. sınıf arazi olup sulu tarımın yapıldığı verimli toprak alanlarıdır. Araştırma sahasında %5 oranında paya sahip olan kolüvyal topraklara Gelendost Ovası'nın güneydoğusunda ve bölgenin güneyinde Eğirdir Gölü'nün kıyı şeridinde rastlanmaktadır. Hidromorfik topraklar ise %1 oranında paya sahip olup Gelendost Ovası'nın batısında Eğirdir Gölü'ne yakın kesimlerde bulunmaktadır (Tablo 42, Şekil 36).

Tablo 42. Gelendost'da Arazinin Toprak Türlerine Göre Bölünüşü (2021)

Toprak Türleri	Alan (Km ²)	Oran (%)
Alüvyal Topraklar	41	8
Kestane Renkli Topraklar	65	13
Hidromorfik Topraklar	5	1
Kahverengi Orman Toprakları	296	58
Kolüvyal Topraklar	27	5
Kireçsiz Kahverengi Topraklar	71	14

Şekil 36. Gelendost'da arazinin toprak türlerine göre oransal bölünüşü (2021)

Harita 18. Gelendost İlçesi Toprak Grupları Haritası

4.1.3 Tarım Alanlarının Parsel Büyüklükleri ve Mülkiyet Durumu

‘Tarım topraklarının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılabilmesi bakımından, genel anlamda arazi yönetimi çerçevesinde tarımsal üretime uygun arazilerin belirlenmesi ve bu doğrultuda bunların niteliklerine uygun olarak kullanılması önem taşımaktadır’ (Yağanoğlu, vd., 2000).

Ülkemizde tarım arazileri üzerinde parsel büyüklüğünün önemi oldukça fazladır. Türkiye’de nüfus artışına paralel bir şekilde işlenebilir arazilerin artmaması, toprak üzerindeki nüfus baskısını arttırmış ve tarım arazileri miras yoluyla bölünerek parçalanma durumu ile karşı karşıya kalmıştır. Miras yoluyla parçalanma ve birbiri arasında mesafe olan dağınık durumdaki tarım arazilerinde yetiştirilen ürünlerde verim düşüklüğü yaşanmaktadır.

Tablo 43. Gelendost’da Tarımsal İşletme Büyüklükleri (1981 Köy Envanter Etüdü)

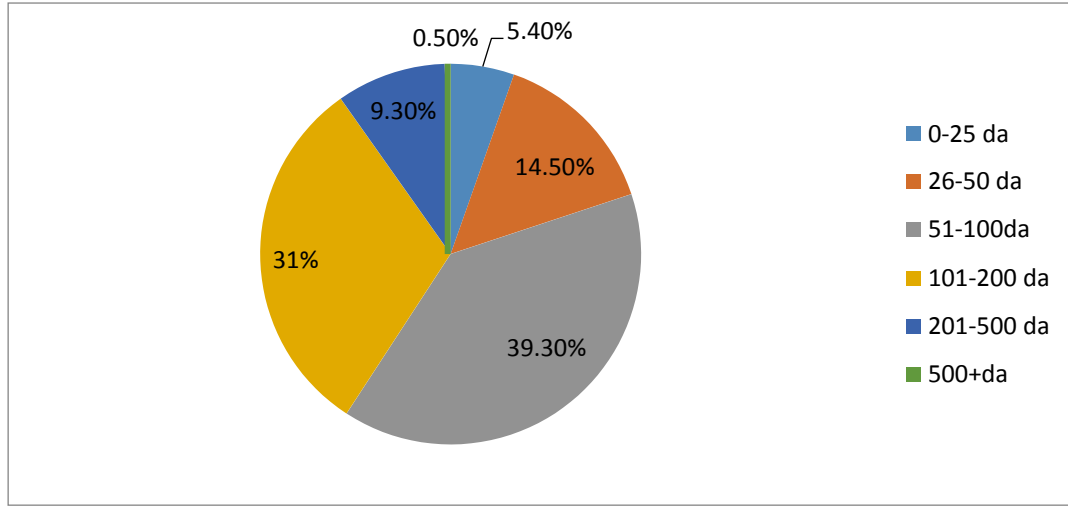
İşletme Büyüklüğü (da)	Alanı(da)	Oranı (%)	Aile Sayısı	Oranı (%)	Parça Sayısı	Oranı (%)	Ortalama Parsel Büyüklüğü
0-25	5.463	5,4	519	28,8	4.033	11	1,35
26-50	14.656	14,5	428	23,8	7.377	20	1,98
51-100	39.957	39,3	590	32,8	14.853	40,1	2,69
101-200	31.239	31	222	12	8.976	24,3	3,48
201-500	9.465	9,3	34	2	1.460	4	6,48
500+	515	0,5	1	0,06	224	0,6	2,29
TOPLAM	101.295	100	1.794	100	36.923	100	2,63

Araştırma sahasında 1981 köy envanter etüdü verilerine göre 101.295 da. arazi 36.923 parsel araziye ayrılmıştır. Bu verilere göre Gelendost’ da 1981 yılında ortalama parsel büyüklüğü 2,63 dekadır.

1981 yılında araştırma sahasında işletme büyüklüğü 0-25 da olan tarım arazileri toplam 101.295 da. alan içerisinde sahip olduğu 5463 da. alan ile %5,4 oranında paya sahiptir. 0-25 da. alana sahip tarım arazilerinin ortalama parsel büyüklüğü ise 1,35 da’dır. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %11’ini oluşturmaktadır. 0-25 da büyüklüğe sahip 5.463 dekarlık arazi 519 aileye bölünmüştür. 0-25 da. tarımsal işletme büyüklüğüne sahip olan ailelerin toplam aile içinde oranı %28,8’ dir.

Araştırma sahasında 1981 yılı verilerine göre işletme büyüklüğü 26-50 da. olan arazilerin toplam alanı 14.656 dekadır. Bu alan 7.377 parsel araziye bölünmüş durumdadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 1,98 dekadır. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin toplam %20’ sini oluşturmaktadır. 26-50 da büyüklüğe sahip 14.656 dekarlık arazi 428 aileye bölünmüştür. 26-50 da. tarımsal işletme büyüklüğüne sahip olan ailelerin toplam aile içinde oranı %23,8 dir. İşletme büyüklüğü 51-100 da. olan tarım alanlarının toplamı 39.957 da’dır. Bu alan 14.853 parsel araziye bölünmüş durumdadır. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %40,1’ini oluşturmaktadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 2,69 da’dır. 51-100 da. büyüklüğe sahip 39.957 dekarlık arazi 590 aileye bölünmüştür. 51-100 da. tarımsal işletme büyüklüğüne sahip olan ailelerin toplam aile içinde oranı 32,8’dir.

Gelendost’ da 1981 verilerine göre işletme büyüklüğü 101-200 da. olan tarım alanlarının toplamı 31.239 da’dır. Bu alan 8.976 parsel araziye bölünmüş durumdadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 3,48 da’dır. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %24,3’ünü oluşturmaktadır. 101-200 da. büyüklüğe sahip 31.239 dekarlık arazi 222 aileye bölünmüştür. 101-200 da tarımsal işletme büyüklüğe sahip olan ailelerin toplam aile içinde oranı %12’dir. İşletme büyüklüğü 201-500 da. olan tarım alanlarının toplamı 9.465 da’dır. Bu alan 1.460 parsel araziye bölünmüş durumdadır. Bu gruptaki parsel sayısı toplam tarım arazilerinin %4’ ünü oluşturmaktadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 6,48 da’dır. 201-500 da. büyüklüğe sahip 9.465 dekarlık arazi 34 aileye bölünmüştür. 201-500 da. tarımsal işletme büyüklüğüne sahip olan ailelerin toplam aile içinde oranı %2’dir (Tablo 43).

Şekil 37. Gelendost'da tarımsal işletme büyüklüklerinin oransal bölünüşü (1981)

Tablo 44. Gelendost'da Tarımsal İşletme Büyüklükleri (2020) (Isparta İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)

İşletme Büyüklüğü (da)	Alanı(da)	Oranı (%)	Parça Sayısı	Oranı (%)	Ortalama Parsel Büyüklüğü
0-25	16.6078	82	59.393	%99,7	2,79
26-50	3.854	2	116	%0,2	33
51-100	1.660	1	25	%0,04	66
101-200	2.260	1	12	%0,02	188
201-500	1.987	1	10	%0,02	198
500+	25.425	13	9	%0,02	2.825
TOPLAM	201.264	100	59.565	%100	3,37

Araştırma sahasında tarımsal işletme büyüklükleri 2020 yılı verilerine göre değerlendirildiğinde 201.264 da. arazi 59.565 parsel arazi şeklinde bölünmüştür. Bu veriler ışığında araştırma sahasında ortalama parsel büyüklüğü 3,37' dir.

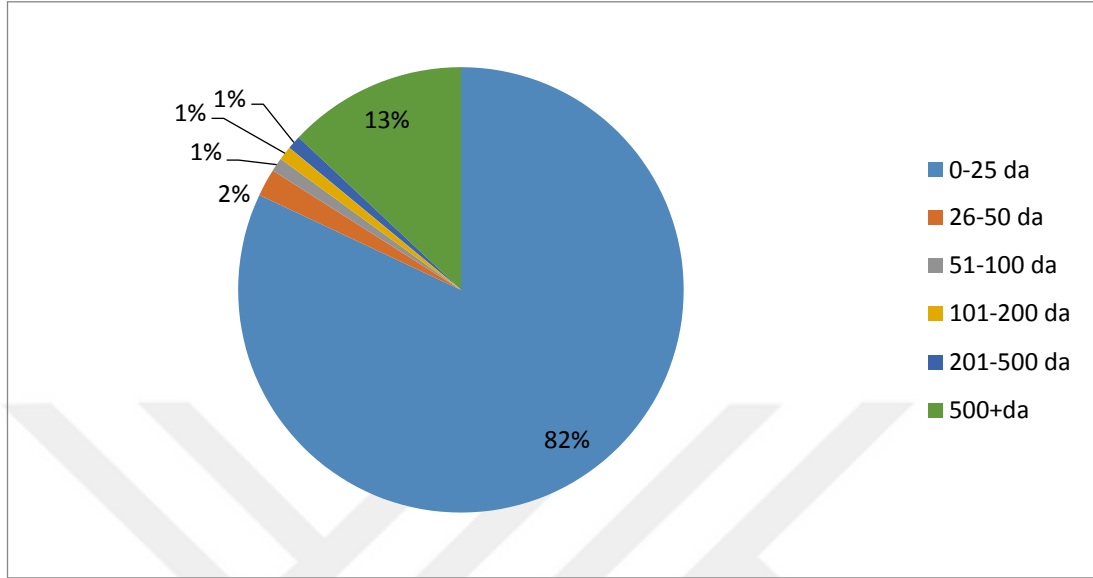
Gelendost İlçesinde işletme büyüklüğü 0-25 da olan tarım arazileri toplam 201.264 da. alan içerisinde sahip olduğu 166.078 da. alan ile % 82 oranında paya sahiptir. 0-25 alana sahip tarım arazilerinin ortalama parsel büyüklüğü ise 2,79' dur. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %99,7' sini oluşturmaktadır. Toplam parsel sayısı 59.565 olan Gelendost' da 0-25 da. işletme büyüklüğüne sahip parça sayısı 59.393'tür. Tarımsal işletmelerin bu denli küçük parçalara ayrılmasında, miras yoluyla parçalanmanın yanında, sulama imkanlarının artırılması yoluyla büyük yüzölçümlü kuru tarım arazilerinin daha küçük yüzölçümlere bölünmesi etkili olmuştur.

Araştırma sahasında işletme büyüklüğü 26-50 da. olan arazilerin alanı 3.854 da'dır. Bu alan 116 parsel araziye bölünmüş durumdadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 33 da'dır. İşletme büyüklüğü 51-100 da. olan tarım alanlarının toplamı 1.660 da'dır. Bu alan 25 parsel araziye bölünmüş durumdadır. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %0.04' nü oluşturmaktadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 66 da'dır (Tablo 44).

İşletme büyüklüğü 101-200 da. büyüklüğündeki tarım alanlarının toplamı 2.260 da'dır. Bu alan 12 parsel araziye bölünmüştür. Bu gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %0,02' sini oluşturmaktadır. Ortalama parsel büyüklüğü ise 188 da'dır. İşletme büyüklüğü 201-500 da büyüklüğündeki tarım alanlarının toplamı 1.987 da'dır. Bu alan 10 parsel araziye bölünmüştür. Bu

gruptaki parsel sayısı tarım arazilerinin %0,02'sini oluşturur. Ortalama parsel büyüklüğü ise 198 da'dır.

İşletme büyüklüğü 500 da ve üzeri olan tarım alanlarının toplamı 25.425 da'dır. Bu alan toplam tarım arazileri içerisinde %13'lük paya sahip olup 9 parsel araziye ayrılmış ve ortalama parsel büyüklüğü 2.825 da'dır.

Şekil 38. Gelendost’ da tarımsal işletme büyüklüğü gruplarının toplam alan içerisindeki oranları (2021)

4.1.4 Tarımda Makine ve Alet Kullanımı

‘Tarımsal mekanizasyon, tarım alanlarını geliştirmek, her türlü tarımsal üretimi yapmak ve ürünlerin işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla kullanılan tüm enerji kaynağı, mekanik araç ve gerecin tasarımı, yapımı, geliştirilmesi, pazarlanması, yayım ve eğitimi, işletilmesi ve kullanılması konularını içermektedir.’ (Zeren, vd., 1995)

‘Makine kullanılarak yapılan tarımsal faaliyetleri ifade eden tarımsal mekanizasyon sayesinde, daha hızlı ve daha büyük kapasitede üretim mümkün olabilmektedir. Tarımda makine kullanımı, diğer tarım teknolojisi uygulamaları gibi, verim artışını doğrudan etkilememektedir. Ancak, kırsal kesimde yeni üretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, diğer teknolojik uygulamaların teknik ve ekonomik anlamda etkinliğini artırmakta ve çalışma koşullarını iyileştirmektedir. Böylece uygun teknolojilerin kullanımına ve işletmelerden daha fazla verimin alınmasına yardımcı olmaktadır.’ (Sara, vd., 2000)

Tablo 45. Gelendost ‘da Yıllara Göre Tarımsal Araç ve Gereç Durumu 1981 ve 1997 Köy Envanter Etütleri, TÜİK (Tarımsal Alet ve Makine İstatistikleri)

Tarımsal Araçlar	1981	1997	2021
Traktör	295	1.326	2.222
Pülverizatör	72	643	1.245
Kültivatör	-	348	236
Mibzer	1	36	57
Motopomp	-	371	508
Batöz	58	275	138
Hayvan Pulluğu	267	80	3
Traktör Pulluğu	295	1.326	2.218
Çapa Makinası	-	83	74
Römork	285	1.326	1.520

Gelendost’ da tarımda makine kullanımında 1981 yılından 2021 yılına kadar geçen 40 yıllık süre içinde ciddi oranda bir artış söz konusudur. Özellikle traktör sayısında görülen artış, tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanması ve tarımsal faaliyet yürüten hanelerin tamamına yakınının traktör sahibi olmasıyla açıklanabilir. 1981 yılında 295 olan traktör sayısı 1997 yılında 1.326’ya 2021 yılında ise 2.222’ ye ulaşmıştır. Traktörle beraber traktör ekipmanlarının içerisinde yer alan römork ve traktör pulluğunda da benzer oranlarda artış söz konusudur. Tarımda makineleşmenin bu denli artış göstermesinde 1980’li yıllardan itibaren sulama projelerinin faaliyete geçmesi ile birlikte bölge elma tarımının yaygınlaşması ve buna uygun düz arazilerin bulunması etkili olmuştur. Araştırma sahasında 1981 yılında motopomp bulunmazken 1997 yılına gelindiğinde 371’e, 2021 yılına gelindiğinde 508’ e ulaşmış, pülverizatör sayısı ise 1981 yılında 72 iken, 1997 yılında 643’ e, 2021 yılında ise 1.245’ e ulaşmıştır. Motopomp ve Pülverizatör sayısında yıllar içerisinde gerçekleşen artış elmanın ekim ve üretim oranlarının artışıyla paralellik göstermektedir.

4.2 Tarımsal Faaliyetler

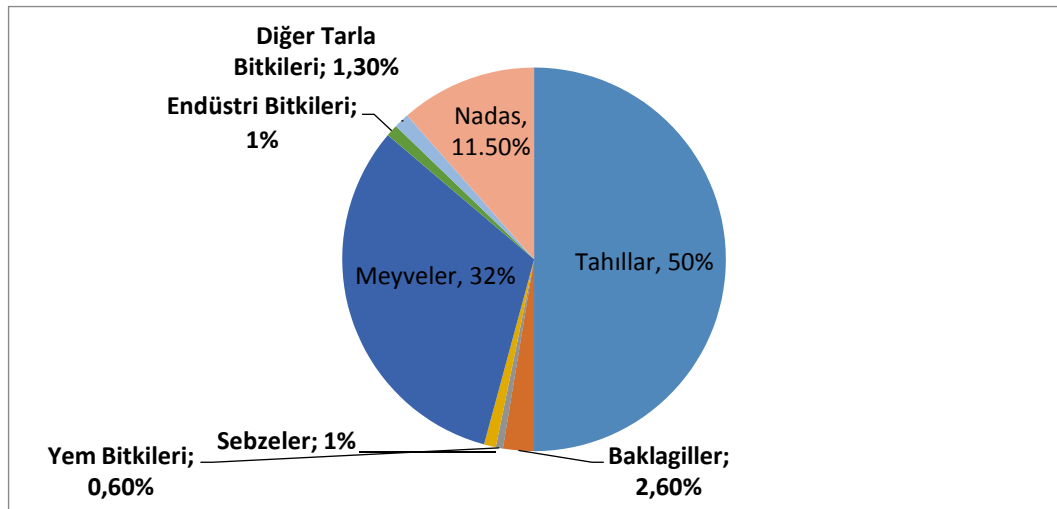
Gelendost’da tarımsal faaliyetler tarımı etkileyen doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle çeşitlenmiştir. Gelendost ovası ve Eğirdir Gölü’nün kıyı şeridinde meyvecilik yayginken, ovoidan uzaklaştıkça, yükseltinin arttığı ve sulama imkânlarının kısıtlandığı alanlarda kuru tarım faaliyetleri yaygınlaşmıştır.

4.2.1 Tahıl Tarımı

Gelendost’da tarım arazilerinin kullanımında tahıllar ilk sırada yer almaktadır. Sahip olduğu 9.688 hektarlık arazi ile tarımsal ürünleri arazileri içerisinde %50 oranında paya sahiptir. Gelendost’ da tahıllar grubunda buğday ve arpa üretilmektedir. Tahıl tarımında sulama imkânları sınırlı olduğundan genellikle kuru tarım yöntemiyle üretim yapılmaktadır. Tahıl tarımının yapıldığı alanlarda nadas yöntemi uygulanmaktadır. 2021 yılı verilerine göre 2.242 hektarlık arazi nadasa bırakılmıştır. Tahıl grubunda alan ve üretim bakımından ilk sırada buğday gelmektedir. 2021 yılı itibarıyla ekim alanı 5.278 hektar olan buğdaydan 6943 ton ürün elde edilmiştir. İkinci sırada yer alan arpada ise 4.410 hektarlık araziden 5.860 ton ürün elde edilmiştir (Tablo 46, Şekil 39).

Tablo 46. Gelendost’da Tarım Alanları, Kullanım Türü ve Oranları (2021) (Isparta İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)

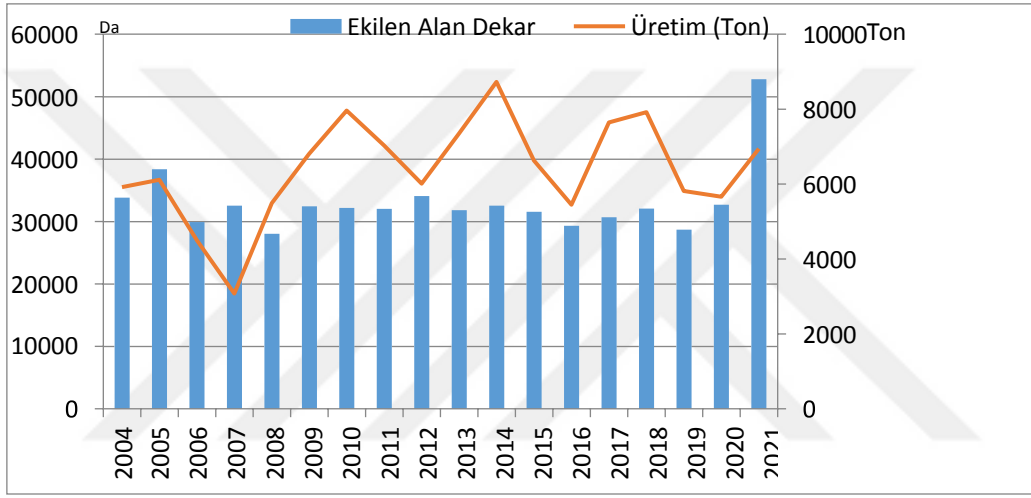
Tarımsal Ürünler	Alan (Ha)	Oran (%)
Tahıllar	9.688	50
Baklagiller	488	2,6
Yem Bitkileri	114	0,6
Sebzeler	188	1
Meyve	6.248	32
Endüstri Bitkileri	185	1
Diğer Tarla Bitkileri	242	1,3
Nadas	2.242	11,5
Toplam	19.395	100

Şekil 39. Gelendost’da tarım alanları, kullanım türü ve oranları

Araştırma sahasında buğday ekim alanlarının yıllar içerisinde dağılımına bakıldığında 2004 yılından 2020 yılına kadar dalgalanma görülmezken genel itibariyle 30000-33000 dekar aralığında olduğu görülmektedir. 2021 yılına gelindiğinde buğday ekim alanında bir önceki yıla göre %60 oranında bir artış söz konusudur. Ancak ekim alanında ki bu ciddi artış oranı üretime bu oranda yansımamıştır (Tablo 47, Şekil 40).

Dolayısıyla dekar başına alınan verim bir önceki yıla göre 173 kilogramdan 132 kilograama düşmüştür. 2004-2021 yılları arası buğday üretimi incelendiğinde yıllar içerisinde ciddi dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Bu durum buğday üretiminin yapıldığı alanlarda sulama imkânlarının kısıtlı olması ile açıklanabilir. Yıllara göre yağışın azlığı veya çokluğu buğday üretimini büyük oranda etkilemektedir. Araştırma sahasında buğday üretimi sulı tarım faaliyetlerinin yürütüldüğü ve daha fazla gelir getiren meyveciliğin yapıldığı Gelendost Ovası dışında kalan tarım alanlarında yapılmaktadır.

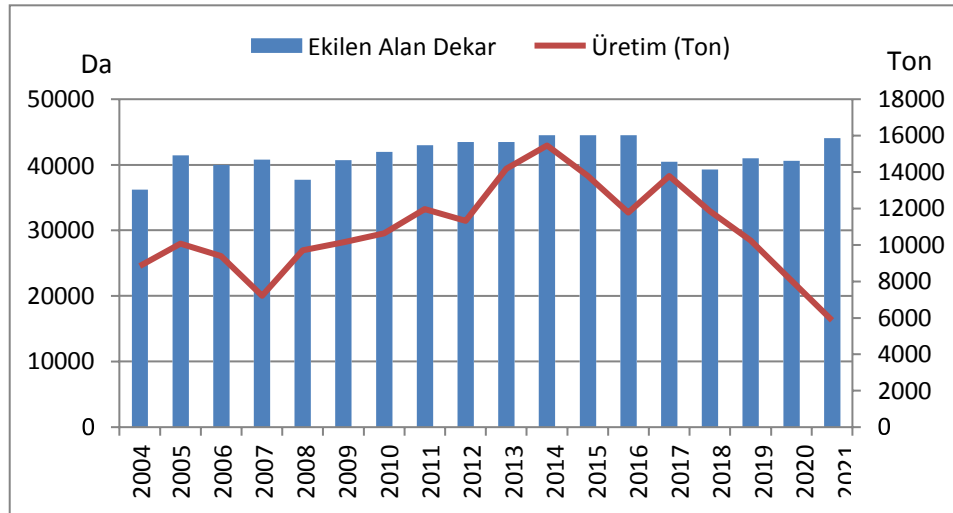

Şekil 40. Gelendost'da buğday ekim alanı ve üretim miktarı

Tablo 47. Gelendost'da Buğday Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri)

Yıllar	Ekilen Alan Dekar	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
2004	33.820	5.918	175
2005	38.390	6.112	159
2006	29.933	4.500	150
2007	32.540	3.079	100
2008	28.011	5.489	196
2009	32.430	6.812	210
2010	32.193	7.958	247
2011	32.011	7.034	220
2012	34.101	6.015	176
2013	31.800	7.356	231
2014	32.550	8.727	268
2015	31.592	6.625	210
2016	29.310	5.446	186
2017	30.674	7.643	249
2018	32.083	7.921	247
2019	28.675	5.814	203
2020	32.675	5.659	173
2021	52.775	6.943	132

Yetiştirme şartları bakımından buğday bitkisine benzer iklim ve toprak şartlarına ihtiyaç duyan arpa, buğdaya göre daha az sıcaklıkta ve buğdayın yetişemediği yükseltilerde yetişebilir. Yiyecek, içecek ve hayvan yemi üretiminde de kullanılabilen arpa, Gelendost'da tahıl ürünlerinde buğdaydan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Arpa ekim alanlarının yıllar içerisinde dağılımı incelendiğinde dalgalanma görülmezken üretiminde 2017 yılından itibaren yağış azlığına bağlı olarak büyük oranda azalma meydana gelmiştir (Tablo 48, Şekil 41).

Şekil 41. Gelendost'da arpa ekim alanı ve üretim miktarı

Tablo 48. Gelendost’da Arpa Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri)

Yıllar	Ekilen Alan Dekar	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
2004	36.200	8.834	244
2005	41.440	10.063	243
2006	40.000	9.384	235
2007	40.800	7.200	180
2008	37.745	9.702	257
2009	40.722	10.144	249
2010	42.000	10.629	253
2011	43.000	11.963	278
2012	43.500	11.310	260
2013	43.500	14.181	326
2014	44.498	15.457	347
2015	44.498	13.786	310
2016	44.500	11.782	265
2017	40.481	13.771	340
2018	39.292	11.850	302
2019	41.000	10.248	250
2020	40.625	8.052	198
2021	44.100	5.860	133

4.2.2 Baklagiller

Bu grupta yer alan nohut, mercimek ve fasulyenin beslenmede, ekonomide ve ekim nöbetinde önemi büyüktür. *‘Toprağın verim gücü dikkate alınarak, sürekli ve kaliteli bitkisel ürünler elde etmek için ekim nöbetinde genellikle baklagiller kullanılır. Kuru tarım alanlarında nadasın daraltılması için nohut ve mercimek yetiştirilmesi toprak verimliliği yönünden oldukça önemlidir’.* (Karabağ, Şahin, 2009).

Araştırma sahasında baklagillerden nohut, mercimek ve fasulye üretimi yapılmaktadır. Baklagiller 2021 yılı itibariyle 4880 dekar ekim alanı bulunmaktadır. Toplam tarım alanları içerisinde ise %2,6 oranında paya sahiptir. Bu oranın %61,5’ i nohut, %20,5’i mercimek, %18’i ise fasulye üretimine ayrılmıştır. 2021 yılında toplam baklagil üretimi 770 tondur. Bu üretimin 354 tonunu nohut, 360 tonunu fasulye ve 56 tonunu mercimek oluşturmaktadır. Nohut yılda dekara 118 kg ile en çok birim başına alınan baklagil türüdür. Dekar başına 52 kg ile mercimek bir sonraki baklagil türünü oluşturmaktadır. Fasulyeden ise dekar başına alınan verim 45 kilogramdır (Tablo 49).

Tablo 49. Gelendost’da Baklagil, Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2021) (TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri)

Ürünler	Ekilen Alan (dekar)	Üretim(Ton)	Verim(kg/da)
Nohut	3.000	354	118
Mercimek	1.080	56	52
Fasulye	800	360	45

4.2.3 Yumrulu Bitkiler

Gelendost’da yumrulu bitkilerden soğan ve sarımsak üretimi ön plandadır. 2021 yılı verilerine göre sarımsağın 1.000 dekarlık ekim alanı bulunmaktadır. Bu ekim alanından 750 ton ürün elde edilmektedir. Gelendost’ da sarımsak üretiminde Çaltı köyü ön plandadır. Soğanın ekim alanına bakıldığında ise 75 dekarlık alana sahiptir. 2021 yılı verilerine göre 44 ton soğan üretimi yapılmıştır.

4.2.4 Sebzecilik

Gelendost’da sebze üretiminde domates ve salatalık ürünleri ticari anlamda ön plana çıkmaktadır. Domates ve salatalık hem seracılık yöntemiyle hem de normal üretim olarak yetiştirilmektedir. Diğer sebze ürünleri ailelerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bahçe tarımı olarak yapılmaktadır. Gelendost’da 2021 yılı verilerine göre 350 dekarlık alanda 3.250 ton domates üretilmektedir. Örtü altında ise 150 dekarlık alanda 2.250 ton domates üretimi yapılmaktadır. Salatalığa baktığımız zaman 68 dekarlık alanda 780 ton üretilmekte örtü altında ise 50 dekarlık alanda 750 ton üretim yapılmaktadır.

4.2.5 Yem Bitkileri

Hayvancılık ile yem bitkileri, çayır- mera alanları arasında yakın bir ilişki vardır. Araştırma sahasında mera alanlarının sınırlı oluşu yem bitkileri üretimini önemli hale getirmiştir. 2021 yılı verilerine göre 890 dekar arazide 1.173 ton yem bitkisi üretilmiştir. Gelendost’da yetiştirilen yem bitkileri fiğ, macar fiği, yonca, korunga ve silajlık mısırdır. Yem bitkileri içerisinde ekim alanları üretim miktarı bakımından fiğ ilk sırada yer almaktadır. 2021 yılı verilerine göre 420 dekarlık alanda 420 ton fiğ üretilmiştir (Tablo 50). Ekilen alan bakımından Fiği sırasıyla macar fiği, yonca, korunga ve silajlık mısır takip etmektedir.

Tablo 50. Gelendost’da Yem Bitkileri, Ekim Alanı, Üretim Miktarı ve Alınan Verim (2021) (TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri)

Ürünler	Ekilen Alan (dekar)	Üretim(Ton)	Verim(kg/da)
Fiğ	420	420	1.000
Macar Fiği	290	348	1.200
Yonca	88	176	2000
Korunga	50	40	800
Silajlık Mısır	42	189	4500

4.2.6 Meyvecilik

4.2.6.1 Elma Tarımı

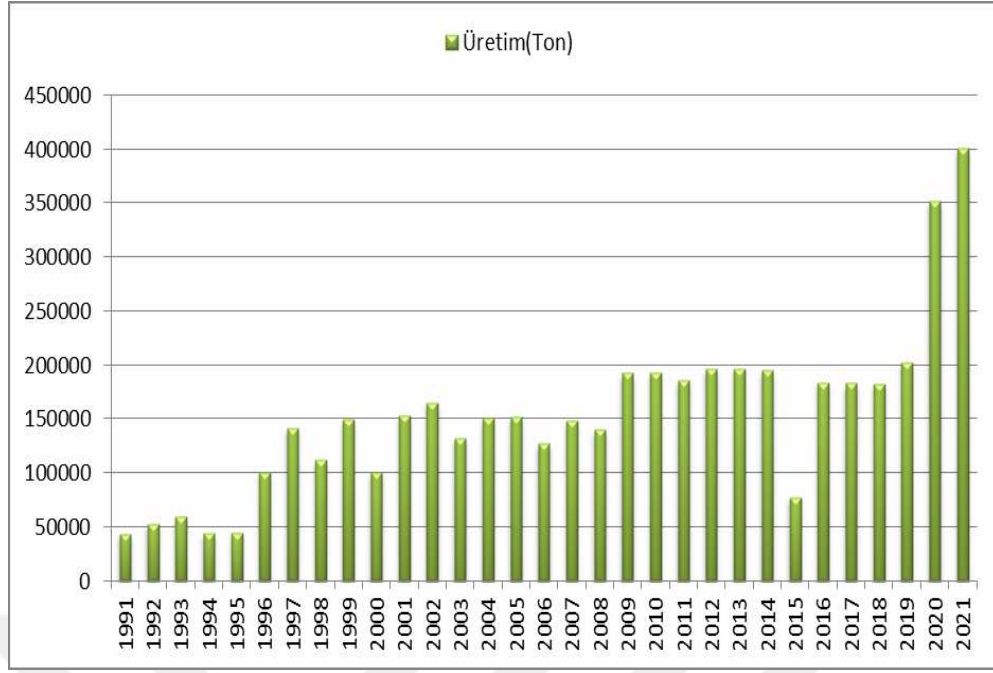
Elma birçok iklim şartına uyum sağlayabilen, kumlu ve kurak olmayan arazilerde -30 dereceye kadar inen sıcaklıktan etkilenmeyen bir meyve türüdür. Bu nedenle araştırma sahası elma üretimine uygun koşulları sağlamaktadır. Gelendost’ da en çok üretimi yapılan elma türleri Golden Delicious, Starking Delicious ve Granny Smith’ dir.

Gelendost’da 1983 yılında faaliyete giren Gelendost Sulama Projesi ile önem kazanan elma yetiştiriciliği, yıllar içerisinde gelişen tarım teknolojileri ve diğer sulama projeleri ile katlanarak artmıştır. Gelendost’da elma üretiminde modern tarım teknikleri uygulanmaktadır. Ocak, şubat ve mart aylarında budaması yapılan ağaçların, mayıs-haziran ve temmuz aylarında zararlılarla mücadelesi için ilaçlamaları yapılmakta, yağmurlama ve damlama sulama teknikleri ile gereken su ihtiyaçları karşılanmaktadır. Ayrıca bilinçli olan çiftçiler toprak tahlili ve gereken diğer ölçüm ve tetkikleri uygulayarak standartlara uygun kaliteli elma üretimi yapmaktadırlar. Gelendost’da elma hasadı eylül ayı sonunda başlayarak ekim ayı içerisinde de devam etmektedir. Gelendost’da elma üretimi Gelendost İlçe Merkezi, Yenice, Afşar köylerinde oldukça yoğun, ayrıca Bağlılı, Yaka ve Yeşilköy köylerinde de yapılmaktadır. Gelendost’da üretilen elmalar Gelendost’a bağlı köylerden, Isparta Merkez İlçesi’nden ve Konya iline bağlı Akşehir İlçesi’nden gelen günebirlik mevsimlik tarım işçileri vasıtasıyla toplanarak tasnif edilmekte, bir kısmı ilçeye gelen tüccarlar tarafından alınarak yerel pazarlarda satılmakta bir kısımda daha sonra satılmak üzere soğuk hava depolama ve paketleme tesislerine götürülmektedir. Kalitesi düşük olan lekeli elmalar ise meyve suyu fabrikaları tarafından satın alınmaktadır. Gelendost’da 1990 yılında 2 adet soğuk hava depolama tesisi bulunurken bu rakam 2000 yılında 9’a, 2010 yılında 19’a, 2021 yılında ise 33’e yükselmiştir. Hasat edildikten sonra soğuk hava depolama ve paketleme tesislerine konulan elma yaklaşık 8 ay depolanabilmekte ve ürün fiyatının artışına göre pazarlanmaktadır. Depolama maliyeti ve ürün kalitesi göz önünde bulundurularak en uygun zamanda ürünün pazarlaması yapılmaktadır.

Tablo 51. Gelendost’da Elma Dikim Alanı, Elma Üretim Miktarı ve Ağaç Başına Ortalama Verim (2004-2021) (TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri)

Yıllar	Ekilen Alan (dekar)	Üretim(Ton)	Ağaç Başına Ortalama Verim(kg/da)
2004	45.920	150.400	205
2005	55.170	152.506	190
2006	52.170	127.400	203
2007	52.970	148.104	188
2008	45.720	140.043	165
2009	52.750	192.630	203
2010	53.750	193.243	198
2011	53.750	186.427	189
2012	54.730	196.994	200
2013	55.171	196.932	200
2014	55.171	195.242	197
2015	55.171	77.835	75
2016	55.171	183.654	180
2017	55.690	183.047	180
2018	55.140	182.736	180
2019	57.180	202.629	200
2020	57.605	351.542	344
2021	57.712	400.491	117

Gelendost’da elmanın ekim alanı incelendiğinde 2004 yılında 45.920 dekar olan alan 2021 yılına gelindiğinde 57.712 dekara ulaşmıştır. 2008 yılında ekim alanında azalma yaşanmış olsa da bu yıldan itibaren ekim alanları giderek yükselmiştir. Ağaç başına ortalama verim dikkate alındığında 2004 yılında 205 kg olan ortalama verim yıllar içerisinde dalgalı bir seyir göstermiştir. Ağaç başına en yüksek ortalama verime 2020 yılında 344 kg ile ulaşılırken en düşük ortalama verim 2015 yılında 75 kg olarak belirlenmiştir. 2015 yılında ağaç başına ortalama verimin bu denli düşük çıkmasında elma ağaçlarının çiçeklenme döneminde gerçekleşen mevsim normallerinin altındaki soğuklar ve şiddetli yağışlar çiçeklerin döllenme yapamadan dökülmesine sebep olduğu için gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise üretimin yüksek olmasına rağmen ağaç başına düşen ortalama verimin düşük çıkması meyve veren ağaç sayısının büyük bir artış göstermesi ile açıklanabilir. Gelendost’da elmanın üretim değerlerine bakıldığında 1991 yılında 43.711 ton olan üretim, 1996 yılında 100.650 tona, 2004 yılında 150.400 tona, 2010 yılında 193.243 tona, 2020 yılında 351.542 tona, 2021 yılında ise 400.491 tona ulaşmıştır (Şekil 42). 2021 yılında Türkiye genelindeki toplam elma üretimi 4.493.264 olduğuna göre Gelendost, Türkiye’deki toplam elma üretiminin %9’nu karşılamaktadır. Gelendost’da 2021 yılında elma üretiminin 2019 yılına göre 2 katına çıkmasında elma hasadı döneminde, elma tüccarlarının yoğunlukla Gelendost’da bulunması ve ilçede bulunan soğuk hava depo sayısının fazla olması Gelendost çevresindeki elma üreticilerinin elmalarını satmak ve soğuk hava depolarında muhafaza etmek için burayı tercih etmelerine sebep olmaktadır. Bu durum Gelendost’ daki elma üretim rakamlarını olduğundan fazla göstermektedir.

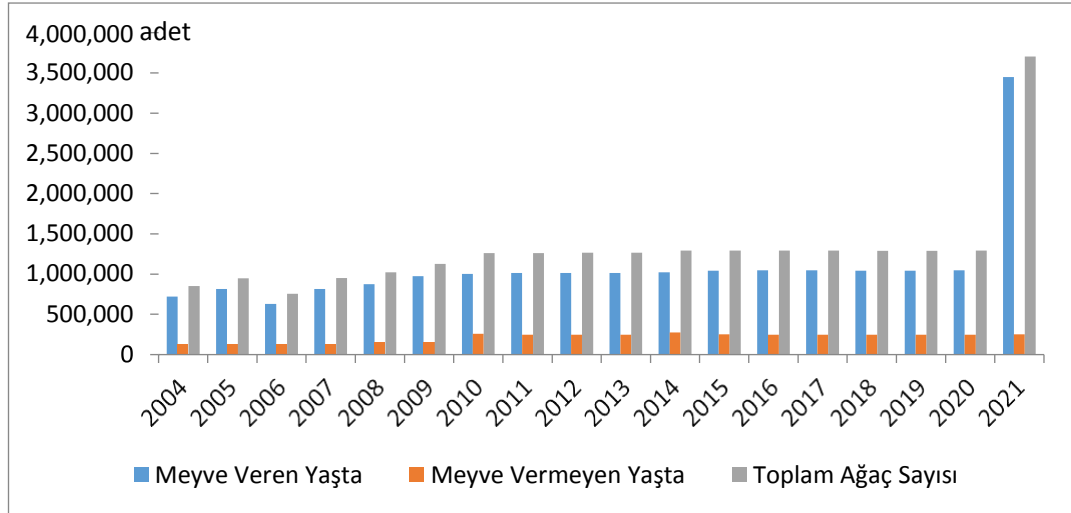

Şekil 42. Gelendost'da farklı yıllara göre elma üretimi

Gelendost'da elma ağaçlarının sayısı incelendiğinde, toplam ağaç sayısı 2004 yılında 852.000 iken 2006 yılında 758.000' e düşmüş ancak bu tarihten sonra sürekli olarak artış göstermiş ve 2021 yılına gelindiğinde 3.701.423' e yükselmiştir. 2021 yılı itibarıyla toplam ağaç sayısının %93,2'si 3.450.041 ağaç meyve verecek yaşta %6,8'i 251.382 ağaç meyve vermeyecek yaşıdadır (Tablo 52, Şekil 43).

Tablo 52. Gelendost'da Meyve Veren Ağaç, Meyve Vermeyen Ağaç ve Toplam Ağaç Sayısı (2004-2021)
TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Yıllar	Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta	Toplam Ağaç Sayısı
2004	722.000	130.000	852.000
2005	817.052	130.000	947.052
2006	631.000	127.000	758.000
2007	817.000	135.500	952.000
2008	874.600	148.000	1.022.600
2009	974.750	151.600	1.126.350
2010	1.003.500	258.350	1.261.850
2011	1.013.850	248.000	1.261.850
2012	1.015.560	249.040	1.264.690
2013	1.015.560	249.040	1.264.000
2014	1.021.270	273.390	1.294.660
2015	1.044.130	250.530	1.294.660
2016	1.046.645	248.415	1.295.060
2017	1.046.385	248.415	1.294.800
2018	1.043.990	246.320	1.290.310
2019	1.044.040	246.320	1.290.360
2020	1.047.031	247.316	1.294.347
2021	3.450.041	251.382	3.701.423

Şekil 43. Gelendost’da meyve veren ağaç, meyve vermeyen ağaç ve toplam ağaç sayısı (2004-2021)

Foto 32. Gelendost’da elmacılık faaliyetleri

4.2.6.2 Diğer Meyveler

Gelendost’da elmanın yanı sıra diğer birçok meyve yetiştirilmektedir. Ticari anlamda elma kadar paya sahip olmasalar da erik, kiraz, kayısı, vişne, ayva, şeftali, ceviz, üzüm, badem, armut ve çilek yetiştirilmektedir. Araştırma sahasında elma dan sonra en çok üretimi yapılan ürün eriktir. Erik Afşar köyünde daha yoğun bir şekilde üretilmektedir. Diğer meyve türleri sulu tarımın yapıldığı

bahçe alanlarında, bölge halkının kendi ihtiyacını karşılamasının yanı sıra, araçlar vasıtasıyla çevredeki yerel pazarlara ve meyve suyu fabrikalarında değerlendirilmek üzere pazarlanmaktadır.

Tablo 53. Gelendost’da Bazı Meyvelerin Kapladığı Alanı ve Üretim Miktarları (2021) (TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri)

Ürün Adı	Alan (da)	Üretim(Ton)
Erik	2.000	7.014
Kayısı	500	1.240
Kiraz	200	291
Vişne	205	304
Ayva	50	112
Şeftali	820	2.429
Ceviz	400	151
Bağ	250	250
Badem	100	58
Armut	200	416
Çilek	45	135

4.3 Hayvancılık

Araştırma sahasında tarımsal faaliyetlerden sonra hayvancılık bir diğer önemli geçim kaynağıdır. Hayvancılık faaliyetlerinden daha çok büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı ve arıcılık faaliyetleri yapılır. Gelendost’da ki hayvancılık faaliyetleri büyük ticari işletmelerden ziyade geleneksel yöntemlerle ahır ve mera hayvancılığı şeklinde daha çok aile ve yakınlarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ve üretilen ürünlerin yerel pazarlarda satılması şeklinde yapılmaktadır. Çayır ve mera alanları Gelendost’un genel arazi kullanımı içerisinde %10’luk paya sahip olsa da bu alanların yeterli verimliliğe sahip olmaması ve tarımsal faaliyetlerin daha önde yer almasından dolayı hayvancılık faaliyetleri ikinci planda kalmıştır.

4.3.1 Büyükbaş Hayvancılık

Araştırma sahasında büyükbaş hayvancılık faaliyetleri hayvan sayısı bakımından küçükbaş hayvancılığın ardından gelmektedir. Gelendost’da yer alan tüm köylerde büyükbaş hayvancılık faaliyetleri görülmekle beraber genel itibarıyla ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Gelendost’da bulunan büyükbaş hayvan varlığı incelendiğinde 2005 yılında toplam 3.290 olan sığır sayısı 2010 yılına gelindiğinde 4.205’e ulaşmış, 2015 yılında 7.056 olan toplam sığır sayısı 2021’de 6.986 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sahasında 2005 yılında sığır varlığının %72’sini kültür ırkı %16’sını melez ırk, %12’sini ise yerli ırk oluştururken 2021 yılına gelindiğinde toplam sığır varlığının %68’ini kültür ırkı, %21’ini melez ırk, %11’ni ise yerli ırk oluşturmaktadır. Gelendost’da yıllar içerisinde yerli sığır sayısının oranı azalırken et ve süt verimi daha yüksek olan kültür ırkının oranı artış göstermiştir (Tablo 54).

Tablo 54. Gelendost’da Bazı Yıllar İtibariyle Sığır Varlığı TÜİK Hayvancılık İstatistikleri

Hayvan Türü	2005		2010		2015		2021	
	Adet	Oran%	Adet	Oran%	Adet	Oran%	Adet	Oran%
Sığır (Yerli)	390	12	546	13	576	8	759	11
Sığır (Melez)	504	16	630	15	1.255	18	1.480	21
Sığır (Kültür)	2396	72	3.029	72	5.225	74	4.747	68
Toplam	3.290	100	4.205	100	7.056	100	6986	100

4.3.2 Küçükbaş Hayvancılık

Araştırma sahasında hayvancılık faaliyetleri içerisinde en yaygın olanı küçükbaş hayvancılıktır. Gelendost ovası dışında kalan ve sulama imkânlarının nispeten daha az olduğu Çaltı, Akdağ, Köke, Balcı ve Keçili köylerinde küçükbaş hayvancılık daha yaygındır. Koyun ve Keçi sayıları birbirine çok yakın olmakla beraber yıllar içerisinde hayvan sayılarındaki artış ve azalış da birbirine paralellik göstermektedir. 2005 yılı itibariyle araştırma sahasında toplam 21.780 küçükbaş hayvan bulunurken 2010 yılında bu sayı 12.646’ya düşmüş 2010 yılından sonra devletin yaptığı destekleme ve teşvikler ile et fiyatlarındaki yükselmeler hayvan sayısının artışa geçmesini sağlamıştır. 2015 yılında toplam küçükbaş hayvan sayısı 24.760’ a ulaşmıştır. 2021 yılı itibariyle Gelendost’ da 17.628’ i keçi 17.360’ ı koyun olmak üzere toplamda 34.988 küçükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır (Tablo 55).

Tablo 55. Gelendost’da Bazı Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (TÜİK Hayvancılık İstatistikleri)

Hayvan Türü	2005	2010	2015	2021
Koyun	10.587	6.366	10.495	17.360
Keçi	11.193	6.280	14.265	17.628
Toplam	21.780	12646	24.760	34.988

Foto 33. Gelendost’da mera alanında küçükbaş hayvancılık faaliyeti

4.3.3 Kümes Hayvancılığı

Araştırma sahasında kümes hayvanlarından öncelikle tavuk olmak üzere ördek, hindi ve kaz yetiştirilmektedir. Kümes hayvanları bölge halkının kendi ihtiya ını karşılamak amacıyla et ve yumurta ürünlerini üretmek için yapılır. Kümes hayvanları içerisinde en yaygın olanı yumurta tavuğudur. Yumurta tavuğunu sırasıyla hindi, ördek ve kaz izler. Gelendost' da 2021 yılı verilerine göre 15.200 yumurta tavuğu, 470 hindi, 150 ördek ve 80 kaz bulunmaktadır. Yumurta tavuğunun yıllar içerisinde sayısının dağılımına bakıldığında 2005 yılında 8.547 olan yumurta tavuğu 2010 yılında 14.856' ya ulaşmış, 2015 yılında 16.288' e yükselen sayı 2021 yılına gelindiğinde 15.200 olarak tespit edilmiştir.

4.3.4 Arıcılık

Arıcılık; bal, bal mumu, polen ve arı sütü üretmek için yapılan ekonomik faaliyete denir. Ülkemizin topoğrafik yapısı ve iklim özellikleri, çeşitli türden bitkilerin farklı bölgelerde ve yılın değişik dönemlerinde çiçeklenmesine yol a arak ülkemizi arıcılık için uygun bir hale getirmiştir. (Karabağ, şahin, 2009).

Gelendost'da arıcılık faaliyetleri Anamas Dağları eteklerinde bulunan Yeşilköy, Balcı ve Akdağ dağı eteğinde bulunan Akdağ köyü ile  altı köyünde sürdürülmektedir. Gelendost'da sürdürülen arıcılık faaliyetlerinden elde edilen bal, bölge halkının kendi ihtiya ını karşılamak için üretilmekte ve yöredeki yerel pazarlarda satılmaktadır. Araştırma sahasında 2005 yılında 1650 olan kovan sayısı 2010 yılında 1.050, 2015 yılında 2.300 ve 2021 yılında 1.617 olarak tespit edilmiştir (Tablo 56). Üretilen balın yıllar içerisindeki dağılımına bakıldığında 2005 yılında 6,5 ton 2010 yılında 10,5 ton 2015 yılında 21 ton ve 2021 yılında 16,5 tondur (Tablo 57).

Tablo 56. Gelendost'da Kovan Sayısı (2005-2021) (T  K Hayvancılık İstatistikleri)

Yıllar	2005	2010	2015	2021
Kovan Sayısı	1650	1050	2300	1657

Tablo 57. Gelendost'da Bal ve Bal Mumu  retimi (2005-2021) (T  K Hayvancılık İstatistikleri)

Yıllar	2005	2010	2015	2021
Bal (Ton)	6,5	10,5	21	16,5
Bal Mumu (Ton)	0,25	0,525	0,22	2,53

4.4 Ulaşım

Küreselleşme ve kalkınmanın gelişmesinde en önemli etkenlerden birisi, belki de birincisi, ulaşım ve iletişimde meydana gelen teknolojik değişimler ve mekânsal etkilenmeyi arttıran ulaşım ağlarının gelişmesidir. Genel anlamıyla insan ya da eşyanın bir yerden bir yere hareket etmesini anlatan, fakat içinde yaşadığımız küreselleşme çağında artık bilginin, paranın, hizmetlerinde bir

yerden bir yere erişmesini içine alan ulaşım yeryüzünde çeşitli ‘yer’ ler, ‘bölgeler’ arasındaki ilişkilerin oluşmasında, ölçülebilmesinde ve coğrafi görünümün şekillenmesinde önemli rol oynaması nedeniyle coğrafyanın başlıca inceleme konuları arasına girmiştir. Çağdaş coğrafyanın mekân farklılıkları ve benzerliklerini incelemesi ve yeryüzünde coğrafi görünümünün farklı ve benzer oluşunda rol oynayan faktörler arasında ulaşımında önemli yer tutması, konunun coğrafyadaki önemini arttırmıştır. (Tümertekin, Özgüç 2010)

Gelendost tarih boyunca İzmir Limanı ile Antalya Körfezinden gelen yol hatlarını Anadolu’nun iç kısımlarına bağlayan yol üzerinde yer almasından dolayı önem arz etmektedir. Günümüzde Isparta-Konya karayolu olan D-330 yolunun üzerinde yer alan Gelendost, bu yolun 80. Kilometresinde yer almaktadır. D-330 karayolunun 30 km’si Gelendost ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Yine bu yol üzerinde yer alan Isparta’ya bağlı olan Şarkikaraağaç ile Gelendost arasındaki uzaklık 29 km, Konya iline bağlı olan Beyşehir ile arasındaki uzaklık 97 km, Konya ile uzaklığı 163 km, Isparta ile olan uzaklığı ise 80 km’dir. Gelendost’ a bağlı köylerden Hacılar, Esinyurt ve Bağlılı köyleri de D-330 karayolu üzerinde yer alırken, Yeşilköy’ün D-330 karayoluna uzaklığı 4km, Yaka köyünün 2km, Madenli Köyünün ise 1 km’dir. Isparta’ ya bağlı olan ve Gelendost’a sınır komşusu olan Yalvaç İlçesiyle Gelendost arası uzaklık 29 km olup Isparta-Yalvaç arası ulaşımın 92 km’si D-330 karayolundan sağlanırken 15 km’si ise D-320 karayolundan sağlanır. Gelendost’a bağlı olan Madenli Köyü de D-320 karayolu üzerinde yer almaktadır.

Araştırma sahasında yer alan köyleri birbirine bağlayan yollar asfalt iken Balcı Köyü ile Keçili Köyü arasındaki yol topraktır. Köyler içerisinde yer alan cadde ve sokakları birbirine bağlayan yollar stabilize veya parke taşları ile kaplanmıştır. Gelendost Ovası çevresinde yer alan Yenice, Afşar, Köke Çaltı, Akdağ ile D-330 karayolu üzerinde ve yakınında yer alan Hacılar, Esinyurt, Bağlılı, Madenli, Yaka köylerinde ulaşım düz ve viraj sayısı az olmakla beraber, Anamas Dağı eteklerinde bir yamaç yerleşmesi olan Yeşilköy ile yükseltisi fazla olan Balcı ve Keçili köylerinin yolları virajlı ve eğimlidir.

Gelendost İlçe Merkezi’nin D-330 karayolu üzerinde yer alması güneybirlik ve mevsimlik nüfus hareketlerinin artmasını sağlamaktadır. Isparta-Gelendost arası 07.00-20.00 arası her saat başı karşılıklı minibüs seferleri düzenlenmektedir. Gelendost’da son yıllarda daha da önem kazanan elmacılık faaliyetlerine bağlı olarak gelişen Soğuk Hava ve Depolama tesislerinin sayısının da artmasıyla nakliyecilik sektörü hız kazanmıştır.

Foto 34 .Gelendost İlçe Merkezinde ulaşım faaliyetleri

Tablo 58. Gelendost'da Köylerin İlçe Merkezi'ne Uzaklıkları

Yerleşme	İlçe Merkezine Uzaklık (Km)	Yerleşme	İlçe Merkezine Uzaklık (Km)
Afşar	4	Keçili	22
Akdağ	11	Köke	9
Bağlılı	4	Madenli	12
Balcı	10	Yaka	3
Çaltı	15	Yenice	8
Esinyurt	14	Yeşilköy	20
Hacılar	13		

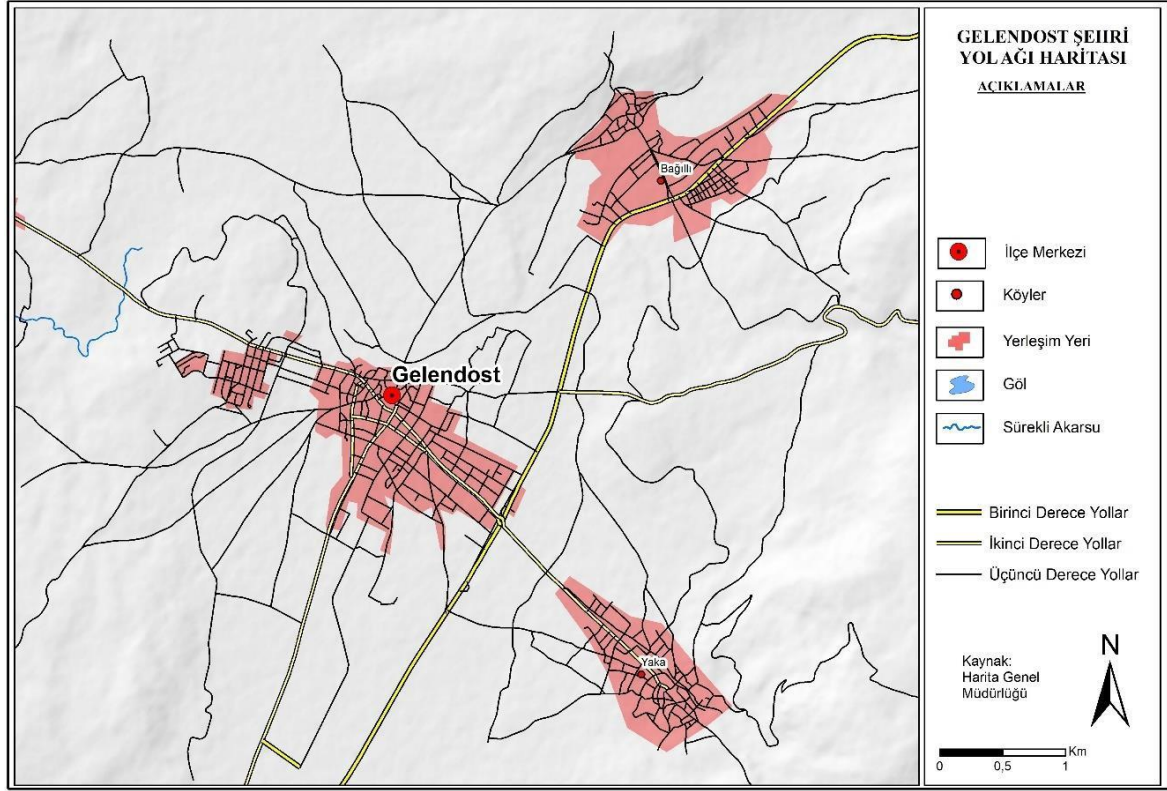
Gelendost'da köyler arası ve köylerden ilçe merkezine minibüs seferi bulunmamaktadır. Köylerde yaşayan nüfus bireysel imkânları ile İlçe merkezine ulaşımı sağlamaktadır. Gelendost'a komşu olan Yalvaç ve Şarkıkaraağaç İlçelerine ise Isparta-Yalvaç, Isparta- Şarkıkaraağaç seferini düzenleyen minibüsler ile D-330 karayolundan yolcu alınmak suretiyle ulaşım sağlanmaktadır.

Araştırma sahasında 1981 yılı köy envanter etüdü verilerine göre 6 otobüs, 7 minibüs, 42 otomobil, 20 kamyon, 19 pikap, 109 motosiklet ve 542 diğer araç bulunmaktadır. 1981 yılından 2021 yılına gelindiğinde ulaşım araçları sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Kırsal alanda alım gücünün yükselmesi, ekonomik şartların iyileşmesi, ulaşım araçlarının çeşitlenmesi ile birçok bütçeye hitap edebilmesi araç sayısının artmasında ki temel etmenlerdir.

Araştırma sahasında ulaşım araçlarının tümünde artış görülürken, bireysel anlamda otomobil sayılarının artması 1981 yılında toplu ulaşımında önemli olan ve sayısı 7 olan otobüs günümüzde bulunmamaktadır. Köylerde bulunan nüfusa bağlı olarak otomobil ve motosiklet sayıları da artış göstermiştir. Balcı köyünün çevredeki yerleşmelerin saman ihtiyacını karşılaması bakımından bu köydeki kamyon sayısı dikkat çekmektedir (Tablo 59).

Tablo 59. Gelendost'da Ulaşım Araçları Sayısı (2021) Arazi Anketleri

Yerleşmeler	Otomobil	Otobüs	Minibüs	Kamyon	Pikap	Motosiklet
Afşar	320	-	3	-	5	480
Akdağ	40	-	1	-	2	80
Bağlılı	300	-	8	15	10	400
Balcı	300	-	3	70	15	100
Çaltı	150	-	3	1	4	100
Esinyurt	50	-	1	-	2	100
Hacılar	100	-	2	-	5	80
Keçili	35	-	1	1	2	20
Köke	150	-	3	-	8	120
Madenli	300	-	4	6	4	120
Yaka	500	-	7	10	50	500
Yenice	250	-	2	-	8	300
Yeşilköy	400	-	6	-	50	250
Toplam	2.895	-	44	102	165	2.650

Harita 19. Gelendost İlçesi Yol Ağı Haritası

4.5 Sanayi ve Ticaret

Tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık ve madencilik yoluyla elde edilen çeşitli türdeki hammaddeleri işleyerek fiziksel ve kimyasal yapısında değişiklikler meydana getirip, insanın tüketeceği, kullanacağı veya yararlanabileceği şekle sokan faaliyetlere sanayi faaliyetleri denilmektedir. (Özçağlar, 2006).

Gelendost İlçesi'nin kırsal karakterli bir yapıya sahip olması ekonomik anlamda da kendisini hissettirmiştir. Ekonomik faaliyet kolları incelendiğinde ilçe merkezi ve ilçeye bağlı köylerde tarım ve tarıma dayalı faaliyet kolları büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla da Gelendost İlçesi'nde sanayi ve ticaret faaliyetleri tarıma dayalı olarak gelişmektedir.

Gelendost'da sanayi faaliyetleri içerisinde değerlendirebileceğimiz elma tarımına bağlı olarak gelişen soğuk hava depolama ve paketleme tesislerinin sayısı ilçe merkezi sınırlarında 22'yi bulurken ilçeye bağlı köylerde de 11 adet soğuk hava depolama ve paketleme tesisleri bulunmaktadır. Bu tesislerin 3'ü Yeşilköy' de 2' si Bağlılı' da 4'ü Afşar' da, 2'si de Yenice köyündedir. Köylerde bulunan bu tesislerin toplam 52.421 ton depolama kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca köy halkının kendi ve çevredeki köylerin ihtiyaçları karşılayan un değirmenleri, Afşar, Bağlılı, Yeşilköy ve Hacılar köylerinde 1'er tane bulunmaktadır.

Gelendost'a bağlı köylerin ticari faaliyetleri incelendiğinde özellikle periyodik ve uzun süreli ihtiyaçlar bakımından Gelendost İlçe Merkezi'ne bağımlı durumdadırlar. Günlük temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bakkallar Keçili, Akdağ ve Esinyurt köylerinde gezici bakkal olmak üzere tüm köylerde mevcuttur. 1981 yılı köy envanter etüdüne göre Gelendost' a bağlı köylerde 26 kahvehane, 30 bakkal, 2 fırın ve 10 berber bulunmaktaydı.

Tablo 60. Gelendost’a Bağlı Bulunan Köylerdeki Ticarethaneler (2021) Arazi Anketleri

Köyler	Kahvehane	Bakkal	Berber	Tamirci	Akaryakıt İstasyonu
Afşar	2	2	1	2	1
Akdağ	-	-	-	-	-
Bağılı	4	5	3	-	1
Balcı	4	4	1	-	-
Çaltı	1	2	-	-	-
Esinyurt	1	-	-	-	1
Hacılar	1	3	-	-	-
Keçili	-	-	-	-	-
Köke	2	2	1	-	-
Madenli	3	4	2	-	1
Yaka	4	2	1	-	-
Yenice	4	3	2	-	-
Yeşilköy	4	5	3	-	-
Toplam	30	32	14	2	4

Gelendost’a bağlı köylerde 30 kahvehane, 32 bakkal, 14 berber, 4 akaryakıt istasyonu olmak üzere toplam 82 ticarethane bulunmaktadır. Yol boyu yerleşme özelliği gösteren ve D-330 karayolu üzerinde yer alan Esinyurt ve Bağılı köyleri ile Isparta-Yalvaç karayolu üzerinde yer alan Madenli Köyünde akaryakıt istasyonu bulunmaktadır. Bağılı Köyünde ayrıca yol üzerinde 3 bakkal, 1 pide salonu ve 1 tostçu bulunmaktadır. Afşar Köyünde otomobil, motosiklet ve traktör sayılarının fazla olması burada tamirhane ve akaryakıt istasyonunun bulunmasını sağlamıştır.

4.6 Turizm

Gelendost’da turizm faaliyetlerinde daha çok tarihi ve kültürel değerlere sahip eserler ön plana çıkmaktadır. Selçuklular ve Osmanlılar döneminden kalan han, hamam, köprü ve camiler İlçenin turizm potansiyelini arttırmaktadır. Gelendost’da Ertokuş Han’ı ve Afşar Köprüsü Selçuklular döneminden, Abdülgaffar Camii, Afşar Camii ve Afşar Hamamı Osmanlılar döneminden kalmadır.

Gelendost’da Selçuklular döneminde yapılan **Ertokuş Han** günümüzde Gelendost Yeşilköy’e bağlı Hanönü Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. ‘Ertokuş Han Eğirdir-Gelendost karayolunun 30. km üzerinde Eğirdir Gölü kenarındaki Yeşilköy’e ait elma bahçeleri içerisinde yer almaktadır. Kitabesinden anlaşıldığına göre Selçuklu Sultanlarının has köklerinden olan Mübarezziddin Ertokuş tarafından 1223 yılında yaptırılmıştır. Selçuklu Kervansaraylarının avlulu ve kapalı kısımlarının bir arada birleştirilmesinden meydana gelen “karma” tipe girer. Güney-kuzey İstikametinde olan kervansarayda simetri hâkimdir. Kapılar ana aks üzerinde, Selçuklulara özgü bir stilde renkli taşların da kullanıldığı kemerlerle desteklenmiş ve kitabesi kapalı kısım girişinde hala durmaktadır. Dış portelin sadece kemer çerçevesi kalmıştır. Boyutları 21x54 m. olan kervansarayın kapalı kısmı, planda görüldüğü gibi, dıştan dikdörtgen ve üçgen istinat duvarlarıyla kuvvetlendirilmiştir. Beşik tonozla üzeri örtülmüş olan kervansarayın dış duvarları düzgün kesme taşlardan yapılmıştır.’ (Isparta Kültür Envanteri, 2010).

Foto 35. Ertokuş Han

Gelendost’da Selçuklular Döneminden kalma bir diğer eser **Afşar Köprüsü**dür. Afşar köprüsü günümüzde Gelendost’ a bağlı Afşar köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. ‘Afşar Köyünün güneyinde Çiftlik yolu üzerinde köye yaklaşık 500 m mesafedeki Afşar çayı üzerine yapılmış 2 gözlü köprünün yan ceplerinde antik mimari blokları kullanılmıştır. Köprünün orta kısmı moloz dolgudur. İki kemer üzerine oturan köprünün altta bir ayağı bulunmaktadır. Köprünün üst yüzü taş kaplıdır.’ (Isparta Kültür Envanteri, 2010)

Foto 36. Afşar Köprüsü

Gelendost’da Osmanlı Dönemine ait eserlerden olan Gelendost İlçe Merkezinde bulunan **Abdülgaflar Camiidir**. ‘Cami moloz taştan yığma inşaat tekniği ile 1878 yılında yapılmış olup, beden duvarları taş kornişle son bulmaktadır. Doğu ve batı cephelerinde altta yuvarlak kemerli dört pencere, üstte ortada yuvarlak bir pencere açıklığı, güneyde altta yuvarlak kemerli iki pencere, üstte ortada yuvarlak bir pencere açıklığı vardır. Kuzey cephede yuvarlak kemerli bir giriş, girişin iki yanında yuvarlak kemerli birer pencere vardır. İçerisinde ortada tavanda; dört sütunun taşıdığı küçük bir kubbe vardır. Kubbenin çevresi düz ahşap tavan olarak yapılmıştır. Ahşap tavanın kenarları yuvarlaktır. Son cemaat yeri dört ahşap sütun direkli olup sonradan iki katlı mekân haline

getirilmiştir. Cami içerisinde yazı kuşakları ve madalyonlardan oluşan kalemli süslemeler vardır. Batı cephesinin kuzey ucunda tek şerefeli taşan yapılmış bir minaresi vardır. Şerefe altı mukarnaslardır.’ (Isparta Kültür Envanteri, 2010)

Foto 37. Abdülğaffar Camii

Gelendost’da Osmanlılar döneminden kalma bir diğer eser de Afşar köyünde bulunan **Afşar Camiidir**. ‘14-15. yy.’a ait olduğu düşünülen söz konusu camii, kareye yakın bir plana sahip olup kırma çatılıdır. Yapı malzemesi moloz taş olup taş araları çimento derzlidir. İçte ise duvarlar sıvalıdır. Köşelerde kesme taş kullanılmıştır. Pencereleer yuvarlak tuğla kemerli ve sövelidir. Pencere doğramaları alüminyum olarak yenilenmiş olup pencerelerde demir korkuluklar vardır. Camiye giriş kapısı batı duvarının kuzey duvarına yakın köşesindedir. İbadet mekanı on iki adet ahşap sütunla dört sahına ayrılmıştır. Dört sahında da doğu-batı yönünde uzanan ahşap taşıyıcı hatıllar geçmektedir.’ (Isparta Kültür Envanteri, 2010)

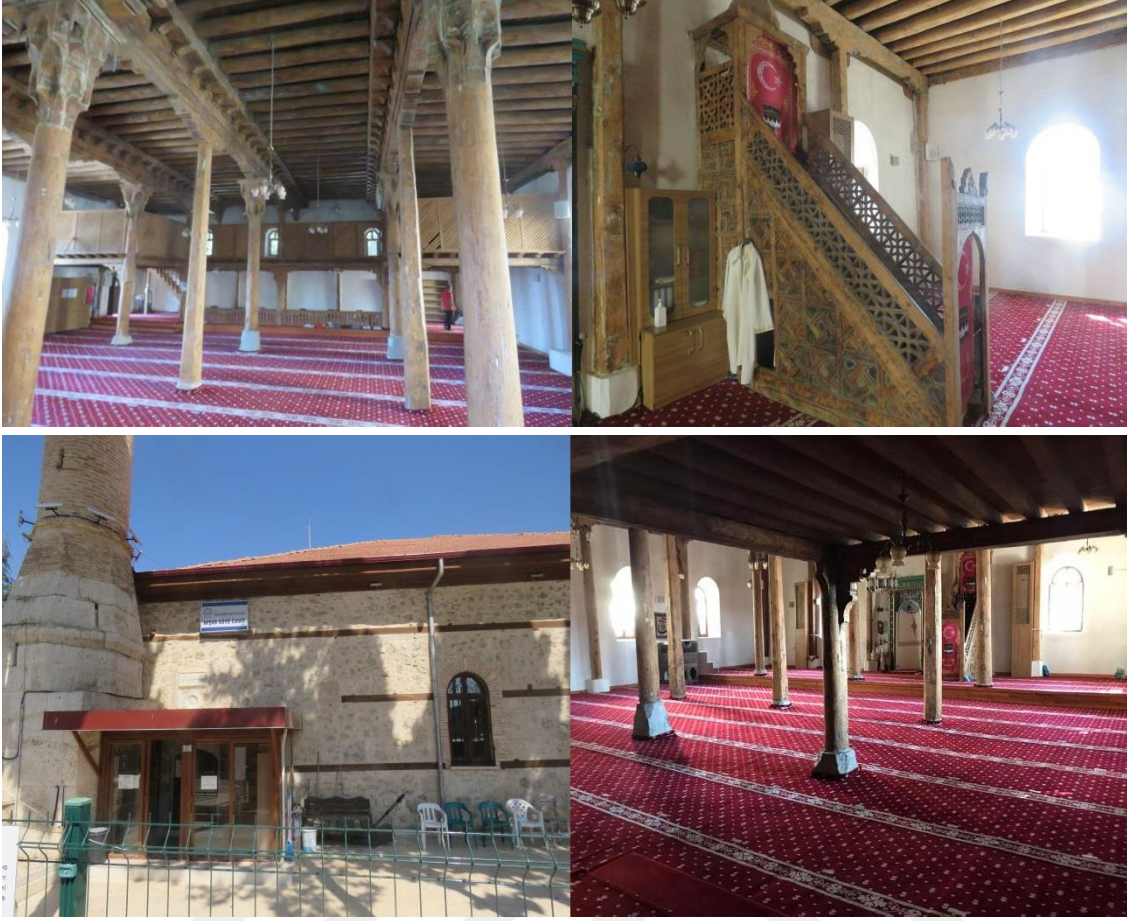

Foto 38. Afşar Camii

Gelendost’ da Osmanlı dönemi eserlerinden olan *Afşar Hamamı*, Afşar köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bu hamam 14-15. yy. da yapılmıştır. ‘Düz alanda yer alan hamama günümüze temelleri gelmiş dikdörtgen planlı soyunmalıkla girilmektedir. Soyunmalık yakın zamanlarda mahalli imkânlarla eski temeller üzerine yeniden yapılmış, üstü betondan tabliye ile örtülmüştür. Soyunmalığın doğu cephesinde yer alan kemerli bir kapı ile ılıkılık kısmına girilmektedir. Ilıklık mekânı doğu-batı yönünde uzunlamasına dikdörtgen planlı ve üzeri beşik tonoz örtülüdür. Soyunmalığın kuzey cephesinde dört adet soyunmalık kabini briketten yapılmıştır. Soyunmalığın güneyinden kemerli bir kapı ile sıcaklık mekânına geçilmektedir. Sıcaklık bölümü enine dikdörtgen planlı büyük bölüm ile kare planlı iki adet halvet hücrelerinden oluşmaktadır. Büyük bölüm; ortada kubbe, iki yanda da beşik tonozla örtülüdür. Sıcaklığın güneydoğu köşesi yakın zamanda tıraşlık olarak bölünmüştür. (Isparta Kültür Envanteri, 2010)

Foto 39. Afşar Hamamı

SONUÇ VE ÖNERİLER

Isparta-Konya Karayolu üzerinde Eğirdir Gölü ile Anamas Dağları arasında yer alan Gelendost İlçesi, idari açıdan Isparta iline bağlı olup Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümünde yer almaktadır. İlçe Isparta'nın Kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yüzölçümü 624km² olan Gelendost'un deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 940 metredir. Gelendost İlçesi'nin kuzeyinde Yalvaç, güneyinde Eğirdir, doğusunda Şarkikaraağaç, batısında ise Eğirdir Gölü yer almaktadır.

Eğirdir Gölü'nün doğu- kuzeydoğu sahillerine paralel uzanan Anamas Dağları ve Kirişli Dağı, Gelendost'un ana topoğrafik unsurlarını oluşturur. İlçenin içerisinde yer almış olduğu havza, kuzeybatı da Kirişli Dağı, doğu da Toros Dağlarının bir uzantısı olan ve kuzey- kuzeybatı ve güney-güneydoğu doğrultuda uzanan Anamas Dağları, kuzeyde ise Sultan Dağları ile çevrilidir. İlçenin kuzeyindeki Ak Dağ (Bozdağ), ilçenin en yüksek yerini oluşturur Sultan Dağlarından Güney Batıya doğru akışa geçen dereler Akçay veya Gelendost Çayı diye adlandırılan çay tarafından toplanır, Avşar platosunu aşarak Eğirdir'e dökülür.

Gelendost Kirişli ve Anamas Dağları arasında bir koridorda yer aldığı için hâkim rüzgâr yönü de kuzeydoğu-güneybatı şeklinde oluşmuştur. Gelendost, Afşar ve Yenice, Akçay boyunca alüvyon tabanlı az eğimli arazilerden oluşurken, Çaltı, Köke, Akdağ daha eğimli araziler üzerindedir. Yine bölgede en eski yerleşim olan Avşar kendi adını da verdiği plato üzerinde yer almaktadır. Akçay bu platoyu yararak Eğirdir'e ulaşmaktadır.

Anamas Dağları üzerinde yer alan keçili ve balcı köyleri dağ eteğinde daha az eğimli alanlarda bulunmaktadır. Bağlılı ve Madenli ise Sultan Dağları'ndan gelen derelerin toplanma alanı olan Akçay Vadisi üzerinde kurulan vadi içi yerleşmelerdir.

Yeşilköy bir dağ eteği köyüken bu köye bağlı Hanönü Mahallesi ise göle doğru yaklaşmış az eğimli arazi üzerinde yer almaktadır. Hacılar ve Esinyurt köyleri de Anamas Dağlarının eteklerinde Gelendost'un güneyinde yer almaktadır.

1954 yılında ilçe statüsüne kavuşan Gelendost'a bağlı 13 köy bulunmaktadır. Gelendost'da nüfusun gelişimi ve seyri çeşitli faktörler etkisinde şekillenmiştir. 1945-1970 yılları arası dinamik nüfus artış dönemi olup bu yıllar arasında nüfus %58'lik bir artış göstermiştir. 1970-1990 yılları arasında ülke dışına ve büyük kentlere yapılan göçlerle nüfus artış hızı azalmıştır. 1990-2000 yılları arası durağan dönem olarak görülürken, 2000 yılı sonrası gerçekleşen yoğun göçlerle birlikte sahada nüfus kaybı yoğun bir şekilde gerçekleşmiştir. 2000 yılında Gelendost genelinde 22.370 olan nüfus 2021 yılına gelindiğinde 15.059'a kadar gerilemiştir.

Gelendost'da en eski yerleşimler M.Ö. 3000 yılına kadar dayanmaktadır. Araştırma sahası tarih boyunca; Hitit, Frig, Lidya, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı uygarlıklarının hâkimiyeti altına girmiştir. Yerleşmeyi etkileyen unsurlardan Gelendost İlçe Merkezi'nin kurulmasında fiziki faktörlerden, ova tabanında yer alması, az eğimli araziye sahip olması, su kaynaklarına yakınlık ve tarımsal açıdan verimli topraklara sahip olması büyük rol oynamakla beraber, beşeri unsurlardan ana ulaşım güzergâhı olan Isparta- Konya karayoluna yakınlık etkili olmuştur. Gelendost'a bağlı köylerin yer seçiminde ise az eğimli alanlar, alüvyal dolgu alanı olan verimli ova tabanı, su kaynaklarına yakınlık ile ana ulaşım güzergâhına yakınlık etkili olmuştur. Köy yerleşmeleri genellikle toplu veya gevşek dokulu olup yol boyu ve küme şeklinde konumlanmıştır. Araştırma sahasında yer alan meskenler zaman içerisinde ekonomik şartların iyileşmesi ile kullanılan malzeme oda sayısı ve kat sayısı olarak çeşitlenmiştir.

Gelendost’da arazi yetenek sınıflandırmasına göre VII. sınıf araziler %45’lik oranla en yüksek paya sahiptir. Tarımın yoğun bir şekilde yapıldığı I. ve II. sınıf araziler %16 oranında paya sahipken, tarımsal faaliyetlerin yapılabilmesi için sınırlayıcı faktörlerin arttığı III. ve IV. sınıf arazilerin oranı ise %24’tür.

Gelendost’un arazi kullanımında %28 oranında kuru tarım alanları ilk sırada yer alırken, %24’lük oranla orman alanları ikinci sırada yer almaktadır. Orman oranlarını %16 oranıyla göl alanları ve sahip oldukları %10’luk pay ile sulu tarım ve fundalık alanlar takip etmektedir.

Gelendost’da temel ekonomik geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Tarımsal faaliyetler hayvancılık faaliyetlerine göre çok daha ön plandadır. 1990’lı yılların başında kuru tarım alanları toplam tarım alanları içerisinde %90 oranında paya sahipken faaliyete geçen sulama projeleri ile birlikte günümüzde sulu tarım alanlarının payı toplam tarım alanları içerisinde %35’e kadar yükselmiştir.

Gelendost’da sulu tarım alanlarının artmasıyla birlikte meyvecilik özellikle elma yetiştiriciliği önem kazanmıştır. 1991 yılında 43.711 ton olan elma üretimi 2021 yılına gelindiğinde toplam 400.491 tona yükselmiştir. Üretimin bu denli artmasında dikim alanlarının genişlemesi, sulama faaliyetlerinin artmasıyla birlikte bilinci çiftçilerin modern tarım yöntemlerini uygulaması etkili olmuştur. Gelendost’da elma üretiminin bu denli artış göstermesi, soğuk hava depolama ve paketleme tesislerinin de artmasını sağlamıştır. 1990 yılında soğuk hava depolama ve paketleme tesislerinin sayısı 2 iken, 2021 yılına gelindiğinde bu sayı 33’e ulaşmıştır. Bu tesisler bölgede yaşayan halk için ayrı bir iş kolu oluşturmakla beraber, nakliyecilik faaliyetlerini ve ulaşımı da etkilemektedir.

Gelendost’da tarımsal faaliyetlerden sonra hayvancılık bir diğer ekonomik faaliyet türüdür. Gelendost’daki hayvancılık faaliyetleri büyük ticari işletmelerden ziyade geleneksel yöntemlerle ahır ve mera hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık verimli ova tabanının dışında kalan mera ve otlakların bulunduğu alanlarda yapılırken, büyükbaş hayvancılık ahır hayvancılığı şeklinde yapılmakta olup et ve süt verimi yüksek olan kültür ırkı tercih edilmektedir.

Gelendost’da dikkat çeken önemli hususlardan biri de tarım arazilerinin işletme büyüklüğüdür. 1981 yılında 0-25 dekar işletme büyüklüğüne sahip tarım arazileri 4.033 parselde ayrılmışken 2021 yılına gelindiğinde bu rakam 59.393’e yükselmiştir. Bu durum, bölgede tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanarak küçülmesinin yanında, artan sulama imkanları sebebiyle büyük yüzölçümlü eski kuru tarım arazilerinin bölünmesi sonucunda gerçekleşmiştir.

Gelendost İlçe Merkezi ile birlikte Yaka, Yeşilköy, Hacılar, Esinyurt, Bağlı köyleri Isparta-Konya karayolu olan D-320 güzergâhında yer almaktadır. Gelendost İlçe Merkezi ile beraber adı geçen yerleşmelerin ulaşım faaliyetlerinin etkisinden yararlanması adına modern dinlenme tesisleri kurulmalı, yeme içme hizmeti sağlayan işletmelerin sayısı artırılmalıdır.

Gelendost’da Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait han, hamam, köprü ve camiiler bulunmaktadır. Bu eserlerin koruma altına alınma kapsamı daha da genişletilerek, tanıtımı daha iyi yapılmalı ve bu sayede bölgenin turizm potansiyeli güçlendirilmelidir.

Gelendost İlçesi’nde elma yetiştiriciliğinin yakaladığı ivmeyi korumak ve daha da artırmak, kuru tarım alanlarında üretilen ürünlerden daha fazla verim almak adına bölge de başta çiftçiler olmak üzere tarımsal faaliyetlerle ilgilenen nüfusa, tarım arazilerinin sürdürülebilir yönetimi için toprak etüt ve arazi değerlendirme çalışmaları yapılmalı, tarım arazilerinin kabiliyetlerine uygun kullanımı hakkında bilgilendirilmeli, sivil toplum kuruluşları ve resmi kurumlar aracılığıyla bölge de tarım arazilerine ilişkin politikalar geliştirilmeli ve planlama çalışmaları eşgüdüm içerisinde yürütülmelidir.

Gelendost’da tarım arazilerinin işletme büyüklüğünün giderek küçülmesi, parsel sayısının artması sonucu birbirine uzak ve parça parça olan arazilerin bakımı zorlaşmakta ve sarf edilen emek süresi artmaktadır. Tarım arazilerinin korunması ve miras yoluyla giderek daha küçülmesinin önüne geçilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Gelendost’da geri planda kalan ve geleneksel yöntemlerle mera ve ahır hayvancılığı şeklinde yapılan hayvancılık faaliyetleri besi hayvancılığı yönünde desteklenmeli, bölgede yürürlükte olan çoban istihdam desteği, sürü büyütme ve yenileme desteklemesi, süt desteklemesi gibi projelerin sayısı daha arttırılarak çiftçilerin bu yönde bilgilendirilmesi gereklidir.

Gelendost’da temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunların çözüme kavuşturulması durumunda, nüfusun iş istihdamı problemleri azaltılarak 2000’li yıllardan sonra artışa geçen dışarıya göç verme durumu azalarak bölgenin sosyal ve ekonomik yönden tekrar canlanması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- ACAR, A., (2012). Isparta Nüfusunun Genel Özellikleri (1900-1950), S.D.Ü Sos. Bil. Ens. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),
- ARDOS, M.,(1985), Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi-II, İst. Üniv. Yay. No:3321. İstanbul
- ARIKAN, Z., (1988). XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları; no.52, İzmir
- ATALAY, İ., (2001) Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya. İzmir: META Basım Matbaacılık Hizmetleri, 3. Baskı.
- BÖCÜZADE, S., (1983) Kuruluşundan Bugüne Isparta Tarihi, C.1(Çev. Suat Seren), Serenler Yayınevi İstanbul
- ÇAĞATAY, N., (1944)“Hamid Sancağı Köylerine ait bir vesika” Ün Dergisi, XI, 125-126
- ÇANKAYA, S., (2019), Isparta İlindeki Soğuk Hava Depolarında Kullanılan Yapı Malzeme Özelliklerinin Enerji Kullanımına Etkilerinin Değerlendirilmesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- DOĞANAY, H., (2014), Türkiye Beşeri Coğrafyası, Pegem Akademi, Ankara.
- DOĞANAY, H., (1997). Türkiye Beşeri Coğrafyası, MEB Yayınları, İstanbul, 539s.
- HAYLİ, S., (1995), Erzincan Ovasının Beşeri ve İktisadi Coğrafyası, Fırat Üniv., Sosyal Bilimler Enst. Coğ. Ana Bilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ.
- IŞIK, H.,(2010) “Katip Çelebi,Cihannuma” İstanbul Büyükşehir Belediyesi,2010, İstanbul s.640
- KARABAĞ, S., ŞAHİN, S., (2009), Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Gazi Kitabevi, Ankara
- KARABACAK, K., (2021), ‘Tarımsal Arazi Kullanım Uygunluğu Analizi: Lefkoşa İlçesi (KKTC) Örneği’, Sdü Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2021, Sayı: 52, SS. 312-331
- OKUDUM, R., (2012), Soğuk Hava Depolarının Dağılışı ve Coğrafi Analizi Isparta İli Örneği, S.D.Ü. Sos. Bil. Ens. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),
- ÖZÇAĞLAR A., (1996), “Türkiye’de İdari Coğrafi Bakımında Köy, Bucak, ilçe, İl, Belde Kavramları Üzerine Düşünceler,” A.Ü.D.T.C.F., Coğ. Arşt. Der. S.7–24, Ankara.
- ÖZÇAĞLAR, A., (2006). Coğrafya’ya Giriş, Ümit Ofset Matbaacılık, 5.baskı, Ankara
- ÖZEN, E. (2019), İlk Çağdan Günümüze Gelendost’taki Yerleşimler ve Kültürel İlişkiler, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ÖZGÜR, E.M.,(2010)-a, “Nüfusun Coğrafi Analizi “Ankara Üniversitesi , Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü Ders Notları, ANKARA
- ÖZGÜR, E.M.,(2010)-b, “Nüfus Coğrafyası” Ankara Üniversitesi , Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü Ders Notları, ANKARA
- ÖZGÜR, E.M.,(2010)-c, “Yerleşme Coğrafyasına Giriş” Ankara Üniversitesi , Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü Ders Notları, ANKARA
- SARAL, A. V., M. GÜNER, M., vd., (2000), Türkiye Tarımının Makineleşme Durumu, Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi, 17-21 Ocak, s.901-923, Ankara.
- SARI, S., (2000), XVI. Yüzyılda Hamid Sancağı Yer Adları, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ŞAHİN, İ., KÖSE, S., (2014), ‘Karaburun Silik yer adlarında (Mikrotoponimlerinde) Görülen Coğrafi Terimler,’ Dil Araştırmaları, Sayı:14, Bahar 2014, S.171-187.
- ŞEKERCİOĞLU, H., (1989), Gelendost Tarihi, Bayrak Yayımcılık-Matbaacılık Koll.Şti, İstanbul
- TEMURÇİN, K.,(2004), Isparta İli Ekonomik Coğrafyası, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü,(Yayınlanmamış Doktora Tezi,) Ankara.

TOPRAKLI R.,(2010),Yenice Köyü Köprüsü ve Miryokefalon Savaşı, Kastamonu Eğt.Derg. Eylül 2010.c18 n.3 s.1003

TUNÇDİLEK, N. (1967), “Türkiye İskân Coğrafyası, Kır İskânı (Köy-Altı İskân Şekilleri)”, İ.Ü. Ed. Fak. Yay: 1283, Coğ. Enst. Yay, No: 49, İSTANBUL

TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N., (2010), Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekan, Çantay Kitapevi, İstanbul.

YAĞANOĞLU, A.V., OKUROĞLU, M., HANAY, A.(2000). Arazi Toplulaştırılması. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, DersYayınları No:159, Erzurum, 169s

YILMAZ, M.,(2015) Türkiye’de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İllere Göre Dağılımı (1980-2012),Doğu Coğ. Derg. Ocak 2015. s. 165-169

YÜCEL,T.,1988,Türkiye’de Kır Yerleşme Tipleri Üzerine Yeni Görüşler, Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl:XXXI/1-2,Ankara

YÜCEŞAHİN, M., (1996), “Türkiye’de İllere Göre Cinsiyet Oranları” Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi S.5, s.267-290, Ankara.

ZEREN, Y., E., TEZER, Y. K., TUNCER, Ü., EVCİM, E., GÜZEL, K. O., SINDIR, 1995. Tarım-Alet-Makine ve Ekipman Kullanım ve Üretim Sorunları, Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi Tarım Haftası 1995 Kongresi, 9-13 Ocak, Ankara.

DİĞER ESERLER

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Tahrir Defteri, 438

D.İ.E., 1927-2000 Genel Nüfus Sayımları, ANKARA

Geçmişten Günümüze Isparta, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, 2009, ANKARA

Gelendost Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü, İş Yeri Ruhsat Listesi,2021.

Isparta Kültür Envanteri, Cilt 2, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Isparta, 2010.

Isparta Valiliği İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu 2019 Faaliyet Raporu

Stratejik Plan (2019-2023) Gelendost İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

TÜİK-ADNKS Sonuçları (2007-2021), ANKARA.

TÜİK- Bitkisel Üretim İstatistikleri Sonuçları, ANKARA.

TÜİK- Hayvancılık İstatistikleri Sonuçları, ANKARA.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 1981 ve1997 Köy Envanter Etütleri,ANKARA.

İnternet Siteleri

<http://www.gelendost.bel.tr> (Son Erişim Tarihi:13/01/2021)

<http://www.gelendost.gov.tr> (Son Erişim Tarihi:06/04/2022)

<http://ispartaism.saglik.gov.tr> (Son Erişim Tarihi:13/01/2021)

<http://www.isparta.gov.tr> (Son Erişim Tarihi:21/04/2022)

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Son Erişim Tarihi:22/04/2022)

<https://isparta.ktb.gov.tr> (Son Erişim Tarihi:09/03/2022)

<http://gelendost.meb.gov.tr/> (Son Erişim Tarihi:18/04/2022)

<https://isparta.tarimorman.gov.tr/>(Son Erişim Tarihi:13/04/2022).